

Russisch voor slavisten

DEEL 1

GRAMMATICA

RUSSISCH VOOR SLAVISTEN

Voorwoord

Deze cursus is een werkuitgave, bestemd voor gebruik door eerstejaars slavisten bij de Leidse universiteit.

Het is een bewerking van een oorspronkelijk door docenten van het Slavisch Seminarium te Amsterdam opgezette cursus. Van deze oorspronkelijke cursus zijn overgenomen: de teksten (met enige wijzigingen) en de indeling van de grammatica. De tekst van de grammatica is voor een belangrijk deel nieuw, evenals de oefeningen. Bij deze cursus hoort een serie banden met de teksten en door docenten uit Amsterdam, Leiden en Utrecht vervaardigde laboratoriumoefeningen.

© 2003 Opleiding Slavisch/Ruslandkunde, Universiteit Leiden

Samenstelling van deze versie:

M.G.M. Tielemans

B. HET RUSSISCHE KLANKSYSTEEM

1. Het klanksysteem van een taal kan worden gezien als de verzameling van fonemen van de betreffende taal. Onder foneem verstaan we een betekenisonderscheidende spraakklank.

Het begrip foneem moet duidelijk worden onderscheiden van de spraakklank zoals die door een individu wordt uitgesproken. De individuele spraakklank kan worden beschreven:

- in fysische/akoestische of
- in fysiologische/articulatorische termen.

In het eerste geval bestudeert men de frequentie, de amplitude (sterkte), lengte, etc., in het tweede geval de manier waarop de klank wordt gevormd, de stand van de spraakorganen. Zo'n spraakklank moet worden gezien als de materiële uiting van een min of meer abstract klankbeeld, het foneem.

De omgeving waarin een foneem voorkomt is dikwijls van invloed op de realisering ervan. Zo kunnen we in de Nederlandse woorden *kous* en *kies* een duidelijk verschil waarnemen tussen de beide *k*'s: de beide klanken zijn dus in materieel opzicht verschillend. Aangezien echter in het Nederlands deze verschillende *k*'s geen betekenissen van elkaar onderscheiden, zijn het geen realiseringen van verschillende fonemen. We spreken in dit verband van varianten van het foneem /k/.

2. Het Russische klanksysteem beschikt over de volgende fonemen:

Vocalen: /a, o, u, e, i/¹

Consonanten: /b, b', p, p', d, d', t, t', c, g, g', k, k', v, v', f, f', z, z', s, s', ž, š, č, šč, x, x', m, m', n, n', l, l', r, r', j/²

2.1 Vocaalreductie

Het Russisch kent, zoals we hierboven zien, vijf vocaalfonemen. Het onderscheid tussen deze vijf verschillende vocalen bestaat echter slechts in beklemtoonde lettergrepen. In onbeklemtoonde lettergrepen vervalt het verschil in uitspraak tussen sommige vocalen. Dit is bijvoorbeeld erg opvallend bij de onbeklemtoonde /a/ en /o/. Dit verschijnsel wordt aangeduid met de term vocaalreductie (zie ook p. 9 en 13).

2.2 Consonanten kunnen op verschillende wijze worden geclassificeerd. Op dit moment zijn slechts de volgende indelingen relevant:

- Stemhebbende consonanten vs. stemloze consonanten. Dit onderscheid heeft betrekking op het al dan niet deelnemen van de stembanden aan de articulatie, vgl. de beginklanken in *bak* en *pak*.
- Harde (ongepalataliseerde) vs. zachte (gepalataliseerde) consonanten. Zachte consonanten onderscheiden zich van harde consonanten doordat bij de uitspraak van de zachte consonanten het voorste deel van de tong (niet de tongpunt!) wordt opgeheven naar het harde verhemelte of palatum. Een ongehoofd oor neemt dit waar als een lichte j-klank. Met nadruk moet gezegd worden dat een zachte

¹ Bij de fonologische transcriptie maken we gebruik van Latijnse lettertekens, die tussen schuine strepen worden geplaatst. Fonetische transcriptie, waarbij wordt geprobeerd een zo nauwkeurig mogelijke weergave van de feitelijk gearticuleerde klank te geven, wordt tussen rechte haken geplaatst.

² In de fonologische/fonetische transcriptie wordt zachtheid aangegeven d.m.v. een apostrof.

consonant niet mag worden gezien als de opeenvolging ‘consonant + j’, daar die combinatie in het Russisch ook voorkomt (bijv. /s’el/ *hij ging zitten* en /sjel/ *hij at*).

Schematisch kunnen de relaties tussen de consonantfonemen als volgt worden weergegeven:

stemhebbend		stemloos	
hard	zacht	hard	zacht
b	b’	p	p’
v	v’	f	f’
d	d’	t	t’
z	z’	s	s’
-	-	c	-
ž	-	š	-
-	-	-	šč
-	-	-	č
g	g’	k	k’
-	-	x	x’
m	m’	-	-
n	n’	-	-
l	l’	-	-
r	r’	-	-
-	j	-	-

2.3 Assimilatie

In groepen van consonanten zien we dikwijls dat een van de consonanten zich aan de andere aanpast. In het Nederlands treffen we dit bijvoorbeeld aan in *afdoen*, waar de letter *f* onder invloed van de stemhebbende [d] als [v] wordt uitgesproken. Ook aan het eind van een woord wordt een stemhebbende consonant dikwijls stemloos uitgesproken. Het bedoelde verschijnsel wordt assimilatie genoemd.

Voor de stemtoonassimilatie gelden de volgende regels:

- aan het eind van een woord en vóór een stemloze consonant worden /b, b’, v, v’, d, d’, z, z’, ž, g/ stemloos uitgesproken;
- alle consonanten worden stemhebbend uitgesproken vóór /b, b’, d, d’, g, g’, z, z’, ž/.

C. DE CYRILLISCHE LETTERS

1. Overzicht van het Cyrillische alfabet

Letter	Naam ³	Transliteratie ⁴	Uitspraak ongeveer als in:
А а	а	a	<u>p</u> apa
Б б	бе	b	<u>b</u> ad
В в	ве	v	<u>v</u> ol
Г г	ге	g	<u>g</u> oal
Д д	дэ	d	<u>d</u> oen
Е е	е	e	bed c.q. <u>J</u> et beet c.q. <u>j</u> eeetje
Ё ё	ё	ë	bo <u>k</u> c.q. <u>J</u> os
Ж ж	же	ž	journal
З з	зэ	z	<u>z</u> on
И и	и	i	<u>z</u> ien
Й й	и краткое	j	<u>j</u> as
К к	ка	k	<u>k</u> at
Л л	эль	l	<u>l</u> ap
М м	эм	m	<u>m</u> at
Н н	эн	n	<u>n</u> oot
О о	о	o	<u>o</u> f
П п	пэ	p	<u>p</u> et
Р р	эр	r	<u>r</u> ot
С с	эс	s	<u>s</u> ap
Т т	тэ	t	<u>t</u> ak
У у	у	u	bo <u>e</u> f
Ф ф	эф	f	<u>f</u> iets
Х х	ха	x	<u>B</u> ach, vlag
Ц ц	цэ	c	<u>t</u> saar
Ч ч	че	č	<u>T</u> sjech
Ш ш	ша	š	<u>S</u> chachspiel
Щ щ	ща	šč	fresh <u>c</u> heese
Ъ ъ	твёрдый знак = hard teken	”	--
Ы ы	еры́	y	--
Ь ь	мягкий знак = zacht teken	'	--
Э э	э	è	<u>e</u> kster c.q. <u>e</u> ten
Ю ю	ю	ju	ko <u>e</u> c.q. <u>j</u> oelen
Я я	я	ja	ka <u>s</u> c.q. <u>j</u> acht

³ De namen van de letters zijn ontleend aan Slovar' russkogo jazyka v četyrëx tomach onder redactie van A.P. Evgen'eva (Moskou 1981).

⁴ Zie voor transliteratie p. 25.

2.	foneem	klank	letter
	/a/	[a]	<u>А а</u> А а

Vocaalreductie.

In het Russisch is er meestal een duidelijk verschil tussen beklemtoonde en onbeklemtoonde vocalen. In onbeklemtoonde lettergrepen valt de tegenstelling tussen sommige vocaalfonemen geheel weg. Dit is o.a. het geval bij /a/ en /o/.

Er kunnen twee stadia van reductie worden onderscheiden:

- aan het begin van een woord en onmiddellijk vóór een beklemtoonde lettergreep worden /a/ en /o/ uitgesproken als [a];
- in de overige gevallen worden /a/ en /o/ uitgesproken als [ə], d.w.z. als de tweede vocaal in *dokter*.

3.	foneem	klank	letter
	/m/	[m]	<u>М м</u> М м

4.	foneem	klank	letter
	/p/	[p]	<u>П п</u> П п

Па́па [papə], ма́ма [mamə].

5.	foneem	klank	letter
	/o/	[o]	<u>О о</u> О о

Ом. Ма́ма, па́па.

6.	foneem	klank	letter
	/k/	[k]	<u>К к</u> К к

Ка́к, ма́к, ма́ка, ма́кака [makakə].

Па́па, ма́ма, па́пка, ом.

7.	foneem	klank	letter
	/u/	[u]	<u>у у</u> У у

Ум, ума́, мука́.

Па́па, па́пка, ма́к, му́ка, мука́, ма́ма, ум, ума́.

8.	foneem	klank	letter
	/r/	[r]	<u>Р р</u> Р р

Ра́ма, ром, пар, па́ра, парк, ма́рка, мрак.

Па́па, ма́к, мрак, ма́рка, мука́, рок, ро́ка, уро́к, уро́ка, рука́, парк, па́рка, крупа́.

9.	foneem	klank	letter
	/e/	[e]	<u>Э э</u> Э э

Эмма, э́ра.

Ма́ма, рука́, э́ра, э́ру, парк, па́рка, к па́рку. Па́пка, па́пку. Уро́к, ма́рка, Эмма, мука́, рука́, ко́рка, мрак, мра́ка.

10.	foneem	klank	letter
	/b/	[b]	<u>Б б</u> Б б

De /b/ is een stemhebbende consonant. Vóór een stemloze consonant en aan het eind van een woord wordt hij uitgesproken als [p].

Vgl. про́ба [probə] про́бка [propkə]

Ку́ба [kubə] куб [kup]

Бак, бок, бо́мба, бо́мбу, бук, бамбу́к, бром.

Ку́ба, ра́ма, ра́му, бра́к, рак, ра́ка, ма́к, ма́рка. Э́мма, бром, рок, про́бу, про́бка, па́па, ма́ма, уро́к, уро́ка, э́ра, э́ру, раб, раба́.

11.	foneem	klank	letter
	/g/	[g]	<u>Г г</u> Г г

De /g/ is een stemhebbende consonant. Aan het eind van een woord wordt hij uitgesproken als [k].

Vgl. рога [rogə] рог [rok]

Горка, бумага, губа, группа, гроб, рога.

Гора [gara], гору, горка, губа, грубо, груба, гроб, гроба, у гроба. Бумага, бамбук, парк, бак, брак, барак, мак, рама. Марка, мрамор, Куба, куб, круг, кругом, окоп, окурок, гром, громом.

12.	foneem	klank	letter
	/i/	[i]	<u>И и</u> И и

Ира, икра, и.

Губа, гора, бумага, Ира, группа, марка, парк, мак, робко, робка. Грубо, к парку, у круга. Мама и папа. Папка и марка.

13.

Het foneem /j/ wordt in het Russisch op verschillende manieren weergegeven.

- Om /j/ gevolgd door een consonant, dan wel /j/ aan het eind van een woord weer te geven wordt de letter й gebruikt.

foneem	klank	letter
/j/	[j]	<u>Й й</u> Й й

Май, майка, мой, мойка, куй.

Рай, райком, мука, пробка, рой, край, брак, барак, у барака, к бараку, кайма, бой.

Какой, попугай, мой край. Мама и Ира. Папа и Эмма.

- De combinatie van /j/ en een vocaal wordt d.m.v. de volgende vocaaltokens weergegeven.

foneemverb.	klank	letter
/ja/	[ja]	<u>Я я</u> Я я

/ju/ [ju] Ю ю Ю ю

/jo/ [jo] Ё ё Ё ё

/je/ [je] Е е Е е

/ji/ [ji] И и И и

N.B. Aan het begin van een woord komt in het Russisch de verbinding /ji/ niet voor; de letter и wordt dan uitsproken als [i].

Я, моя, юг, мою, моё, ем, моём, и она́, мой.

Май, гóрка, мой, моя́, моё, мой. Ма́рка, моя́, мая́к, бума́га, гру́ппой. Я, э́ра, уро́к, юг, к ю́гу, к па́рку, рука́, край, кра́я, краё́, о моём краёе, гора́, го́ру. Парк и мак. Па́па и ма́ма. Я ем. Мой па́па. Моя ма́ма. Мой край. Её край. Её ма́ма и па́па.

14. Zachte consonanten.

Zachtheid van consonanten wordt altijd indirect weergegeven en wel op een van de volgende manieren:

- Om de zachtheid van een consonant weer te geven vóór een vocaal gebruikt men de volgende vocaaltekens:

foneem.	klank	letter
/a/	[a]	<u>Я я</u> Я я
/u/	[u]	<u>Ю ю</u> Ю ю
/o/	[o]	<u>Ё ё</u> Ё ё
/e/	[e]	<u>Е е</u> Е е
/i/	[i]	<u>И и</u> И и

We zien dus dat de letters я, ю, ё, е en и een dubbelfunctie vervullen, namelijk weergeven van de verbinding /j + vocaal/ (zie 13); daarnaast het signaleren van de zachtheid van een voorafgaande consonant.

Vocaalreductie

In onbeklemtoonde lettergrepen verdwijnt na zachte consonanten (dus ook na /j/) de tegenstelling tussen /a/, /e/ en /i/. De betreffende fonemen worden gerealiseerd als een onbeklemtoonde [i].

Моря́, рю́мка, берём, ре́ку, Ри́га.

Гора́, моря́, го́ру, рю́мка, го́рка, мо́ре, и́мя, бума́га, берём. Пир, Ри́га, ме́ра, ме́ру, ме́рю. Рим, ра́ма, ма́рка, кра́я, бюро́, гру́ппа, уро́к.

Моё и́мя. Моё и́мя Марк. Её и́мя. Её и́мя Ира.

- Om de zachtheid van een consonant weer te geven aan het eind van een woord of vóór een andere consonant wordt het zgn. zachte teken gebruikt.

foneem	klank	letter
--	--	<u>б</u> Б Ъ

Борьба́, Обь, гарь, го́рько, го́рька́.

Пир, копе́йка, о́пера, об о́пере, река́, о реке́, перо́, парк. Гора́, го́рка, го́рько, борьба́, Ира, бума́га, па́па. Би́рма, бе́рег, берём, бери́, бюро́, ра́ма, бамбу́к, бок. Мая́к, моё, моё и́мя.

Рука́, руки́, ру́ки, ке́пка, ма́рка, ма́рки, пир, бар, гарь. Рю́мка, рю́мку, перо́, и́мя, моё и́мя. Би́рма, миг, ме́ра, копе́йка, пиро́г, пиро́ги, круги́, мо́ре, моря́.

Harde en zachte consonanten worden dus d.m.v. dezelfde letters weergegeven, het onderscheid tussen beide wordt aangeduid door het volgende letterteken.

foneem	klank	letter	foneem	klank	letter
/m/	[m]	М м	/p/	[p]	П п
/m'/	[m']		/p'/	[p']	

Эмма, имя.

Пар, пир, па́пка, копе́йка, крепь.

foneem	klank	letter
/k/	[k]	К к
/k'/	[k']	

foneem	klank	letter
/r/	[r]	Р р
/r'/	[r']	

Парк, па́рки, копе́йка, о копе́йке.

Гора́, моря́, ром, гарь.

foneem	klank	letter
/b/	[b]	Б б
/b'/	[b']	

foneem	klank	letter
/g/	[g]	Г г
/g'/	[g']	

Бук, бюро́, Ку́ба, о Ку́бе.

Круго́м, круги́.

15.

foneem	klank	letter
/t/	[t]	<u>Т т</u>
/t'/	[t']	

Там, том, тут. Тётя, тюк, те́ма, тип. Ма́ть, пи́ть, пя́ть, бра́ть.

Там, па́рта, ка́рта, ток, тут, тюк, э́то, э́тот, у́тро, акт. Том, тут, пою́т, те́тя, те́тю, та́ктика, уро́к, уро́ки, рука́, бума́га. Мир, пиро́ги, о́пера, те́ма, те́тя, пи́ть, ма́т, ма́ть, теа́тр. Матема́тика, апте́ка, рабо́та, рабо́тать, мир, ка́рта. Там те́тя. Там ма́ть. Э́то те́тя.

Э́то па́рта. Э́то круг. Э́то мой па́па. Там ка́рта. Тут моя́ па́пка. Там бума́га. Там моё перо́. Э́то моя́ ма́ма. Э́то её те́тя.

16.

foneem	klank	letter
/d/	[d]	<u>Д д</u>
/d'/	[d']	

De /d/ en de /d'/ zijn stemhebbende consonanten. Vóór een stemloze consonant en aan het eind van een woord worden ze uitgesproken als [t], resp. [t'].

Vgl. городо́к [gəradok] городка́ [gəratka]
 го́да [godə] год [got]

Да́та, доро́га, дуб. Дя́дя, и́дёт, дюйм, Ди́ма, дед, де́ти. Тетра́дь.

Да́та, о́пера, до́рога, до́роги, по до́роге. Ду́б, дру́г, дя́дю, к дя́де. Де́ти, иду́т, дю́йм, до́м, иде́т, го́рка, го́рько, тетра́ди, тетра́дь, пя́ть. Па́рта, бра́т, бра́ть, до́м, иде́м, поё́м, обе́д, го́род.

Э́то до́ктор. Э́то бра́т. Та́м го́род. Ту́т да́та и го́д. Ту́т мой до́м. Э́то мой дя́дя. Э́то моя́ ма́ть. Э́то де́ти. Э́то до́м. Та́м де́ти. Та́м дя́дя. Ту́т моя́ ма́ть.

Кто э́то? Э́то Э́мма.

Кто э́то? Э́то моя́ те́тя.

Кто э́то? Э́то до́ктор.

Кто э́то? Э́то Ира.

Э́то до́м? Да, э́то до́м.

Э́то тетра́дь? Да, э́то тетра́дь.

Э́то до́роги? Да, э́то до́роги.

Э́то па́па? Да, э́то па́па.

17.	foneem	klank	letter
	/n/	[n]	<u>н н</u> Н н
	/n'/	[n']	

Она́, но́мер, одну́. Ня́ня, не́бо, ня́ню, не́т, они́. Де́нь.

Ко́мната, он, ко́нь, она́, они́, но́мер, окно́, не́бо, ня́ня, ня́ню, ба́то́н, кино́. Ми́ну́та, нога́, но́ги, до́рога, до́рогой, доро́гой, карти́на, ро́дина, беру́, берёт, берём, копе́йка.

Да́та, э́ра, о́пера, они́, не́т, поня́тно, не́бо, де́нь, дни, круг, круго́м. Бара́к, к бара́ку, кни́га, кни́ги, не́бо, ка́бинет, ма́т, ма́ть, теа́тр, бума́га.

Э́то окно́. Э́то ба́нка. Э́то карти́на. Её́ и́мя Ни́на. Мой родно́й го́род. Оди́н де́нь. Откро́й окно́.

Э́то ка́рта? Да, э́то ка́рта.

Э́то ко́мната? Да, э́то ко́мната.

Э́то окно́? Да, э́то окно́.

Э́то кни́га? Не́т, э́то тетра́дь.

Э́то па́рта? Не́т, э́то ка́рта.

Э́то кни́ги? Не́т, э́то тетра́ди.

Э́то ка́бинет? Не́т, э́то ко́мната.

18.	foneem	klank	letter
	/f/	[f]	<u>ф ф</u> Ф ф
	/f'/	[f']	

Фа́брика, магни́тофо́н. Фе́дор, графи́н, буфе́т.

Фа́брика, фонéтика, фонтáн, бюрó, óпера, кóфе, кóмната, кинотеáтр. Фёдор, конфéта, горá, графíн, тетрáдь, кéшка, братъ, буфéт, дорóга, бума́га.

Это графíн. Это карти́на. Там конфéта. Это го́род. Тут фа́брика. Это фонтáн. Там буфéт. Это графíн. Это кóмната.

19.	foneem	klank	letter
	/v/	[v]	<u>В в</u> В в
	/v'/	[v']	

De /v/ en de /v'/ zijn stemhebbende consonanten. Vóór een stemloze consonant en aan het eind van een woord worden ze uitgesproken als [f], resp. [f'].

Vgl. трава́ [trava] тра́вка [trafkə]
 рукава́ [rukava] рука́в [rukaf]
 кро́ви [krov'i] кровь [krof']

Дивáн, вон, двум. Вя́нуть, ковёр, вéтка, вить. Готóвь.

Дивáн, ва́та, вода́, вот, два, двор, б́квa, пра́вда, мир, фонтáн, уро́к, тетрáдь, магнитофо́н. Кíев, тра́вка, рука́в, рукава́, виногра́д, конвэ́рт, ковёр, кóфе, вéтка, вéдра, буфéт, кабинéт, отвéт, отвéть, готóвь обéд.

Вот парк. Там ма́ки. Это вéтка. Тут виногра́д. Это карти́на. Там виногра́д. Вот Кíев. Это фа́брика. Тут фонтáн. Там тра́вка.

20.	foneem	klank	letter
	/i/	[y]	<u>Ы ы</u> Ы ы

De letter ы kan worden beschouwd als de pendant van de letter и en geeft dus aan dat de voorafgaande consonant hard is. Let er op dat deze letter/klank nooit kan voorkomen aan het begin van een woord of na een vocaal.

Ты, мы, вы.

Ты, мы, вы, выть, мыть, дым, ны́не, рыть, пы́тка, грибы́, ра́мы, го́ры, воды́, двори́. Конвэ́рты, мир, кóмнаты, мать, бума́га, дорóга, ты, óпера, ра́мы, карти́ны. Быть, ма́рка, бык, го́рка, го́рько, виногра́д, па́пки, гу́бы, дивáн, дивáны. Де́ти, па́рта, па́рты, б́квa, б́квa, пы́тка, мир, ка́рта, ка́рты, кни́ги.

Вот кóмната нóмер три. Тут дивáны. Там карти́ны. Это ковёр. Вот кни́ги. Это б́квa. Вот дом. Тут уро́ки. Там па́рты. Тут б́квa.

21.	foneem	klank	letter
	л/	[l] [l']	<u>Л л</u> Л л

 /l'/

Лáмпа, лук, лóдка, улы́бка. Поля́, люк, лёд, Лéна, лить. Боль, уголь.

Лáмпа, лáмпы, лук, люди́, го́луби, голова́, потоло́к, полёт, пол, по́ле, поля́, клуб, мел, ле́то, бу́лка, ви́лка, тарéлка, буты́лка, я́блоки. Пальто́, библиотéка, котлéты, телеграф, телеграммá, поля́, ту́фли, Кремль, преподавáтель, фильм, угóльник, улы́бка, плыть, канáл, гоня́л.

Вот потоло́к. Тут лáмпа. Это мел? Да, это мел. Вот графíн. Это буты́лка. Там молоко́. Вот тарéлка. Это лук.

Кто это? Это преподавáтель. Там портфéль. Вот угóльник. Это кáрта. Тут поля́, рéки.

22.	foneem	klank	letter
	/s/	[s]	<u>С с</u> С с
	/s'/	[s']	

Сад, суп, сок, сыр. Сядь, всё, всю́ду, семь, си́ла. Вeсь.

Сад, сядь, сок, сёла, сю́да, сыр, сын, нос, нёс, класс, клáссы, доскá, дóски, вóлосы, столóвая, столóвые, стакáн, стол, столы́, словáрь, словарí, текст, тéксты. Спорт, сон, конь, крéсло, гáлстук. Москвá, стенá, средá, космона́вт. Студéнт, студéнты, студéнтка, студéнтки, Омск, Томск, мир, пять. Дорóга, сíний, семь, вóсемь, дéвять, дéсять, прися́га, всю́ду, весь, все, всё. Спасíбо, вéсело, университет, письмó, сестрá, сёстры, садíтесь, костю́м, пéсни, дорóга, бумáга.

Вот университет. Это кóмната нóмер семь.

23.	foneem	klank	letter
	/z/	[z]	<u>З з</u> З з
	/z'/	[z']	

De /z/ en de /z'/ zijn stemhebbende consonanten. Vóór een stemloze consonant en aan het eind van een woord worden ze uitgesproken als [s], resp. [s'].

Vgl.	сказáть [skazat']	скáзка [skaskə]
	расскáзы [rasskazy]	расскáз [rasskas]
	нельзjá [nil'z'a]	мазь [mas']

Зал, зóна, зуб, язык. Взять, озéра, изю́м, магазíн, зéмли. Мазь.

Газ, глаз, глазá, вáза, рóза, рóзы, знáмя, зонт, звук, зáвтра, зáвтрак. Фрáза, здáние, звоно́к, звездá, мýзыка, óпера, язык, сад, студéнт, авто́бус, завод, скáзка. Паровóз, паровóзы, магазíн, газéта, зал, взять, óзеро, озéра, зимá, зимóй, композíтор, конгрéсс, трáнспорт. Зéркало, здесь, спасíбо, сфéра, Вóлга. Кабинéт, костю́м, сíний, сёстры, секрét, Днепр, матрóс, момéнт, структу́ра, все.

Вот класс. Тут студёнты. Это доска́. Это му́зыка. Это ва́за. Там róзы. Тут кни́га. Это рúсский язы́к? Нет, это́ физи́ка. Здесь зёркало. Вот буфёт. Тут изю́м, фрúкты, сок. Вот магази́н. Здесь газéты, кни́ги, тетра́ди.

24.	foneem	klank	letter
	/š/	[š]	<u>Ш ш</u> Ш ш

N.B. Het foneem /š/ heeft geen zachte tegenhanger. Om de foneemverbindingen /še/ en /ši/ weer te geven worden de lettercombinaties ше, resp. ши gebruikt. Om de verbinding /šo/ weer te geven wordt meestal de lettercombinatie шо, soms echter de combinatie шё gebruikt. Let op dat na de letter ш de vocaaltekens е, и, en ё geen aanduiding zijn voor zachtheid.

Soms treffen we na de letter ш een zacht teken aan, hetgeen in dit geval geen signaal is voor zachtheid van de voorafgaande consonant.

Шаг, шов, шёлк, шум, шеф, шил [šyl], вошь.

Ша́пка, шум, шеф, шесть, ши́на, маши́на, шка́ф, шарф, шкóла, шкóльник. Душ, мышь, возьмёшь, каранда́ш, карандаши́, рубáшка, шкúра, вéшалка. Наш, ваш, ва́ши, магнитофо́н, телефо́н. Сил, шил, сядь, шаг, всю́ду, шу́ба, слéва, шлем, лю́ди. Литерату́ра, гало́ша, шокола́д, Са́ша, вы́ше, штúрман, футбо́л, волейбо́л, доро́га, ра́но, рядом. Пять, шесть, семь, вóсемь.

Вот шка́ф. Там шу́ба, ша́пка, шарф, рубáшка, шля́па. Это наш преподава́тель. Вот на́ша шкóла. Это наш класс. Он ста́рый большеви́к. Са́ша наш сосед. Это наш университет. Вот ваш профе́ссор.

25.	foneem	klank	letter
	/ž/	[ž]	<u>Ж ж</u> Ж ж

N.B. Het foneem /ž/ heeft geen zachte tegenhanger. Om de foneemverbindingen /že/ en /ži/ weer te geven worden de lettercombinaties же, resp. жи gebruikt. Om de verbinding /žo/ weer te geven wordt meestal de lettercombinatie жо, soms echter de combinatie жё gebruikt. Let op dat na de letter ж de vocaaltekens е, и en ё geen aanduiding zijn voor zachtheid.

Soms treffen we na de letter ж een zacht teken aan, hetgeen in dit geval geen signaal is voor zachtheid van de voorafgaande consonant.

De /ž/ is een stemhebbende consonant. Vóór een stemloze consonant en aan het eind van een woord wordt hij uitgesproken als [š].

Vgl. но́жик [nožyk] но́жка [noškə]
ножи́ [nažy] нож [noš]

Жар, ножом, жёны, жук, жест, Жёня, жил [žyl], ложь.

Жать, жар, шаг, жёны, журнал, журналист, жить, ужин, ножи, жена, инженер, ужё.
Дружба, можно, ложь, шить, жить, живёт, шест, жест, шарф, жарко, зябко, школа,
карандаш, шапка, весело, вешалка, шуба, рубашка, пожалуйста.

Вот буфёт. Тут жарко. Это ужин: суп, колбаса, котлеты. Вот ножи, вилки, ложки. Кто это? Это журналист. Кто это? Это инженер. Это стол. Тут ложки и вилки. Это ножи? Нет, это нож. Вот ужин: суп, котлеты, сок. Это жена. Это наш друг. Он инженер. Я инженер.

Это вилки, ложки и ножи. Вот наша школа. Это наш класс. Тут карандаши. Это стол. Тут журнал.

26.	foneem	klank	letter
	/c/	[ts]	<u>Ц ц</u> Ц ц

N.V. Het foneem /c/ heeft geen zachte tegenhanger. Om de foneemverbinding /ce/ weer te geven wordt de lettercombinatie це gebruikt. Om de verbinding /ci/ weer te geven gebruikt men in leenwoorden de lettercombinatie ци, in Russische woorden de combinatie цы. Let er op dat na de letter ц de vocaaltekens е en и geen aanduiding zijn voor zachtheid.

De klank [c] treffen we, geschreven als тс, с.г. тьс, ook aan in de verbindingen -тств-, -тся, -ться: братство (uitgesproken als бра́цтво), занима́ются (uitgesproken als занима́юца), занима́ться (als занима́ца).

Царь, цокать, цукат, улицы, цирк [cyrk], цыган.

Улица, яйцо, цирк, цветы, столица, певица, центр, концерт, царь, цифра. Демонстрация, отец, отца, о царё, от сада до дома, дворец, одиннадцать, двенадцать, тринадцать, журнал, сад, царь, шар, жар, тринадцать, цирк.

Вот столица Москва. Это центр. Тут Кремль. Это цирк? Нет, это Дворец спорта. Вот улица. Там цирк.

Занимаются, занима́ться.

Вот улица. Тут демонстрация. Вот городской парк. Это цирк.

27.	foneem	klank	letter
	/č/	[tšʲ]	<u>Ч ч</u> Ч ч

De /č/ heeft geen harde tegenhanger. Om de verbindingen /ča/ en /ču/ weer te geven gebruikt men de lettercombinaties ча, resp. чу. Om de verbinding /čo/ weer te geven wordt meestal de lettercombinatie чо, soms de combinatie чё gebruikt. Soms treffen we

aan het eind van een woord na de letter ч een zacht teken aan; dit heeft in dit geval geen functie m.b.t. de uitspraak.

In enkele woorden wordt de letter ч uitgesproken als [š]. Dit is o.a. het geval in het vragend voornaamwoord что (uitspraak: [što]).

Час, чуть, плечó, чёрт, врачí, ночь.

Ча́шка, чай, перча́тки, плечó, дочь, ма́льчик, де́вочка, ру́чка, по́чта, чек. Час, ча́сто, часть, зада́ча, чё́рный, чулки́, число́, учебник, врач, ночь, столи́ца, цирк, чист, учебник. Молчи́, почти́, мо́лча, молча́ть, зада́ча. Тёсный, че́стный, шесто́й, затём, заче́м, тяни́, чини́, мять, мяч, я пишу́, мы пи́шем. Язы́к, сын, постéль, стиль, ве́тер, ве́чер, ве́чером.

Это де́вочка. Это ма́льчик. Это дочь. Она́ врач. Это сын. Он инженер. Это отец. Это мать. Вот де́ти: де́вочка и ма́льчик. Это стол. Тут чай и ча́шки.

Что э́то? (*Wat is dat?*) Это каранда́ш. (*Dat is een potlood*).

Что э́то? Это шкóла (*school*).

Что э́то? Это тетра́дь (*schrift*).

Что э́то? Это дом (*huis*).

28.	foneem	klank	letter
	/šč/	[š'š']	<u>Щ щ</u> Щ щ

De /šč/ is een lange, zachte consonant, zonder harde tegenhanger. Om de verbindingen /šča/ en /šču/ weer te geven gebruikt men de lettercombinaties ща, resp. шу. Om de verbinding /ščo/ weer te geven wordt meestal de lettercombinatie що, soms de combinatie щё gebruikt. Soms treffen we aan het eind van een woord na de letter щ een zacht teken aan; dit heeft in dit geval geen functie m.b.t. de uitspraak.

De lettercombinaties сч, зч en жч worden als [š'š'] uitgesproken.

Пло́щадь, шу́ка, под плащóм, щётка, щель, щи, вещь.

Ве́щи, ово́щи, же́нщина, това́рищ, това́рищи, плащ, ча́шка, ча́ще. Шить, тащи́ть, защи́та, защи́та, борщ, пещéра, цирк, центр, решётка, щётка, проща́й, угоща́ть, молчи́, ма́льчик. Го́лос, сок, се́ла, щёки, он шёл, лэзут, суд.

Счита́ть, гру́зчик, мужчи́на.

Это пло́щадь. Тут же́нщина. Там мой това́рищи. Вот дом. Это общежи́тие.

29.	foneem	klank	letter
	/x/	[x]	<u>Х х</u> Х х
	/x'/	[x']	

Хан, хо́лод, ху́же, хéрес, хи́мия.

Халва́, са́хар, сухари́, е́хать, хлеб, хо́лодно, хоро́шо, пло́хо, плохой, пло́хое, плохие, стихи́, духи́. Ход, ходи́ть, он хо́дит, хва́тит, во́здух, оре́х, ку́хня, я́хта, худо́жник.

Это брат. Он худо́жник. Тут стол. Там чай, са́хар, хлеб, сухари́.

Зима́. Хо́лодно. Это общежи́тие. Тут хоро́шо. Это Ива́н. Он хоро́ший журнали́ст.

30. Weergave van de verbindingen 'consonant + j + vocaal'

Zoals al is opgemerkt moet in het Russisch onderscheid worden gemaakt tussen enerzijds de verbindingen 'zachte consonant + vocaal', anderzijds de verbindingen 'consonant + j + vocaal'. In het Russisch bestaat betekenisverschil tussen bijv. /pol'ot/ en /poljot/.

Om verbindingen van het laatste type weer te geven wordt gebruik gemaakt van zowel het zachte teken als van het harde teken (zie 31).

Vgl.

/pol'ot/	полёт	[pa'ot]	-	/poljot/	польёт	[pa'jot]
/slo'm'a/	сломя́	[slam'a]	-	/skam'ja/	скамья́	[skam'ja]

In bovenstaande voorbeelden is, zoals we zien, het zachte teken gebruikt.

We constateren dus dat het zachte teken een dubbelfunctie heeft:

- aangeven dat de voorafgaande consonant zacht is (als in борба́, го́рько, ма́ть etc.);
- aangeven dat de volgende vocaal moet worden uitgesproken als 'j + vocaal' (als in: польёт, скамья́, бя́ю, судья́ etc).

Бя́ют [b'jot], семья́, друзья́, бя́ют, ля́ют, лья́ют, на скамья́.

Фирма, Со́фьи, ду́мать, дю́ны, судьбу́, карье́ра, рот, впе́ред, сы́рьё, по́льза, нельзя́, друзья́, о́сенью, воскре́сенье, де́рево, дере́вья, дере́вьев, письмо́.

31.	foneem	klank	letter
	/-/	[-]	<u>- ѓ</u> Ъ ѣ

Het harde teken wordt gebruikt om aan te geven dat het volgende vocaalteken moet worden uitgesproken als 'j + vocaal'. De functie van het harde teken is dus identiek aan de in de vorige paragraaf genoemde functie van het zachte teken. Het harde teken wordt gebruikt na voorvoegsels, in de overige gevallen treffen we het zachte teken aan.

Een consonant voor het harde teken wordt meestal hard uitgesproken.

Съя́л [sjel], отъя́зд [atjest], о́бъяснить, подъя́хать, о́бъявление.

Ра́ньше, рабо́та, ребёнок, бя́ют, налови́, солови́, отъезжа́ть, плыву́т. Ве́ру, ве́рю, серьё́зный.

32. Униве́рситет, шко́ла, студёнт, студёнтка, профе́ссор, учи́тель, учи́тельница, учени́к, ученики́, учени́ца, голла́ндец, голла́нды, голла́ндка, голла́ндки, ру́сский,

ру́сские, ру́сская, и́мя, фами́лия, о́тчество, о́тец, отцы́, я, он, она́, мой, наш, его́ (uitgesproken als ево́), её, э́то, то́же.

Я студéнт. Она́ студéнтка. Он профе́ссор. Я студéнт, а он профе́ссор. Профе́ссор голла́ндец, и я голла́ндец. Я студéнтка. Моё и́мя Ни́на, а моя́ фами́лия Васи́льева. Я не голла́ндка, а ру́сская. Он студéнт. Его́ и́мя Анто́н, а его́ фами́лия Янсен. Он не ру́сский, а голла́ндец. Наш профе́ссор голла́ндец, а Еле́на Ви́кторовна ру́сская. Её и́мя Еле́на. Ви́кторовна не и́мя и не фами́лия, а о́тчество. Алекса́ндр Бори́сович то́же ру́сский. Его́ о́тчество Бори́сович. Имя его́ отца́ Бори́с.

33. Уро́к, нача́ло, конéц, преподава́тель, преподава́тельница, язы́к, языки́.

Голла́ндский, трудо́ный, трудо́ная, лёгкий, лёгкое, родно́й, по-ру́сски, по-голла́ндски.

Вчера́, о́чень, мы, здра́вствуйте, до свидáния. Нача́ть, он нача́л, она́ начала́, мы нача́ли, изуча́ть, он изуча́л, она́ изуча́ла ру́сский язы́к. Говори́ть, он говори́л по-ру́сски. Сказа́ть, отве́тить.

Вчера́ мы нача́ли изуча́ть ру́сский язы́к. Ру́сский язы́к не трудо́ный, но и не о́чень лёгкий. Наш родно́й язы́к не ру́сский, а голла́ндский. На уро́ке мы говори́ли по-ру́сски, а не по-голла́ндски.

В нача́ле уро́ка наш преподава́тель сказа́л: «Здра́вствуйте!» Ни́на Васи́льева отве́тила: «Здра́вствуйте, Алекса́ндр Бори́сович!»

В конце́ уро́ка на́ша преподава́тельница сказа́ла: «До свидáния!», а мы отве́тили: «До свидáния, Еле́на Ви́кторовна!»

34. Samenvatting

Zachtheid van een consonant wordt op twee manieren weergegeven:

- in de verbinding /C'V/ d.m.v. een van de letters я, ё, ю, е, и (пяты́й, нёс, дю́ны, ле́то, тихо́);
- in de verbindingen /C'C/, resp. /C#⁵/ d.m.v. het zacht teken (си́льный, го́рько, мать, шесть, Обь).

Het foneem /j/ wordt op de volgende manieren worden weergegeven:

- in de verbindingen /Vj#/ , resp. /VjC/ d.m.v. de letter й (Толсто́й, си́ний, май, ма́йка, копе́йка);
- in de verbinding /#jV/ d.m.v. een van de letters я, ё, ю, е (я́сно, ёлка, юг, есть). We zien dat /ji/ niet voorkomt aan het begin van woord;
- in de verbinding /VjV/ d.m.v. een van de letters я, ё, ю, е, и (моя́, моё, каю́та, диéта, мой);
- in de verbinding /CjV/ d.m.v. de lettercombinaties бя/ъя, бё/ъё, бю/ъю, бе/ье, би (статья́, объясни́ть, бьёт, съёмка, бьют, адъюта́нт, пьёса, съестъ, статья́).

⁵ D.m.v. # wordt de woordgrens aangegeven.

35. Spellingconventies

Aangezien /c, š, ž, č, šč/ niet-parige consonanten zijn, bestaan er vaste afspraken om verbindingen met vocalen weer te geven.

Verbindingen met /c/:

/ca/	ца
/co/	цо
/cu/	цу
/ce/	це
/ci/	цы (in de stam van leenwoorden ца)

Verbindingen met /š, ž, č, šč/:

/ša/	ша	/ža/	жа	/ča/	ча	/šča/	ща
/šo/	шó/шë	/žo/	жó/жë	/čo/	чó/чë	/ščo/	щó/щë
/šu/	шу	/žu/	жу	/ču/	чу	/šču/	щу
/še/	ше	/že/	же	/če/	че	/šče/	ще
/ši/	ши	/ži/	жи	/či/	чи	/šči/	щи

De letter o treffen we aan in uitgangen van substantieven en adjectieven, soms ook in de stam van een woord; in de overige gevallen wordt de letter ë gebruikt.

Merk op dat na /c, š, ž, č en šč/ geen onbeklemtoonde /o/ kan voorkomen (zie ook klankregel 2 in par. 37).

De hier genoemde spellingconventies hebben betrekking op, qua afkomst, Russische woorden; in leenwoorden zien we soms dat de spelling in strijd is met de hier genoemde regels, bijv. Цюрих *Zürich*, жюри *jury*, парашóт *parachute*, шофëр *chauffeur*, жонглëр *jongleur* e.d.

36. Klankregels

De hieronder te noemen klankregels hebben verstrekkende gevolgen; bij de behandeling van de morfologie zal dan ook zeer vaak naar deze regels worden verwezen.

Klankregel 1

De /k, g, x/ worden altijd uitgesproken als harde consonanten, behalve vóór de fonemen /i/ en /e/.

De consequentie van deze regel vinden we ook terug in de spelling. Na k, g en x zullen we geen zacht teken aantreffen en slechts de volgende combinaties met vocaaltekens zijn mogelijk:

harde k, g, x:

ка га ха
ко го хо
ку гу ху

zachte k, g, x:

ке ге хе
ки ги хи

Om te laten zien wat de consequenties van deze regel zijn, nemen we de vorming van de pluralis van het substantief:

студѐнт - студѐнты, экзáмен - экзáмены, журналист - журналисты, университет - университетѹты, отвѐт *antwoord* - отвѐты, вопрóс *vraag* - вопрóсы, газѐта *krant* - газѐты, проблѐма - проблѐмы, фóрмула - фóрмулы, óпера - óперы, сигарѐта - сигарѐты.

De regel voor de vorming van de pluralis is hieruit gemakkelijk af te leiden: de uitgang is ы, waarbij a wordt vervangen door ы.

De pluralis van парк luidt echter пáрки, hetgeen een direct gevolg is van klankregel 1. Zo ook: словáк - словáки, хирýрг - хирýрги, кнѐга *boek* - кнѐги, мáрка *postzegel* - мáрки.

Afwijkingen van deze regel zien we op de eerste plaats in leenwoorden als кюрѐ *curé*, кювѐт *goot*, ликѐр *likeur*, Кѐльн *Keulen*, гяýр *ongelovige*, Кыргызия e.d. Als uiterst zeldzame anomalieën moeten Russische woorden als (de eigennaam) Лукья́нов en ткѐт (*hij*) *weeft* beschouwd worden.

Klankregel 2

**Verbindingen van /C', š, ž, č, šč en c/ met /o/
zijn alleen mogelijk als /o/ beklemtoond is.**

Anders gezegd: na zachte consonanten, palatalen (ruisklanken) en ц komt nooit een onbeklemtoonde o. Indien men op grond van analogie een klank/letter o zou verwachten, wordt deze onbeklemtoonde o automatisch vervangen door de klank/letter e.

Nemen we als voorbeeld de nom. sg. N. van adjectieven:

стам	onzijdige vorm (N.)	
интерѐсн-	интерѐсное (stam eindigt op een harde consonant)	
нóв- <i>nieuw</i>	нóвое	idem
стáр- <i>oud</i>	стáрое	idem
молод́- <i>jong</i>	молод́ое	idem
больш́- <i>groot</i>	больш́ое	(stam eindigt op een ruisklank, uitgang is beklemtoond)

De uitgang voor de onzijdige vorm is blijkbaar in principe -oe. Bij de volgende adjectieven verschijnt echter -ee, hetgeen het gevolg is van regel 2:

слѐдующ-	слѐдующее	(stam eindigt op een ruisklank, uitgang is onbeklemtoond)
сѐн'-	сѐнее	(stam eindigt op een zachte medeklinker, uitgang is onbeklemtoond)

Uitzonderingen op deze regel treffen we uitsluitend aan in leenwoorden als шофѐр, жонглѐр.

Klankregel 3

**Vóór het foneem /e/ zijn alle consonanten zacht,
m.u.v. /c, š en ž/**

De fonemen /c, š en ž/ worden altijd hard uitgesproken, óók voor het foneem /e/; in woorden als цех, шесть en жёлтый is de letter e/ě dus geen signaal voor zachtheid van de voorafgaande consonant.

Bij leenwoorden wordt een consonant vóór /e/ soms hard uitgesproken, zoals bijv. in депрессия, кафе [kafe].

37. Transliteratie

Soms is het nodig om Cyrillische lettertekens weer te geven d.m.v. Latijnse lettertekens. Zo is het in Nederlandse kranten en tijdschriften niet gebruikelijk om Russische eigenamen weer te geven d.m.v. Cyrillische letters. De Cyrillische letters moeten daarom op een of andere manier worden “omgezet”. We zien dat men hierbij (vaak van land tot land verschillende) methoden gebruikt. Bijvoorbeeld: Tsjechov (Ned.), Tschechow (D.), Chekhov (Eng.), Tchékhoff (Fr.). Teneinde onduidelijkheden te vermijden wordt daarom in wetenschappelijke teksten meestal van een vast “omzettingssysteem” gebruikt gemaakt waarbij als uitgangspunt geldt dat zo veel mogelijk één Cyrillisch teken wordt weergegeven d.m.v. één teken uit het Latijnse alfabet (zie p. 8).

Voorbeelden:

А.П. Чехов

Ф.М. Достоевский

Михаил Горбачёв

Р.И. Аванесов: Фонетика современного русского литературного языка.

Э. Виде: Сильные и слабые позиции русских палатализованных

Е.Ф. Петрищева: К вопросу о критериях нормативности.

Л.П. Калакуцкая: Адъективизация причастий в современном

Ю. Большова: Образуются ли новые местоименные значения

A.P. Čechov

F.M. Dostoevskij

Mixail Gorbačëv

R.I. Avanesov: Fonetika sovremennogo russkogo literaturnogo jazyka.

È. Vide: Sil'nye i slabye pozicii russkix palatalizovannyx

E.F. Petriščeva: K voprosu o kriterijax normativnosti.

L.P. Kalakuckaja: Ad"ektivizacija pričastij v sovremennom

Ju. Bolšova: Obrazujutsja li novye mestoimennye značenija

D. GRAMMATICA

1. Het Russische woord

1.1 We onderscheiden in het Russisch 10 woordsoorten:

Nederlands	Latijn	Russisch
Zelfstandig naamwoord	substantivum (substantief)	имя существительное
Bijvoeglijk naamwoord	adjectivum (adjectief)	имя прилагательное
Voornaamwoord	pronomén	местоимение
Telwoord	numerales	имя числительное
Werkwoord	verbum	глагол
Bijwoord	adverbium	наречие
Partikel	partikel	частица
Voorzetsel	prepositie	предлог
Voegwoord	conjunctie	союз
Tussenwerpsel	interjectie	междометие

1.2 De laatste vier woordsoorten zijn onveranderlijk van vorm. De overige zes kunnen van vorm veranderen om verschillende grammaticale kenmerken aan te duiden als bijvoorbeeld verleden tijd, lijdend voorwerp, meervoud etc. Dit veranderen van vorm heet flexie.

Er zijn drie soorten van flexie:

- verbuiging of declinatie (substantieven, adjectieven, pronomina, numeralia);
- vervoeging of conjugatie (verba);
- trappen van vergelijking (adjectieven en adverbia).

2. Grammaticale categorie

Een grammaticale categorie is een verzameling van gelijksoortige grammaticale verschijnselen.

2.1 Het substantief kent de volgende grammaticale categorieën:

- geslacht: mannelijk (masculinum, M), vrouwelijk (femininum, F), onzijdig (neutrum, N);
- getal: enkelvoud (singularis, sg.), meervoud (pluralis, pl.);
- naamval: 1. nominatief, 2. genitief, 3. datief, 4. accusatief, 5. instrumentalis, 6. locatief (prepositief).

De belangrijkste functies van de naamvallen

De **nominatief** geeft aan:

a) het onderwerp van de zin.

Антон - студент.

Anton is student.

Нина Петровна работает в школе.

Nina Petrovna werkt op een school.

b) het naamwoordelijk deel van het gezegde.

Антон - студент.

Anton is student.

De **genitief** wordt gebruikt in substantiefverbindingen om “de zaak” aan te geven die een ander substantief nader specificceert; in het Nederlands wordt voor deze functie dikwijls het voorzetsel *van* gebruikt.

Это книга Ивана.

Dat is het boek van Ivan.

Они говорили о цене чая.

Ze hadden het over de prijs van de thee.

Он выпил бутылку пива.

Hij heeft een fles bier gedronken.

De **datief** wordt gebruikt om het indirect object (meewerkend voorwerp) uit te drukken:

Я это дал Антону.

Ik heb het aan Anton gegeven.

Я сказал ему всё.

Ik heb hem alles gezegd.

De **accusatief** wordt gebruikt om het direct object (lijdend voorwerp) weer te geven:

Вчера я видел Антона.

Gisteren heb ik Anton gezien.

Я читал книгу.

Ik heb een boek gelezen.

De **instrumentalis** geeft het instrument aan waarmee de handeling wordt verricht:

Он писал карандашом.

Hij schreef met een potlood.

De **locatief** heeft geen zelfstandige functie. Deze naamval komt uitsluitend voor na enkele voorzetsels, welke de functie bepalen.

Они говорили о цене чая.

Ze hadden het over de prijs van de thee.

Мы жили в Амстердаме.

We hebben in Amsterdam gewoond.

2.2 Het adjectief richt zich in geslacht, getal en naamval naar het woord dat het bepaalt en heeft daarvoor dan ook afzonderlijke vormen. Daarnaast kent het ook trappen van vergelijking.

Een adjectief kan attributief (bepalend *het was vandaag mooi weer*) en predicatief (als naamwoordelijk deel van het gezegde *het weer was vandaag mooi*) gebruikt worden.

2.3 Het werkwoord kent de grammaticale categorieën:

- aspect: imperfectief en perfectief;
- genus: actief, reflexief (wederkerend) en passief;
- modus: indicatief (aantonende wijs), imperatief (gebiedende wijs), conjunctief (aanvoegende wijs);
- tijd: preteritum (verleden tijd), presens (tegenwoordige tijd), futurum (toekomstige tijd);

- persoon: 1e, 2e en 3e persoon;
- getal: singularis en pluralis.

Het aspect

Het aspect, dat de tegenstelling imperfectief - perfectief omvat, kan worden gekarakteriseerd als de categorie van het werkwoord die iets zegt over het speciale gezichtspunt van waaruit een event⁶ door de spreker wordt bekeken.

Met nadruk moet worden gezegd dat de categorie aspect niet moet worden verward met de categorie tijd (tempus), een misverstand dat gemakkelijk zou kunnen ontstaan vanwege de gebruikte terminologie. Perfectief en imperfectief hebben echter niets te maken met de begrippen perfectum (voltooid tegenwoordige tijd) en imperfectum (onvoltooid verleden tijd) uit de klassieke grammatica.

Betekenis

De betekenis van het perfectief aspect definiëren we als **het signaleren van een éénmalige situatiewisseling**.

Bekijken we de event (A) 'De lamp brandt'. Deze event kan in beginsel onbegrensd voortduren. Nu weten we uit ervaring dat een dergelijke event vroeg of laat meestal ophoudt, maar de beëindiging van deze event is altijd een gevolg van externe factoren, een gevolg van "ingrijpen van buiten", bijv. iemand doet het licht uit, de stroom valt uit of de lamp springt kapot. Het einde dat een gevolg is van externe factoren zullen we **finis** noemen.

Bekijken we nu de event (B) 'Het huis brandt'. Het is uitgesloten dat deze event onbeperkt voortduurt. Ervan uitgaande dat niet wordt ingegrepen, zal de event zichzelf a.h.w. uitputten en op een gegeven ogenblik vanzelf ophouden, het eindpunt is inherent aan de event. Dit aan de event inherente eindpunt noemen we **terminus**. De terminus markeert de overgang van de situatie 'Het huis bestaat nog' naar de nieuwe situatie 'Het huis bestaat niet meer'. Uiteraard is het ook mogelijk dat de event 'Het huis brandt' wordt beëindigd door externe factoren en eindigt in de vorm van een finis.

Natuurlijk markeert ook de finis de overgang naar een nieuwe situatie. Maar anders dan de terminus kan de finis slechts worden gezien als de overgang van de situatie *de event bestaat* naar de situatie *de event bestaat niet meer*. Bij het begrip situatiewisseling moeten we uitsluitend denken aan de situatiewisseling die het gevolg is van het bereiken van de terminus.

Events die een terminus bezitten (zoals B) worden terminatief genoemd, events die slechts kunnen eindigen in de vorm van een finis (zoals A) worden niet-terminatief of aterminatief genoemd.

Voorbeelden:

aterminatief	terminatief
hij rookt pijp (is pijproker)	hij rookt een sigaar
hij leest de NRC (hij is	hij leest de krant van gisteren

⁶ Met de term 'event' bedoelen we hier: datgene waarnaar de werkwoordsvorm verwijst.

abonnee)

hij leest Russisch	hij zet de radio aan
hij schrijft kinderboeken	hij schrijft een brief
hij schrijft me vaak	hij valt uit het raam
hij schrijft links	

Samenvatting:

- Niet-terminatieve events eindigen niet of ze eindigen in de vorm van een finis.
- Terminatieve events eindigen in de vorm van een finis, dan wel in de vorm van een terminus.

Het perfectief aspect hebben we gedefinieerd als het signaleren van een eenmalige situatiewisseling. Aangezien aterminatieve events niet leiden tot een situatiewisseling, hebben we bij dergelijke events geen keuze: we zullen te allen tijde imperfectieve werkwoorden moeten gebruiken.

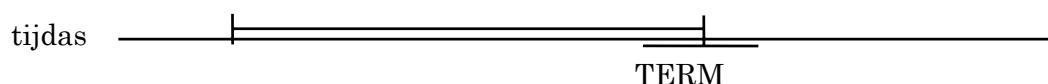
Bij terminatieve events daarentegen is er wel een keuze. Bepalend daarbij is: over welk deel van de tijd as wenst de spreker iets mee te delen c.q. wat wil de spreker medelen.

Bekijken we de volgende mogelijkheden:

a) (Toen ik vanmorgen naar buiten keek, zag ik dat) het huis van de burens was afgebrand.

Wat wil de spreker eigenlijk zeggen? Op een zeker moment in het verleden (dit moment wordt in dit voorbeeld gespecificeerd door het moment van het naar buiten kijken) heeft er een event plaatsgevonden (branden van een huis) die heeft geleid tot een nieuwe situatie (de burens hebben geen huis meer). Anders gezegd: een bepaalde event heeft geleid tot de terminus en als gevolg daarvan is een nieuwe situatie ingetreden. De spreker zegt dus iets over het moment vóór, als over het moment ná de terminus.

Grafisch kan dit als volgt worden weergegeven:

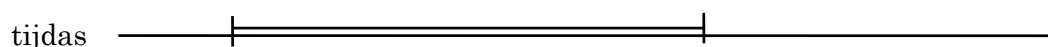

D.m.v. wordt de handeling aangegeven.

D.m.v. wordt aangegeven over welk deel van de tijd as iets wordt gezegd.

Omdat de terminus deel uitmaakt van het gedeelte van de tijd as waarover iets wordt gezegd (de terminus wordt gesignaleerd), dient men in dit geval in het Russisch een perfectief werkwoord te gebruiken.

b) (Toen ik vanmorgen naar buiten keek, zag ik dat) het huis van de burens in brand stond.

—————
 TERM

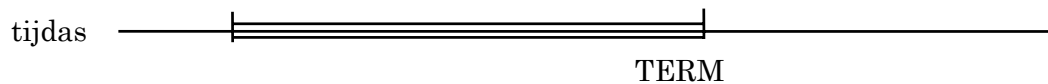
In dit geval is op het moment waarover men spreekt de terminus nog niet bereikt, de spreker zegt uitsluitend iets over de handeling zélf en zal zodoende een imperfectief werkwoord gebruiken.

c) Hij schreef me vaak een brief

De terminus wordt regelmatig bereikt. Er is sprake van een gewoonte. De gewoonte zelf kan echter worden gezien als een nieuw soort van event die op zijn beurt nooit zal leiden tot een situatiewisseling. Er moet dus een imperfectief werkwoord worden gebruikt.

d) Ik heb twee uur aan die brief gewerkt (geschreven).

De terminus wordt weliswaar bereikt en er is in werkelijkheid sprake van een situatiewisseling, maar omdat de spreker de aandacht wil richten op een bepaalde factor die bij het totstandkomen van de situatiewisseling een rol heeft gespeeld, gebruikt hij een imperfectief werkwoord. Met name 'duur van de event' is zo'n factor.

De bovenstaande events zijn allemaal gelegen vóór het spreekmoment (de zinnen staan allemaal in de verleden tijd). De aspectkeuze moet echter altijd gemaakt worden wanneer men een werkwoordsvorm gebruikt, dus ook in het futurum, de imperatief, de infinitief en de conjunctief. De enige werkwoordsvorm waarbij de aspectkeuze geen rol speelt, is het presens. Dit houdt verband met de specifieke functie van het presens, nl. het verwijzen naar een handeling die zich op het spreekmoment voltrekt; de eventuele situatiewisseling die van die event het gevolg is, blijft daarbij buiten beschouwing (zie ook punt b.). Op het eerste gezicht mag het vreemd lijken dat ook in het futurum de aspectkeuze moet worden gemaakt. Dit is echter verklaarbaar wanneer men bedenkt dat door het gebruik van het futurum de spreker een event (en ook de situatiewisseling) als toekomstige realiteit voorstelt.

UNIT 1

A. SUBSTANTIEF

1. Het grammaticale geslacht

Alle substantieven hebben een bepaald grammaticaal geslacht: masculinum (mannelijk, M.), femininum (vrouwelijk, F.) of neutrum (onzijdig, N.). Het geslacht is bij de meeste substantieven herkenbaar in de nom. sg., behalve bij pluralia tantum (woorden die alleen een meervoudsvorm hebben). In het meervoud is er geen onderscheid naar geslacht.

1.1 Mannelijk zijn:

a) alle woorden die mannelijke personen aanduiden, bijv. студѐнт *student*, голландец *Nederlander*, учѐтель *leraar*, русский *Rus*, дѐдушка *opa*, атташе́ *attaché*

N.B. Deze regel staat hiërarchisch boven alle hierna te noemen regels; dus als een substantief verwijst naar een mannelijk persoon is het voor wat betreft het grammaticale geslacht mannelijk!

b) alle woorden waarvan de nom. sg. eindigt op een harde consonant, -ч, -щ of -й, bijv. уро́к *les*, университет *universiteit*, товарищ *kameraad*, музей *museum*;

c) een deel van de woorden waarvan de nom. sg. eindigt op een zachte consonant (geschreven: consonant + ь), bijv. день *dag*, словарь *woordenboek*.

1.2 Vrouwelijk zijn:

a) alle woorden waarvan de nom. sg. eindigt op -а of -я, bijv. шко́ла *school*, студѐнтка *studente*, фами́лия *achternaam*, неде́ля *week* (maar mannelijk zijn: дѐдушка, дѐдья *oom*, zie 1.1a);

b) een deel van de woorden waarvan de nom. sg. eindigt op -ь, bijv. тетра́дь *schrift*, но́вость *nieuwtje*, ма́ть *moeder*. In elk geval vrouwelijk zijn substantieven waarvan de nom. sg. eindigt op -шь, -жь, -чь, -щъ, zoals мышь *muis*, ро́жь *rogge*, но́чь *nacht* вещь *ding*.

1.3 Onzijdig zijn:

a) woorden waarvan de nom. sg. eindigt op -о, -е of -ѐ, en onverbuigbare leenwoorden die eindigen op -и, -у, of -ю bijv. у́тро *ochtend*, пись́мо *brief*, воскресѐнье *zondag*, таксѝ́ *taxi*, меню́ *menu* (maar mannelijk zijn: атташе́, крупье́ *croupier*, подмасте́рье *gezel*, zie 1.1a);

Onverbuigbare leenwoorden eindigend op -о, -у, -и die dieren aanduiden, zijn meestal mannelijk: гри́зли, фламинго, кенгуру́.

b) een tiental woorden waarvan de nom. sg. eindigt op -мя, bijv. и́мя *naam*, вре́мя *tijd*.

2. Declinatie

Er zijn drie declinaties. Zoals elk substantief behoort tot een bepaald geslacht, behoort het ook tot een bepaalde declinatie.

2.1 Tot de 1e declinatie behoren:

- a) mannelijke substantieven waarvan de nom. sg. eindigt op een (harde of zachte) consonant, bijv. университет, урок, учитель, день;
- b) onzijdige substantieven waarvan de nom. sg. eindigt op -o, -e of -ë, bijv. отчество *vadersnaam*, начало *begin*, значение *betekenis*.

2.2 Tot de 2e declinatie behoren:

mannelijke en vrouwelijke substantieven waarvan de nom. sg. eindigt op -a of -я, bijv. папа *vader*; студентка, фамилия.

2.3 Tot de 3e declinatie behoren:

vrouwelijke substantieven waarvan de nom. sg. eindigt op -ь, bijv. тетрадь, ночь *nacht*.

2.4 Leenwoorden eindigend op -o, -e, -и, -у en -ю (кино *bioscoop*, такси *taxi*, меню *menu* e.d.) zijn onverbuigbaar. Ze behoren dan ook niet tot een bepaalde declinatie.

3. Uitgangen 1e declinatie

3.1 Uitgangen mannelijke substantieven:

	singularis		pluralis	
	<u>fonologisch</u>	<u>grafisch</u>	<u>fonologisch</u>	<u>grafisch</u>
N	--	вопрóс	-i	вопрóсы
G	-a	вопрóса		
D	-у	вопрóсу		
A	= N/G	вопрóс	= N/G	вопрóсы
I	-ом	вопрóсом		
L	-e/-i	вопрóсе		

Toelichting:

- a) Hierboven is als model een substantief gekozen waarbij de stam eindigt op een harde consonant. Als gevolg van de op p. 23 en volgende genoemde klank- en spellingregels kunnen variaties optreden. Zie de voorbeelden hieronder.
- b) Vooropgesteld dat er geen onregelmatigheden optreden, geldt het principe 'een harde consonant aan het eind van de stam blijft hard en een zachte consonant blijft zacht'. In de loc. sg. wordt dit principe echter doorbroken; we zien nl. dat de stamconsonant hier zacht wordt (klankregel 3).
- c) Zoals uit bovenstaand schema blijkt, hebben mannelijke substantieven van de 1e declinatie twee vormen voor de acc. De keuze hangt samen met de betekenis van het

betreffende substantief: verwijst het naar een levend wezen (mens of dier), dan is de acc. gelijk aan de gen., is dit niet het geval, dan geldt acc. = nom. Bijv.:

Я по́нял вопро́с. *Ik begreep de vraag.*

Я по́нял профе́ссора. *Ik begreep de professor.*

d) Als de stam van het substantief eindigt op [-ij] (grafisch -ий) krijgen we in de loc. sg. als uitgang -и, in de overige gevallen -е. Bijv.:

кафете́рий

Он обе́дал в кафе́терии. *Hij zat te lunchen in de cafetaria.*

Университе́т

Он говори́л об университе́те. *Hij had het over de universiteit.*

e) Veel mannelijke substantieven die vóór de laatste consonant een -o-, -e- of -ë- hebben, verliezen deze vocaal in de verbogen vormen. Men spreekt in dit verband van een vluchtige vocaal. Bijv.:

N	день	голлáндец	оте́ц
G	дня	голлáндца	отца́
D	дню	голлáндцу	отцу́
A	день	голлáндца	отца́
I	днём	голлáндцем	отцо́м
L	дне	голлáндце	отце́

N.B. Niet elke o, e en ë voor de laatste consonant is een vluchtige vocaal!

Het verschijnsel vluchtige vocaal is niet typisch voor mannelijke substantieven van de 1e declinatie; we komen het overal tegen, waar de stam van een woord eindigt op een consonantgroep.

Zodra achter de stam een uitgang volgt, verdwijnt de vluchtige vocaal.

f) De plaats van het accent kan variëren. Sommige substantieven hebben een vast accent op de stam (o.a. университе́т, голла́ндец, студéнт, вопро́с, отве́т), andere substantieven hebben een wisselend accent (o.a. каранда́ш, конéц, учени́к). Meer over het accent bij substantieven in hoofdstuk 2.

Voorbeelden:

singularis								
N	отве́т	студéнт	уро́к	оте́ц	музе́й	каранда́ш	день	гость
G	отвёта	студéнта	уро́ка	отца́	музе́я	карандаша́	дня	го́стя
D	отвёту	студéнту	уро́ку	отцу́	музе́ю	карандашу́	дню	го́стю
A	отве́т	студéнта	уро́к	отца́	музе́й	каранда́ш	день	го́стя
I	отвётом	студéнтом	уро́ком	отцо́м	музе́ем	карандашо́м	днём	го́стем
L	отвёте	студéнте	уро́ке	отце́	музе́е	карандаше́	дне	го́сте

		pluralis						
N	отвѣты	студѣнты	уро́ки	отцы́	музе́и	карандаши́	дни	го́сти
A	отвѣты	= G	уро́ки	=G	музе́и	карандаши́	дни	=G

3.2 Uitgangen onzijdige substantieven:

	singularis		pluralis	
	fonologisch	grafisch	fonologisch	grafisch
N	-о	о́тчество	-а	о́тчества
G	-а	о́тчества		
D	-у	о́тчеству		
A	-о	о́тчество	= N/G	о́тчества
I	-ом	о́тчеством		
L	-е/i	о́тчестве		

Toelichting:

a) Hierboven is als model een substantief gekozen waarbij de stam eindigt op een harde consonant. Als gevolg van de op p. 23 en volgende genoemde klank- en spellingregels kunnen variaties optreden. Zie de voorbeelden hieronder.

b) In de loc. sg, wordt een harde stamconsonant zacht.

c) Als de stam van het substantief eindigt op [-ij] (grafisch -ие) krijgen we in de loc. sg. als uitgang -и, in de overige gevallen -е. Bijv.:

значѣние

Они́ говорѣли о значѣнии э́того сло́ва. *Ze hadden het over de betekenis van dat woord.*

письмо́

Он говорѣл о письме́. *Hij sprak over een brief.*

d) Substantieven waarvan de stam eindigt op -к- hebben in nom. en acc. pl. als uitgang meestal -и, bijv. я́блоко *appel* - N/A. pl. я́блоки.

e) De plaats van het accent kan variëren. Hierbij kunnen globaal de volgende accentpatronen worden onderscheiden:

- Type пра́вило: vast accent zowel in sg. als pl. Dit patroon treffen we aan bij vrijwel alle onzijdige substantieven waarvan de stam bestaat uit meer dan twee lettergrepen.
- Type письмо́: in de singularis ligt het accent op de uitgang, in de pluralis op de stam.
- Type сло́во: in de singularis ligt het accent op de stam, in de pluralis op de uitgang.

Voorbeelden:

singularis					
N	письмо́	лицо́	се́рдце	за́ня́тие	мо́ре
G	письма́	лица́	се́рдца	за́ня́тия	мо́ря
D	письму́	лицу́	се́рдцу	за́ня́тию	мо́рю
A	письмо́	лицо́	се́рдце	за́ня́тие	мо́ре
I	письмо́м	лицо́м	се́рдцем	за́ня́тием	мо́рем
L	письме́	лице́	се́рдце	за́ня́тии	мо́ре
pluralis					
N	пи́сьма	ли́ца	се́рдца́	за́ня́тия	мо́ря
A	пи́сьма	ли́ца	се́рдца́	за́ня́тия	мо́ря

B. ADJECTIEF

1. Adjectieven kunnen attributief (трудо́ный уро́к - *de moeilijke les*) en predicatief (уро́к трудо́ный - *de les is moeilijk*) gebruikt worden. Als het adjectief attributief wordt gebruikt, richt het zich in geslacht, getal en naamval naar het woord waar het bijhoort. Het heeft in het enkelvoud aparte vormen voor mannelijk, vrouwelijk en onzijdig, in het meervoud gemeenschappelijke vormen.

1.1 Uitgangen nom. sg. en pl.:

singularis			pluralis
M.	F.	N.	
/-ij/ /-oj/	/-aja/	/-oe/	/-ie/
трудо́ный	трудо́ная	трудо́ное	трудо́ные
родно́й	родно́я	родно́е	родно́е

De keuze /-ij/-oj/ bij de mannelijke vorm wordt bepaald door het accent: indien bij het betreffende adjectief het accent op de stam ligt, krijgen we de uitgang /-ij/; ligt het accent op de uitgang, dan krijgen we de uitgang /-oj/.

Let op klank- en spellingregels!

1.2 Voorbeelden:

		singularis		pluralis
M.	F.	N.		
но́вый	но́вая	но́вое	но́вые	
молодо́й	молода́я	молодо́е	молоды́е	
na velaren(к, г, х), onbeklemtoond:				
ле́гкий	ле́гкая	ле́гкое	ле́гкие	
idem, beklemtoond:				
плохо́й	плоха́я	плохо́е	плохи́е	
na palatalen, onbeklemtoond				
хоро́ший	хоро́шая	хоро́шее	хоро́шие	
idem, beklemtoond:				
большо́й	больша́я	большо́е	больши́е	
na zachte medeklinkers:				
послед́ний	послед́няя	послед́нее	послед́ние	

C. PRONOMINA

1. Persoonlijke voornaamwoorden

Hieronder volgen de nom., gen. en acc. van de persoonlijke voornaamwoorden van de 3e persoon sg. en pl.

	M.	F.	N.	Pl.
N	он	она́	оно́	они́
G	его́	её	его́	их
A	его́	её	его́	их

Opmerkingen:

a) Let op dat de acc. van оно́ его́ is;

b) De г in его́ wordt uitgesproken als [v].

Он, она́ en оно́ verwijzen naar een eerder genoemd substantief, bijv.:

Где профе́ссор? Он до́ма.

Waar is de professor? Hij is thuis.

Где ру́чка? Она́ на столе́.

Waar is de pen? Die ligt op tafel.

Где кни́га? Она́ на столе́.

Waar is het boek? Het ligt op tafel.

Где письмо́? Оно́ на столе́.

Waar is de brief? Die ligt op tafel.

2. Bezittelijke voornaamwoorden

De bezittelijke voornaamwoorden van de 1e en 2e persoon (sg. en pl.) hebben aparte vormen voor mannelijk, vrouwelijk en onzijdig, en gemeenschappelijke vormen voor het meervoud. Als bezittelijke voornaamwoorden van de 3e persoon worden de genitiefvormen van de betreffende persoonlijk voornaamwoorden gebruikt.

	Singularis			pluralis
	M.	F.	N.	
<i>mijn</i>	мой	моя́	моё	мои́
<i>jouw</i>	твой	твоя́	твоё	твои́
<i>zijn</i>	его́	его́	его́	его́
<i>haar</i>	её	её	её	её
<i>ons</i>	наш	на́ша	на́ше	на́ши
<i>jullie, uw</i>	ваш	ва́ша	ва́ше	ва́ши
<i>hun</i>	их	их	их	их

Это наш учитель.

Dit is onze leraar.

Моё имя Борис.

Mijn naam is Boris.

Как ваша фамилия?

Hoe is uw achternaam?

Let er op dat de bezittelijke voornaamwoorden van de 3e persoon niet beïnvloed worden door het geslacht van het woord waar ze bij staan.

Вот его́ последнее письмо́.

Hier heb je zijn laatste brief.

Это его́ фамилия.

Dit is zijn achternaam.

Его́ письма́ на столе́.

Zijn brieven liggen op tafel.

Anders dan in het Nederlands worden in het Russisch bezittelijke voornaamwoorden ook gebruikt als naamwoordelijk deel van het gezegde.

Эта книга́ моя́.

Dat boek is van mij.

Этот словарь́ твой?

Is dat woordenboek van jou?

3. Vragende voornaamwoorden

кто	wie
что	wat
како́й	wat voor een, welke

Кто и что worden uitsluitend zelfstandig gebruikt; кто is grammaticaal mannelijk, что onzijdig, bijv.:

Кто это сказа́л? О́ни.

Wie hebben dat gezegd? Zij.

Кто это был? Та́ня.

Wie was dat? Tanja.

Что это было́?

Wat was dat?

Како́й wordt attributief gebruikt en verbogen als een adjectief, bijv.:

Како́й язы́к?

Wat voor een taal? Welke taal?

Кака́я студе́нтка?

Wat voor studente? Welke studente?

Како́е де́ло?

Wat voor een zaak? Welke zaak?

Како́й он челове́к?

Wat is hij voor iemand?

Како́й хоро́ший день!
Како́й э́то трудо́мый вопро́с!

Wat een mooie dag!
Wat is dat een moeilijke vraag!

4. Betrekkelijke voornaamwoorden

Indien het antecedent een substantief is, wordt als regel **ко́то́рый** gebruikt als betrekkelijk voornaamwoord. Ко́то́рый wordt verbogen als een adjectief. Het stemt in geslacht en getal overeen met het woord waarop het betrekking heeft. De naamval wordt bepaald door de functie die het vervult in de betrekkelijke bijzin.

Адрес, ко́то́рый был на письме́, был непра́вильный.	<i>Het adres dat op de brief stond, was verkeerd.</i>
Учени́ца, ко́то́рая чита́ла, ру́сская.	<i>De leerlinge die zat te lezen, is een Russische.</i>
Письмо́, ко́то́рое бы́ло здесь, моё.	<i>De brief die hier lag, is van mij.</i>
Они́ слу́шали профе́ссора, ко́то́рый говори́л о Турге́неве.	<i>Ze luisterden naar de professor, die sprak over Toergenev.</i>

Als het antecedent bestaat uit een pronomen (тот, все *iedereen, allen*), wordt als betrekkelijk voornaamwoord **кто́** of **что́** gebruikt.

Тот, кто́ э́то сказа́л, лже́ц.	<i>Degene die dat gezegd heeft, is een leugenaar.</i>
То, что́ вы сказа́ли, непра́вда.	<i>Wat u zei is niet waar.</i>
Все, кто́ прочита́л пе́рвый уро́к, на́чали чита́ть второ́й.	<i>Iedereen die de eerste les had gelezen begon aan de tweede.</i>

5. Het aanwijzend voornaamwoord

Het aanwijzend voornaamwoord heeft evenals het adjectief in het enkelvoud aparte vormen voor mannelijk, vrouwelijk en onzijdig, en gemeenschappelijke vormen in het meervoud. Er zijn twee aanwijzende voornaamwoorden, nl. **э́тот** *deze, dit, die, dat* en **то́т** *die, dat*.

5.1 Vormen:

M.	F.	N.	Pl.
э́тот	э́та	э́то	э́ти
то́т	та́	то́	те́

5.2 Э́тот wordt attributief gebruikt, bijv.: э́тот уро́к *deze les*, э́та студэ́нтка *deze studente*, э́то письмо́ *die brief*. De onzijdige vorm э́то kan ook zelfstandig worden gebruikt in zinnen als:

Э́то уро́к № 1.	<i>Dit is les 1.</i>
Э́то Бори́с.	<i>Dat is Boris.</i>
Э́то моя́ кни́га.	<i>Dat is mijn boek.</i>

5.3 Tot wordt gebruikt:

a) in contrast met een eerder genoemd *этот*, bijv.:

Этот студент читал, а тот говорил. *Deze student las en die zat te praten.*

b) vóór een betrekkelijke bijzin, bijv.:

Тот урок, который мы выучили вчера, не трудный. *De les die we gisteren hebben geleerd is niet moeilijk.*

Те, кто выучил первый урок, начали читать второй. *Degenen die de eerste les hadden geleerd begonnen aan de tweede les.*

D. NUMERALIA

1. Vormen

Hoofdtelwoorden Rangtelwoorden

1	один (M.), одна (F.), одно (N.), одни (pl.)	пёрвый, пёрвая, пёрвое, пёрвые
2	два (M./N.), две (F.)	второй, вторая, второе, вторые
3	три	третий, третья, третье, третьи
4	четыре	четвёртый, четвёртая, четвёртое, четвёртые

De pluralisvorm van *один* wordt o.a. gebruikt bij pluralia tantum.

2. Verbindingen van hoofdtelwoorden (in de nom.) en substantieven

a) Na het telwoord 1 staan adjectieven en substantieven in de nom. sg., bijv.:

одна русская книга *één Russisch boek*

один трудный урок *één moeilijke les*

одно интересное письмо *één interessante brief*

b) Na de telwoorden 2, 3 en 4 staan substantieven in de gen. sg., bijv.:

два голландца и две голландки *twee Nederlanders en twee
Nederlandsen*

три дня *drie dagen*

четыре учителя *vier leraren*

De regels voor het adjectief volgen later.

E. ADVERBIUM

Adverbia dienen ter nadere bepaling van werkwoorden (de auto rijdt snel), adjectieven (een erg snelle auto) en andere adverbia (de auto rijdt erg snel). Adverbia zijn onverbuigbaar.

Veel adverbia zijn afgeleid van adjectieven. Ze worden gevormd door aan de stam van het adjectief een -o- toe te voegen. Vaak is het accent anders dan van het adjectief waarvan het adverbium is afgeleid, bijv.:

adjectief	adverbium
плохой	плохо
хороший	хорошо
красивый	красиво

Он плохо писал.

Hij schreef slecht.

Она хорошо говорила по-русски.

Ze sprak goed Russisch.

F. VERBUM

1. Opbouw van de Russische werkwoordsvormen

Een Russische werkwoordsvorm kan bestaan uit voorvoegsel + stam + uitgang (поблагодарил-ла (*zij*) *be-dank-te*). Vormen zonder voorvoegsel komen in het Russisch vaak voor, bijv.: учил-ла (*zij*) *leer-de*. Anders dan in het Nederlands kunnen voorvoegsels nooit gescheiden worden van de stam.

2. Infinitief

De Russische infinitief eindigt vrijwel altijd op vocaal + -ть, bijv.: писать, начать, быть, говорить. Als we van de infinitief -ть afhalen, krijgen we de infinitiefstam.

3. Aspect

3.1 Vorm

Om de aspectuele betekenis te kunnen uitdrukken is een Russisch werkwoord aspectueel gekenmerkt: elk werkwoord is of imperfectief, of perfectief. Zo zijn de werkwoorden писать *schrijven*, изучать *studeren*, понимать *begrijpen*, повторять *herhalen*, сидеть *zitten*, учить *leren* imperfectief; de woorden написать *schrijven*, понять *begrijpen*, повторить *herhalen*, выучить *leren* daarentegen perfectief.

Uit de voorbeelden blijkt al dat vaak een en hetzelfde Nederlandse werkwoord door twee Russische werkwoorden kan worden weergegeven. We spreken in dit verband van aspectparen, waarmee dus wordt bedoeld: twee werkwoorden met identieke betekenis waarvan het ene imperfectief en het andere perfectief is.

De vorming van aspectparen vindt in principe plaats overeenkomstig het volgende patroon:

ipf. писать	→	pf. написать подписать	→	ipf. -	→	ipf. подписывать
----------------	---	------------------------------	---	-----------	---	---------------------

Als uitgangspunt dient een ongeprefigeerd werkwoord. De meerderheid van de ongeprefigeerde werkwoorden is imperfectief. Voorzie je een werkwoord van een voorvoegsel, dan wordt het in elk geval perfectief. Er zijn dan twee mogelijkheden:

a) De betekenis van het werkwoord verandert niet, zodat het resultaat een aspectpaar is, bijv.:

ipf.	pf.	
писа́ть	написа́ть	<i>schrijven</i>
учи́ть	вы́учить	<i>(uit het hoofd) leren</i>
чита́ть	прочита́ть	<i>lezen</i>
проси́ть	попроси́ть	<i>verzoeken</i>

Helaas is het niet te voorspellen welk prefix moet worden gebruikt om een aspectpaar te vormen. Dat betekent dan ook dat aspectparen daadwerkelijk als paar moeten worden geleerd.

b) De betekenis van het werkwoord verandert. Van het zo ontstane perfectieve werkwoord kan op zijn beurt meestal weer een imperfectief gevormd worden d.m.v. een suffix, zodat eveneens een aspectpaar ontstaat, bijv.:

pf.	ipf.	
подписа́ть	подпи́сывать	<i>ondertekenen</i>
спроси́ть	спра́шивать	<i>vragen</i>
повтори́ть	повторя́ть	<i>herhalen</i>
объясни́ть	объясня́ть	<i>uitleggen</i>
отвэ́тить	отвеча́ть	<i>antwoorden</i>
нача́ть	начина́ть	<i>beginnen</i>

Het aspectpaar is ontstaan via suffigering en de op deze wijze gevormde imperfectieven worden secundaire imperfectieven genoemd. De vorming van secundaire imperfectieven vindt weliswaar volgens bepaalde patronen plaats, maar omdat we allerlei min of meer onvoorspelbare complicaties aantreffen (consonantverandering, verandering van de vocaal in de stam), zullen ook aspectparen van dit type gewoon als paar uit het hoofd moeten worden geleerd.

Ook bij het betrekkelijk kleine aantal ongeprefigeerde perfectieve werkwoorden geschiedt de vorming van het aspectpaar via suffigering, bijv.:

pf.	ipf.	
да́ть	дава́ть	<i>geven</i>
реши́ть	реша́ть	<i>besluiten</i>

Suppletie

Naast aspectparen van bovengenoemde type bestaat er een zeer klein aantal aspectparen waarbij de leden niet van elkaar zijn afgeleid d.m.v. prefigering of suffigering, doch een geheel verschillende oorsprong hebben. In zo'n geval spreken we van suppletieve aspectparen, bijv.:

ipf.	pf.	
говори́ть	сказа́ть	<i>zeggen</i>
класть	положи́ть	<i>(neer)leggen</i>
брать	взять	<i>pakken, nemen</i>

3.2 Keuze perfectief - imperfectief

Hieronder enkele regels die als leidraad kunnen dienen om in enkele veel voorkomende situaties een juiste aspectkeuze te maken.

a) Een imperfectief werkwoord wordt gebruikt:

- om een handeling in de tegenwoordige tijd uit drukken:

Что ты де́лаешь (ipf.)?	<i>Wat ben je aan het doen?</i>
Я пишу́ (ipf.) письмо́.	<i>Ik schrijf een brief.</i>
- om herhaling uit te drukken:

Ка́ждый день он слу́шал (ipf.) ра́дио.	<i>Elke dag luisterde hij naar de radio.</i>
--	--
- om aan te geven dat een event op het moment waarover men spreekt nog voortduurt. In het Nederlands worden daarvoor vaak constructies gebruikt als 'aan het ... zijn', 'bezig zijn te ...', 'zitten te ...' e.d.; deze constructies moeten in het Russisch altijd d.m.v. imperfectieve werkwoorden worden weergegeven.

Когда́ я вошёл (pf.), Ива́н чита́л (ipf.) письмо́.	<i>Toen ik binnenkwam, zat Ivan een brief te lezen.</i>
--	---
- ná werkwoorden met de betekenis 'beginnen', 'eindigen' en 'doorgaan met', bijv.:

Вчера́ мы нача́ли (pf.) изуча́ть (ipf.) ру́сский язы́к.	<i>Gisteren zijn we begonnen Russisch te studeren.</i>
---	--
- om de duur van een handeling te benadrukken, bijv.:

Она́ до́лго писа́ла э́то письмо́.	<i>Ze heeft lang aan die brief geschreven.</i>
Я весь ве́чер чита́л газе́ты.	<i>Ik heb de hele avond kranten zitten lezen.</i>

b) Een perfectief werkwoord moet worden gebruikt:

- om het resultaat van de handeling te benadrukken, bijv.:

Ты уже́ написа́л (pf.) письмо́?	<i>Heb je de brief al geschreven? (Heb je de brief al af?)</i>
---------------------------------	--
- om opeenvolging van handelingen uit te drukken, bijv.:

Я написа́л (pf.) два уро́ка и нача́л (pf.) писа́ть тре́тий.	<i>Ik had twee lessen geschreven (gemaakt) en begon aan de derde.</i>
---	---

4. Preteritum (verleden tijd)

4.1 Het Russisch kent maar één verleden tijd. De preteritumvormen worden afgeleid van de preteritumstam. Bij werkwoorden waarvan de infinitiefstam eindigt op een vocaal, is de preteritumstam identiek aan de infinitiefstam. De uitgangen zijn:

M.	F.	N.	Pl.
-л	-ла	-ло	-ли

Voorbeelden:

infinitief	preteritumstam	preteritum
сидеть	сиде́-	он сиде́л, она́ сиде́ла, мы сиде́ли
чита́ть	чита́-	я чита́л, я чита́ла, вы чита́ли
изуча́ть	изуча́-	ты изуча́л, ты изуча́ла, они́ изуча́ли
повтори́ть	повтори́-	профе́ссор повтори́л, Та́ня повтори́ла

Zoals uit de voorbeelden blijkt, wordt de keuze tussen de verschillende uitgangen bepaald door het geslacht/getal van het onderwerp van de zin.

4.2 Accent

Bij de meerderheid van de werkwoorden ligt het accent op dezelfde lettergreep als in de infinitief. Echter met name bij éénlettergrepige werkwoorden ligt in het preteritum F. het accent vaak op de uitgang, bijv.: был, была́, было́, были́.

Bij enkele werkwoorden met prefixen verspringt in M., N. en Pl. het accent naar het prefix:

нача́ть: нача́л, начала́, нача́ло, нача́ли

пони́ять: пони́ял, пони́яла, пони́яло, пони́яли

Een soortgelijk accentpatroon treffen we aan bij de ontkennde preteritumvormen van быть:

не́ был, не́ была́, не́ было́, не́ были́.

G. PREPOSITIE

1. De betekenis van de meeste preposities is zelden in één Nederlands equivalent samen te vatten en we dienen er ook rekening mee te houden dat een prepositie soms meerdere naamvallen kan regeren, en afhankelijk van de naamval geheel verschillende betekenissen kan hebben.

Bovendien is het vaak zo dat om een en dezelfde functie uit te drukken bij substantief X een andere prepositie wordt gebruikt dan bij substantief Y. Dit doet zich met name voor bij tijdsbepalingen. Men doet er dan ook verstandig aan tijdsbepalingen zoveel mogelijk als een geheel van buiten te leren.

2. Preposities in plaatsbepalingen

2.1 где? waar?

в письме́

в университе́те

в/во⁷ + в in, (оп)

in de brief (schrijft hij ...)

op, aan de universiteit (studeren)

⁷ в/во: во wordt gebruikt indien het erop volgende woord begint met в of ф plus consonant, bijv: во Владивосто́ке, во Франци́и; in de overige gevallen wordt в gebruikt.

в Петербурге	<i>in Sint-Petersburg (wonen)</i>
в начале урока	<i>aan het begin van de les</i>
в конце письма	<i>aan het eind van de brief</i>

на + 6 *op, (in)*

на столе	<i>op (de) tafel (staan borden)</i>
на факультете	<i>aan de faculteit (studeren)</i>
на уроке	<i>in de les</i>
на Кавказе	<i>in de Kaukasus</i>

2.2 куда? waarheen?

в/во + 4 *naar, in*

в университет	<i>naar de universiteit (gaan)</i>
в Петербург	<i>naar Sint-Petersburg (vliegen)</i>

на + 4 *naar, op*

на факультет	<i>naar de faculteit (gaan)</i>
на стол	<i>op tafel (zetten)</i>
на Кавказ	<i>naar de Kaukasus (reizen)</i>
на урок	<i>naar de les (gaan)</i>

Bij personen kan *naar* niet worden uitgedrukt door de preposities *в* of *на*.

2.3 откуда? waar vandaan?

из + 2 *uit, vanuit, van*

из университета	<i>van de universiteit (komen)</i>
из Петербурга	<i>uit Sint-Petersburg (komen)</i>

с/со⁸ + 2 *van, vanaf*

со стола	<i>van(af) de tafel (vallen)</i>
с урока	<i>van de les (komen)</i>
с Кавказа	<i>uit de Kaukasus (komen)</i>

Uit de voorbeelden blijkt al dat er een bepaalde relatie bestaat tussen enerzijds *в* + 4, *в* + 6 en *из* + 2, anderzijds tussen *на* + 4, *на* + 6 en *с* + 2. We kunnen zeggen dat, indien *где?* wordt uitgedrukt door de prepositie *в* + 6, *куда?* wordt uitgedrukt door *в* + 4 en *откуда?* door *из* + 2. Hetzelfde geldt voor de preposities *на* en *с*.

где? куда? откуда?

⁸ *с/со*: *со* wordt gebruikt indien het erop volgende woord begint met *с* of *з* plus consonant, bijv.: *со стола*, *со студентом*, in de overige gevallen wordt *с* gebruikt.

в + 6	в + 4	из + 2
на + 6	на + 4	с + 2

2.4 Overige plaatsbepalingen

недалекó от университетá **от + 2 van** *niet ver van de universiteit*

до университетá **до + 2 tot (aan)** *tot aan de universiteit*

3. Preposities in tijdsbepalingen

3.1 когда *wanneer*?

в/во + 4

в час *om een uur*
 в два часá *om twee uur*
 в э́тот день *(op) die dag*
 во вто́рник *(op) dinsdag*

в/во + 6

в ма́рте, в апре́ле *in maart, in april*
 в нача́ле уро́ка *aan het begin van de les*

на + 4

на сле́дующий день *de volgende dag*
 на друго́е у́тро *de volgende morgen*

на + 6

на уро́ке *in/tijdens de les*

3.2 Overige tijdsbepalingen

с/со + 2 van, vanaf, sinds

с утра́ до ве́чера *van 's ochtends tot 's avonds*
 с нача́ла до конца́ *van begin tot eind*
 с де́тства *sinds zijn kinderjaren*

до + 2 tot; voor

до уро́ка *voor de les*
 до нача́ла уро́ка *voor het begin van de les*

пóсле + 2 na

пóсле уро́ка *na de les*

4. Overige preposities

c/co + 5 met, samen met, in gezelschap van

говори́ть с учи́телем	<i>met de leraar spreken</i>
ко́фе с са́харом	<i>koffie met suiker</i>

N.B. *met* in de betekenis ‘met behulp van’ wordt uitgedrukt door de instrumentalis zonder voorzetsel, bijv.:

писа́ть карандашо́м	<i>met een potlood schrijven</i>
---------------------	----------------------------------

без + 2 zonder

без преподава́теля	<i>zonder de docent</i>
--------------------	-------------------------

o/об/обо⁹ + 6 over (aangaande), (denken) aan

говори́ть о письме́	<i>over de brief praten</i>
ду́мать об Ива́не	<i>aan Ivan denken</i>
спроси́ть об уро́ке	<i>vragen naar de les</i>

5. Diverse verbindingen met preposities

в пе́рвый раз	<i>(voor) de eerste keer, voor het eerst</i>
в по́следний раз	<i>de laatste keer</i>
на э́тот раз	<i>deze keer</i>
писа́ть (письмо́) в отве́т	<i>(een brief) als antwoord schrijven</i>
отве́т на вопро́с	<i>antwoord op een vraag</i>
отвеча́ть/отвэ́тить на вопро́с	<i>antwoorden op een vraag</i>
до свидáния!	<i>tot ziens!</i>

H. SYNTAXIS

1. Het presens van *zijn*

Het presens van *zijn* wordt niet uitgedrukt. Als subject en predikaat beide een substantief zijn, wordt daartussen een streepje geplaatst, vgl.:

Мой брат - студэ́нт.	<i>Mijn broer is student.</i>
Он студэ́нт.	<i>Hij is student.</i>

2. Het lijdend voorwerp in ontkennende zinnen

Verba die in een bevestigende zin een accusatief regeren, krijgen in een ontkennende zin soms een genitief. In het moderne Russisch is echter, behoudens in speciale gevallen, een accusatief gebruikelijk.

Он знал уро́к.	<i>Hij kende de les.</i>
Он не знал уро́к(а).	<i>Hij kende de les niet.</i>

⁹ Voor consonanten heeft deze prepositie de vorm o, voor vocalen de vorm об; het heeft de vorm обо in o.a.:
обо мне *over mij*, обо все́м *over alles*.

3. Vraagzinnen

3.1 Zinnen met een vraagwoord (vragend voornaamwoord: кто, что, какой of een vragend adverbium, bijv.: когда *wanneer*, сколько *hoeveel*)

Когда она была здесь?	<i>Wanneer is ze hier geweest?</i>
Что он писал?	<i>Wat heeft hij geschreven?</i>

3.2 Zinnen zonder vraagwoord

In Russische vraagzinnen zonder vraagwoord is de woordvolgorde meestal gelijk aan de woordvolgorde in bevestigende zinnen. In de geschreven taal geeft alleen het vraagteken aan dat het een vraagzin betreft. In gesproken taal onderscheiden vraagzinnen zich van bevestigende door de intonatie, bijv.:

Он говорил по-русски.	<i>Hij sprak Russisch.</i>
Он говорил по-русски?	<i>Sprak hij Russisch?</i>
Она хорошая студентка.	<i>Ze is een goede studente.</i>
Она хорошая студентка?	<i>Is ze een goede studente?</i>

4. Onpersoonlijke zinnen

Onder onpersoonlijke zinnen worden verstaan: zinnen waarin geen grammaticaal onderwerp kan voorkomen.

Een veel voorkomend type onpersoonlijke zin is de zin waarbij het gezegde bestaat uit een vorm van быть, plus de korte¹⁰ vorm N. van een adjectief:

Уже поздно.	<i>Het is al laat.</i>
В доме тихо.	<i>In huis is het stil.</i>
Трудно ответить на этот вопрос.	<i>Het is moeilijk antwoord te geven op die vraag.</i>
Было уже поздно.	<i>Het was al laat.</i>
Здесь было холодно.	<i>Het was hier koud.</i>
Трудно было ответить на этот вопрос.	<i>Het was moeilijk antwoord te geven op die vraag.</i>

5. De vertaling van *het*

Het Nederlandse woord *het* heeft drie verschillende functies:

- lidwoord, bijv. *het boek*. In dit geval blijft *het* in het Russisch onuitgedrukt.
- persoonlijk voornaamwoord; hierbij moeten twee gevallen worden onderscheiden:

- het* verwijst naar een substantief, bijv.: *Waar is het boek? Het ligt op tafel.*

De vertaling van *het* is in dit geval: он, она, of оно, afhankelijk van het geslacht van het substantief waarnaar wordt verwezen.

- het* verwijst naar een voorafgaande zin of situatie (in het Nederlands kan *het* worden vervangen door *dat*), bijv. *Jan is door het ijs gezakt. Het is vreselijk.* In dit geval wordt *het* door это weergegeven.

¹⁰ De korte vorm N. is meestal identiek aan het adverbium. Meer over de korte vorm van het adjectief in hoofdstuk 5.

c) *het* als zg. loos onderwerp, bijv.: *Het is al laat. Het is mooi weer vandaag. Het is moeilijk Russisch te leren.* In het Russisch blijft dit *het* onuitgedrukt. Zie de voorbeelden in par. 4.

UNIT 2

A. SUBSTANTIEF

1. Tweede declinatie

Volgens de tweede declinatie worden de vrouwelijke en mannelijke substantieven verbogen die eindigen op -а of -я (N.B. een tiental substantieven eindigend op -мя behoort niet tot de 2e declinatie.)

1.1 Uitgangen

	singularis		pluralis	
	fonologisch	grafisch	fonologisch	grafisch
N	-а	шкóла	-и	шкóлы
G	-и	шкóлы		
D	-е/-и	шкóле		
A	-у	шкóлу	= N/G	шкóлы
I	-ој ¹¹	шкóлой		
L	-е/-и	шкóле		

Toelichting:

a) Hierboven is als model een substantief gekozen waarbij de stam eindigt op een harde consonant. Als gevolg van de op pag. 23 en volgende genoemde klank- en spellingregels kunnen variaties optreden. Zie de voorbeelden hieronder.

b) Vooropgesteld dat er geen onregelmatigheden optreden, geldt het principe 'een harde consonant aan het eind van de stam blijft hard en een zachte consonant blijft zacht'. In de dat. en de loc. sg. wordt dit principe echter doorbroken (als gevolg van klankregel 3).

c) De acc. sg. heeft, ongeacht de betekenis van het woord, altijd de uitgang /-u/; levend-levenloos is bij de 2e declinatie (althans in het enkelvoud) niet relevant.

Он читáл кнѳгу.

Hij zat een boek te lezen.

Я понимáла преподавáтельницу.

Ik verstond de docente.

d) Als de stam eindigt op [-ij] (grafisch -ия) krijgen we in dat. en loc. sg. als uitgang -и, in de overige gevallen -е. Bijv.:

голлáндия

Он úчится в Голлáндии.

Hij studeert in Nederland.

шкóла

Он úчится в срéдней шкóле.

Hij zit op de middelbare school.

¹¹ Naast de instrumentalisuitgang -ой/-ей komt (verouderd) ook -ою/-ею voor.

1.2 Voorbeelden:

singularis							
N	ручка	улица	фами́лия	душа́	встрéча	земля́	неде́ля
G	ручки	улицы	фами́лии	души́	встрéчи	земли́	неде́ли
D	ручке	улице	фами́лии	душé	встрéче	землé	неде́ле
A	ручку	улицу	фами́лию	ду́шу	встрéчу	зёмлю	неде́лю
I	ручкой	улицей	фами́лией	душóй	встрéчей	землèй	неде́лей
L	ручке	улице	фами́лии	душé	встрéче	землé	неде́ле
pluralis							
N	ручки	улицы	фами́лии	ду́ши	встрéчи	зёмли	неде́ли

2. Derde declinatie

Volgens de 3e declinatie worden alle vrouwelijke substantieven verbogen, waarvan de nom. sg. eindigt op -ь.

2.1 Uitgangen

	singularis		pluralis	
	<u>fonologisch</u>	<u>grafisch</u>	<u>fonologisch</u>	<u>grafisch</u>
N	geen uitgang	тетра́дь	-i	тетра́ди
G	-i	тетра́ди		
D	-i	тетра́ди		
A	geen uitgang	тетра́дь	= N/G	тетра́ди
I	-ju	тетра́дью		
L	-i	тетра́ди		

Toelichting:

- a) De acc. sg. is, ongeacht de betekenis, gelijk aan de nom. sg. De tegenstelling levend-levenloos is in het enkelvoud niet relevant.
- b) Substantieven van de 3e declinatie hebben in de singularis bijna altijd een vast accent.

3. Pluralis

Uitgangen:

	1° declinatie		2° declinatie	3° declinatie
	M.	N.		
uitgangen (fonologisch)				
N	-i	-a	-i	-i
G	-ov/-ev/-ej	-	-	-ej
D	-am	-am	-am	-am
A	= N/G	= N/G	= N/G	= N/G
I	-ami	-ami	-ami	-ami

L	-ах	-ах	-ах	-ах
---	-----	-----	-----	-----

In het meervoud geldt voor alle declinaties:

indien het substantief verwijst naar een levend wezen, dan is acc. pl. = gen. pl.; in de overige gevallen: acc. pl. = nom. pl.

3.1 Genitief pl. bij M. substantieven van de 1e declinatie

De keuze tussen de verschillende uitgangen wordt bepaald door de volgende regels:

a) na zachte consonanten en palatalen /-ej/. In letters -ей, bijv.: учи́тель-учи́телéй, преподава́тель-преподава́телей, роди́тели-роди́телей, това́рищ-това́рищей;

b) na overige consonanten /-ov/. In letters betekent dit, rekening houdend met klank- en spellingregels:

- na [j] (beklemtoond) -ёв/(onbeklemtoond) -ев, bijv.: край-краёв *rand*, музéй-музéев *museum*;
- na ц (beklemtoond) -ов/(onbeklemtoond) -ев, bijv.: отéц-отцо́в, конéц-концо́в, голла́ндец-голла́ндцев;
- na overige consonanten (ongeacht het accent!) -ов, bijv.: уро́к-уро́ков, язы́к-языко́в, студéнт-студéнтов, звоно́к-звоно́ков, перево́д-переводо́в.

3.2 Genitief pl. bij N. substantieven van de 1e declinatie

Bij de meeste van deze substantieven valt de gen. pl. samen met de stam, bijv.:

сло́во	слов-	gen. pl. слов
--------	-------	---------------

Let daarbij op de spelling bij woorden waarvan de stam eindigt op [-ij] (grafisch -ие), bijv.:

за́ня́тие	за́ня́ти[j]-	gen. pl. за́ня́тий
зна́че́ние	зна́чени[j]-	gen. pl. зна́че́ний

Bovendien zien we bij deze substantieven dat, wanneer de stam eindigt op twee of meer consonanten, er vaak een vocaal in deze consonantgroep wordt ingevoegd. Of een vocaal wordt ingevoegd en, zo ja, welke is niet altijd voorspelbaar. De volgende regels moeten dan ook worden gezien als vuistregels.

- Indien de stam eindigt op een consonantgroep bestaande uit к gevolgd door л, м, н, of р, wordt in deze groep altijd een -о- ingevoegd, bijv.:

окно́ <i>raam</i>	окн-	gen. pl. о́кон
стекло́ <i>ruit, glas</i>	стекл-	gen. pl. стéкол

- Indien de stam eindigt op een groep bestaande uit een andere consonant dan к gevolgd door л, м, н, of р, wordt in deze groep meestal een -е- ingevoegd, bijv.:

письмо́	письм-	gen. pl. пи́сем
крéсло <i>fauteuil</i>	кресл-	gen. pl. крéсел
maar: утро́	утр-	gen. pl. утр

- Indien de stam eindigt op een consonant gevolgd door [j], wordt meestal een -и- ingevoegd, bijv.:

воскресе́нье	воскресéн'[j]-	gen. pl. воскресе́ний
--------------	----------------	-----------------------

Bij enkele N. substantieven zien we in de gen. pl. wel een uitgang. Dit betreft o.a. *море zee* - gen. pl. морéй en *пóле akker, veld* - gen. pl. полéй.

3.3 Genitief pl. bij substantieven van de 2e declinatie

Ook bij deze substantieven valt de gen. pl. samen met de stam, bijv.:

кни́га	книг'	gen. pl. книг
--------	-------	---------------

We moeten letten op de spelling bij woorden waarvan de stam eindigt op [-ij] (grafisch -ия), en woorden waarvan de stam eindigt op een zachte consonant, bijv.:

фами́лия	фами́ли[j]'	gen. pl. фами́лий
ле́кция <i>college</i>	ле́кци[j]'	gen. pl. ле́кций
неде́ля	неде́л'	gen. pl. неде́ль

Als de stam eindigt op een consonantgroep, wordt dikwijls een vocaal ingevoegd, waarbij de volgende regels als uitgangspunt dienen:

- Indien de stam eindigt op een groep bestaande uit een consonant gevolgd door к, wordt in deze groep altijd een vocaal ingevoegd. De ingevoegde vocaal is een -o-, tenzij deze niet is toegestaan op grond van klankregel 2. Bijv.:

голлáндка	голлáндк'	gen. pl. голлáндок
доскá	доск'	gen. pl. досóк
оши́бка	оши́бк'	gen. pl. оши́бок
maar: рúчка	рúчк'	gen. pl. рúчек

- Indien de stam eindigt op een groep bestaande uit een consonant gevolgd door [j], wordt in deze groep, afhankelijk van het accent, -é- of -и- ingevoegd, bijv.:

семья́	сем'[j]'	gen. pl. семéй
го́стя (<i>vr.</i>) <i>gast</i>	го́ст'[j]'	gen. pl. го́стий

- Indien de stam eindigt op een groep bestaande uit een consonant gevolgd door л, м, н, of р, wordt in deze groep meestal een -e- ingevoegd. Wanneer het accent verspringt naar de vluchtige vocaal wordt soms een -ë- ingevoegd. Bijv.:

земля́ <i>aarde</i>	земл''	gen. pl. земéль
сестра́ <i>zus</i>	сестр'	gen. pl. сестёр
maar: волна́ <i>golf</i>	волн'	gen. pl. волн

Speciale aandacht verdienen woorden eindigend op consonant + -ня. Hierbij wordt altijd een -e- ingevoegd, maar opmerkelijk is dat de stamconsonant hard wordt, bijv.:

пéсня <i>lied</i>	пéсн'	gen. pl. пéсен
спáльня <i>slaapkamer</i>	спáльн'	gen. pl. спáлен
maar: дере́вня <i>dorp</i>	дере́вн'	gen. pl. дере́вень

3.4 Voorbeelden:

1e declinatie M.

	вопрóс	учени́к	голлáндец	каранда́ш	преподава́тель
N	вопрóсы	ученики́	голлáндцы	карандаши́	преподава́тели
G	вопрóсов	ученико́в	голлáндцев	карандаше́й	преподава́телей
D	вопрóсам	ученика́м	голлáндцам	карандаша́м	преподава́телям
A	вопрóсы	ученико́в	голлáндцев	карандаши́	преподава́телей
I	вопрóсами	ученика́ми	голлáндцам	карандаша́ми	преподава́телям
L	вопрóсах	ученика́х	голлáндцах	карандаша́х	преподава́телях

1e declinatie N

	де́ло	письмо́	се́рдце	оконча́ние	мо́ре
N	дела́	писа́ма	сердца́	оконча́ния	моря́
G	дел	писа́ем	сердце́ц	оконча́ний	морей́
D	дела́м	писа́мам	сердца́м	оконча́ниям	морья́м
A	дела́	писа́ма	сердца́	оконча́ния	моря́
I	дела́ми	писа́мами	сердца́ми	оконча́ниями	морья́ми
L	дела́х	писа́мах	сердца́х	оконча́ниях	морья́х

2e declinatie

	доска́	учени́ца	ле́кция	встрéча	неде́ля
N	дóски	учени́цы	ле́кции	встрéчи	неде́ли
G	досóк	учени́ц	ле́кций	встреч	неде́ль
D	доска́м	учени́цам	ле́кциям	встрéчам	неде́лям
A	дóски	учени́ц	ле́кции	встрéчи	неде́ли
I	доска́ми	учени́цами	ле́кциями	встрéчами	неде́лями
L	доска́х	учени́цах	ле́кциях	встрéчах	неде́лях

4. Accent bij substantieven

Om een indruk te geven van de verschillende mogelijkheden zullen we hieronder per declinatieklasse een overzicht geven van de verschillende accentpatronen.

1e declinatie M.

- Type a (уро́к): in sg. en pl. accent op de stam, bijv.: университет, студéнт, голлáндец, вопро́с, отве́т, преподава́тель.
- Type b (язы́к): in sg. en pl. accent op de uitgang¹², bijv.: день, каранда́ш, коне́ц, оте́ц, учени́к, слова́рь, четве́рг, звонóк, труд *werk*, эта́ж *verdieping*, стари́к *oude man*, *grijsaard*.

¹² In de nom. sg. hebben deze substantieven geen uitgang, zodat het accent automatisch op de stam ligt.

- Type c (сад *tuin*): in sg. accent op de stam, in pl. accent op de uitgang, bijv.: профе́сор, а́дрес, ве́чер, ча́с, учи́тель, до́м, го́род *stad*, но́мер *nummer*: *hotelkamer*.
- Type e (гость *gast*): in sg. en nom. (en acc.) pl. op de stam, in de overige naamvallen accent op de uitgang, bijv.: год, ка́мень *steen*.

	а	б	с	е
N	уро́к	язы́к	сад	гость
G	уро́ка	языка́	са́да	го́стя
D	уро́ку	языку́	са́ду	го́стю
A	уро́к	язы́к	сад	го́стя
I	уро́ком	языко́м	са́дом	го́стем
L	уро́ке	языке́	са́де	го́сте
N	уро́ки	языки́	сады́	го́сти
G	уро́ков	языко́в	садо́в	госте́й
D	уро́кам	языка́м	сада́м	гостя́м
A	уро́ки	языки́	сады́	госте́й
I	уро́ками	языка́ми	сада́ми	гостя́ми
L	уро́ках	языка́х	сада́х	гостя́х

1e declinatie N.

- Type a (прави́ло): zowel in sg. als pl. accent op de stam, bijv.: о́тчество, воскре́сенье, значе́ние, у́тро¹³. Tot dit type behoort de meerderheid van de substantieven waarvan de stam bestaat uit twee of meer lettergrepen.
- Type c (сло́во): in sg. accent op de stam, in pl. accent op de uitgang, bijv.: де́ло, ме́сто *plaats*, мо́ре *zee*. Tot dit type behoren vrijwel alle substantieven met éénlettergrepige stam waarbij in de nom. sg. het accent op de stam ligt.
- Type d (письмо́): in sg. accent op de uitgang, in pl. op de stam, bijv.: село́ *dorp*, окно́ *raam*. Tot dit type behoren vrijwel alle substantieven met éénlettergrepige stam waarbij in de nom. sg. het accent op de uitgang ligt.

2e declinatie

- Type a (кни́га): sg. en pl. accent op de stam, bijv.: шко́ла, студе́нтка, учени́ца, суббо́та, подро́га. Tot dit type behoren alle substantieven waarbij in de nom. sg. het accent op de stam ligt (m.u.v. дере́вня).
- Type b (мечта́ *droom*): in sg. en pl. accent op de uitgang, bijv.: статья́ *artikel* (*in krant*).
- Type d (жена́ *echtgenote*): in sg. accent op de uitgang, in pl. accent op de stam, bijv.: сестра́ *zus*, страна́ *land*, семья́ *gezin*, война́ *oorlog*, весна́ *lente*.

¹³ In enkele vaste verbindingen heeft у́тро het accent op de uitgang, bijv.: в семь часов утра́ *om zeven uur 's ochtends*; с утра́ до ве́чера *van 's ochtends tot 's avonds*; по утра́м (*altijd*) 's ochtends.

- Type d' (водá *water*): in sg. accent op de uitgang, m.u.v. de acc. sg, in pl. accent op de stam, bijv.: стенá *muur*, рекá *rivier*, земля́ *aarde*.
- Type f (слезá *traan*): accent in alle naamvallen op de uitgang, m.u.v. de nom. (en acc.) pl., bijv.: волна́ *golf*, сковородá *braadpan*.
- Type f' (доскá): accent in alle naamvallen op de uitgang, m.u.v. de acc. sg. en de nom. (en acc.) pl., bijv.: среда́ *woensdag*, гора́ *berg*, рука́ *arm*, нога́ *been*, голова́ *hoofd*.

Een aantal F. substantieven heeft alternatieve accenten, waardoor ze bij twee (of soms wel drie) typen kunnen worden ondergebracht. Dit is o.a. het geval bij рекá en волна́, die beiden als alternatief patroon d hebben.

	a	b	d	d'	f	f'
N	кни́га	мечта́	жена́	вода́	слеза́	доска́
G	кни́ги	мечты́	жены́	воды́	слезы́	доски́
D	кни́ге	мечте́	жене́	воде́	слезе́	доске́
A	кни́гу	мечту́	жену́	воду́	слезу́	доску́
I	кни́гой	мечто́й	жено́й	водо́й	слезо́й	доско́й
L	кни́ге	мечте́	жене́	воде́	слезе́	доске́
N	кни́ги	мечты́	жёны	во́ды	слёзы	до́ски
G	кни́г	--- ¹⁴	жён	вод	слёз	до́сок
D	кни́гам	мечта́м	жёнам	во́дам	слеза́м	доска́м
A	кни́ги	мечты́	жён	во́ды	слёзы	до́ски
I	кни́гами	мечта́ми	жёнами	во́дами	слеза́ми	доска́ми
L	кни́гах	мечта́х	жёнах	во́дах	слеза́х	доска́х

Зе declinatie

- Type a (тетра́дь): in sg. en pl. accent op de stam, bijv.: жизнь *leven*, постель *bed*, мысль *gedachte*, кровать *bed*.
- Type e (ночь *nacht*): in sg. en nom. (en acc.) pl. accent op de stam, in de overige naamvallen accent op de uitgang, bijv.: мать *moeder*, вещь *ding*, площадь *plein*, лошадь *paard*, дочь *dochter*, новость *nieuwtje*, часть *deel*.

B. PRONOMINA

1. Persoonlijke voornaamwoorden

N	я	ты	он	она́	оно́
G	меня́	тебя́	(н)его́	(н)её	(н)его́
D	мне	тебе́	(н)ему́	(н)ей	(н)ему́
A	меня́	тебя́	(н)его́	(н)её	(н)его́

¹⁴ De gen. pl. van мечта́ is ongebruikelijk.

I	мно́й ¹⁵	тобо́й	(н)им	(н)ей	(н)им
L	мне	тебе́	(о) нём	(о) ней	(о) нём

Voorzetsels eindigend op een consonant worden voor мне en мной verlengd met -о. Bijvoorbeeld:

Они́ говори́ли обо́ мне, *Ze hadden het over mij.*

De verbogen vormen van он, она́ en оно́ krijgen een н- voorgevoegd wanneer zij worden voorafgegaan door een voorzetsel. Bijvoorbeeld:

Мы говори́ли с ним. *We hebben met hem gesproken.*

Ива́н ча́сто ду́мал о ней. *Ivan dacht vaak aan haar.*

2. Ontkennende voornaamwoorden

	niets	niemand
N	ни́что́ / ни́чего́	ни́кто́
G	ни́чего́	ни́кого́

In een zin met een ontkennend voornaamwoord of ontkennend bijwoord (нигде́ *nergens*, никогда́ *nooit*) moet het predikaat ontkend worden. Er is dus sprake van een dubbele ontkenning. Bijvoorbeeld:

Мы ни́чего́ не ви́дели. *We hebben niets gezien.*
 Я ни́кого́ не спра́сил об э́том. *Ik heb het niemand gevraagd.*
 Я ни́где́ не ви́дел его́. *Ik heb hem nergens gezien.*
 Его́ не интере́сует ни́что́. *Niets interesseert hem.*

3. Wederkerig voornaamwoord

N	-
G	друг дру́га
D	друг дру́гу
A	друг дру́га
I	друг дру́гом
L	друг (о) дру́ге

Een eventueel voorzetsel komt tussen de beide elementen. Voorbeeld:

Они́ не понима́ли друг дру́га. *Ze verstonden elkaar niet.*

Мы ре́дко звони́м друг дру́гу. *We bellen elkaar zelden.*

Они́ ча́сто ду́мали друг о дру́ге. *Ze dachten vaak aan elkaar.*

¹⁵ Naast de instrumentalisvormen мной, тобо́й en ей komen (verouderd) ook мно́ю, тобо́ю en ёю voor.

C. NUMERALIA

1. Vormen

	Hoofdtelwoorden	Rangtelwoorden
5	пять	пя́тый
6	шесть	шестóй
7	семь	седьмо́й
8	вóсемь	восьмо́й
9	де́вять	девя́тый
10	де́сять	деся́тый

2. Verbindingen van hoofdtelwoorden (in de nom. en acc.) en substantieven

Terwijl de telwoorden 2 t/m 4 gevolgd worden door de gen. sg., worden de telwoorden 5 en hoger gevolgd door de gen. pl., bijv.:

В письме́ были́ две оши́бки.

In de brief stonden twee fouten.

В письме́ было́ шесть оши́бок.

In de brief stonden zes fouten.

Ook onbepaalde telwoorden als мно́го *veel*, немно́го *niet veel*, 'n *beetje*, ма́ло *weinig*, не́сколько *enkele*, 'n *paar* worden gevolgd door een substantief in de genitief. Of na deze woorden gen. sg. of gen. pl. moet worden gebruikt, wordt bepaald door de vraag of het substantief verwijst naar een niet-telbaar of naar een telbaar begrip. Is het niet-telbaar dan wordt gen. sg. gebruikt, is het wel telbaar gen. pl.

Voorbeeld: мно́го книг *veel boeken*, ма́ло рабо́ты *weinig werk*, ма́ло бума́ги *weinig papier*, не́сколько неде́ль *enkele weken*.

D. VERBUM

1. Presensvormen

Naast het preteritum kan er van Russische werkwoorden nog maar één andere niet-samengestelde tijd worden gevormd. Bij imperfectieve werkwoorden slaat deze tijd op het heden en wordt daarom presens genoemd; bij perfectieve werkwoorden slaat hij in het algemeen op de toekomst en we zullen daarom spreken van het perfectief futurum. De vorming van het presens en het perfectief futurum is identiek: het betekenisverschil zit hem alleen in het aspect van het werkwoord. Bij de behandeling van de vorm zullen we spreken over presensvorm, maar daarmee zowel “tegenwoordige tijd” als perfectief futurum bedoelen.

In het presens wordt het werkwoord vervoegd naar persoon: er zijn uitgangen voor de 1e, 2e en 3e persoon, zowel enkelvoud als meervoud.

1.1 e/i-vervoeging

De Russische werkwoorden kunnen worden onderverdeeld in twee hoofdgroepen, nl. werkwoorden van de e-vervoeging en werkwoorden van de i-vervoeging, elk met een eigen set van presensuitgangen. Aan de infinitief is niet altijd te zien tot welk vervoegingstype een werkwoord behoort. Het werkwoord *слу́шать* *luisteren*, bijvoorbeeld, behoort tot de e-vervoeging; *слы́шать* *horen* daarentegen wordt vervoegd volgens de i-vervoeging. Niettemin zijn er enkele regels die in veel gevallen uitsluitel geven over het vervoegingstype.

Tot de e-vervoeging behoren o.a.:

- alle secundaire imperfectieven;
- de meeste werkwoorden, eindigend op -ать;
- alle werkwoorden, eindigend op -овать, -евать, -авать;
- alle werkwoorden op -еть, afgeleid van adjectieven;
- alle werkwoorden, eindigend op -ти, -сть, -зть, -чь;
- alle werkwoorden, eindigend op -ыть, -уть, -оть;
- alle eenlettergrepige werkwoorden m.u.v. спать *slapen*.

Tot de i-vervoeging behoren o.a.:

- vrijwel alle meerlettergrepige werkwoorden op -ить;
- veel werkwoorden op -еть voorzover niet afgeleid van bijvoeglijke naamwoorden.

1.2 Uitgangen van het presens

	e-vervoeging	i-vervoeging
я	-у/-ю	-ю/-у
ты	-ешь/-ёшь	-ишь
он	-ет/-ёт	-ит
мы	-ем/-ём	-им
вы	-ете/-ёте	-ите
они́	-ут/-ют	-ят/-ат

1.2.1 e-vervoeging:

De keuze -ешь/-ёшь etc. wordt bepaald door het accent:

- onbeklemtoonde uitgang: -ешь, -ет, -ем, -ете;
- beklemtoonde uitgang: -ёшь, -ёт, -ём, -ёте.

De keuze -у/-ю c.q. -ут/-ют hangt af van de voorafgaande klank:

- na consonanten -у, c.q. -ут;
- na vocalen (feitelijk [j]) -ю, c.q. -ют.

Voorbeelden:

	писа́ть	нача́ть	зна́ть
я	пишу́	начну́	знаю́
ты	пи́нешь	начне́шь	зна́ешь
он	пи́шет	начне́т	зна́ет
мы	пи́шем	начне́м	зна́ем
вы	пи́шете	начне́те	зна́ете
они́	пи́шут	начну́т	зна́ют

1.2.2 i-vervoeging:

De keuze -ю/-у, с.г. -ят/-ат hangt af van de voorafgaande klank:

- na palatalen -у с.г. -ат;
- in de overige gevallen -ю с.г. -ят.

Voorbeelden:

	говори́ть	стоя́ть	учи́ть	ви́деть
я	говору́	стою́	учу́	ви́жу
ты	говори́шь	стои́шь	учи́шь	ви́дишь
он	говори́т	стои́т	учи́т	ви́дит
мы	говори́м	стои́м	учи́м	ви́дим
вы	говори́те	стои́те	учи́те	ви́дите
они́	говоря́т	стоя́т	уча́т	ви́дят

1.3 Presensstam

Het presens wordt gevormd door de uitgangen van het presens achter de presensstam te plaatsen. De presensstam is als regel afwijkend van de infinitiefstam.

1.3.1 i-vervoeging

Bij werkwoorden van de i-vervoeging is de presensstam onmiddellijk af te leiden uit de infinitief, nl. door er vocaal + -ть af te halen.

Infinitief	Presensstam
люби́ть <i>houden van</i>	люб'-
ви́деть <i>zien</i>	вид'-
лежа́ть <i>liggen</i>	леж-
стоя́ть <i>staan</i>	сто[j]-

In de 1e persoon sg. treden in de presensstam de volgende consonantwisselingen op:

с, х	————→ ш
з, г, д	————→ ж
к, т	————→ ч
ск, ст	————→ щ
б, п, в, ф, м	————→ бл, пл, вл, фл, мл

Dus als de presensstam eindigt op een van de in het schema genoemde consonanten, verandert de consonant zoals aangegeven.

Werkwoorden waarbij in de infinitief het accent niet op de laatste lettergreep ligt, hebben een vast accent. Ligt het accent wél op de laatste lettergreep, dan ligt in de 1e persoon sg. het accent in elk geval op de uitgang, v.w.b. de overige is het onvoorspelbaar.

Voorbeelden:

Infinitief	presensstam	presens
оста́вить	оста́в'-	оста́влю, оста́вишь — оста́вят
сиде́ть <i>zitten</i>	сид'-	сиджу́, сиди́шь — сидя́т
благодари́ть	благодар'-	благодарю́, благодари́шь — благодаря́т
смотре́ть	смотре'-	смотрю́, смóтришь — смóтрят
проси́ть	прос'-	прошу́, про́сишь — про́сят

1.3.2 e-vervoeging

Bij de werkwoorden van de e-vervoeging is de presensstam zelden direct af te leiden van de infinitief. Hieronder zullen we enkele veel voorkomende typen bekijken.

1.3.2.1 Het type чита́ть

Tot dit type behoort een groot aantal werkwoorden op -ать en -ять; met name alle secundaire imperfectieven behoren tot dit type. De presensstam wordt verkregen door -ть te vervangen door [j].

Het type чита́ть heeft een vast accent.

infinitief	praesensstam	praesens
чита́ть	чита[j]-	чита́ю, чита́ешь --- чита́ют

Werkwoorden die tot dit type behoren zijn o.a.: изуча́ть, (про)чита́ть, слу́шать, повто́рять, понима́ть, (с)дела́ть, объясня́ть, спра́шивать, отвеча́ть, ду́мать, зна́ть, начина́ть(ся).

1.3.2.2 Het type уме́ть *kunnen*

De presensstam wordt verkregen door -ть te vervangen door [j]. Het type уме́ть heeft een vast accent.

infinitief	praesensstam	praesens
уме́ть	уме[j]-	уме́ю, уме́ешь --- уме́ют

Tot dit type behoren ook *имѣть hebben* en diverse intransitieve werkwoorden die zijn afgeleid van adjectieven, o.a. *старѣть oud worden*, *краснѣть rood kleuren*.

1.3.2.3 Het type *интересовѣть*

Tot dit type behoren de meeste werkwoorden waarvan de infinitief eindigt op *-овѣть* of *-евѣть*. De presensstam wordt verkregen door *-овѣть* s.g. *-евѣть* te vervangen door *-у[j]* (na zachte consonanten *-ю[j]*).

Het type *интересовѣть* heeft een vast accent.

infinitief	praesensstam	praesens
интересовѣть	интересу[j]-	интересу́ю, интересу́ешь --- интересу́ют

1.3.2.4 Het type *верну́ть teruggeven*

Tot dit type behoren de meeste werkwoorden waarvan de infinitief eindigt op *-нуть*. De presensstam wordt direct afgeleid van de infinitief door er *-уть* af te halen. De werkwoorden behorend tot het type hebben, behoudens enkele uitzonderingen, een vast accent.

infinitief	praesensstam	praesens
верну́ть	верн-	верну́, вернёшь --- вернут

1.3.2.5 Het type *дава́ть geven*

Tot dit type behoren het werkwoord *дава́ть* (en samenstellingen daarvan) en samenstellingen met *-знава́ть* en *-ства́ть*. De presensstam krijgt men door *-ва́ть* te vervangen door *-[j]*.

Het type *дава́ть* heeft het accent vast op de uitgang.

infinitief	praesensstam	praesens
дава́ть	да[j]-	даю́, даёшь --- даю́т

1.3.2.6 Het type *писа́ть*

Tot dit type behoort een klein aantal werkwoorden waarvan de infinitief eindigt op *-а́ть*. We verkrijgen de presensstam door van de infinitief *-а́ть* af te halen. Kenmerkend is de verandering van de stamconsonant. (Zie voor de consonantverandering par. 1.3.1.).

Anders dan bij de *i*-vervoeging vindt bij het type *писа́ть* de consonantverandering plaats in alle personen, zowel singularis als pluralis. Het accent ligt in de 1e persoon sg. op de uitgang, in de overige personen op de stam.

infinitief	praesensstam	praesens

писа́ть	пиш-	пишу́, пи́нешь --- пи́шут
----------------	-------------	----------------------------------

Tot dit type behoren verder o.a. samenstellingen met -каза́ть.

1.3.2.7 Het type вести́ *leiden*

Tot het type вести́ behoort een klein aantal frequent voorkomende werkwoorden waarbij de infinitief eindigt op -ти́, -сть of -зть. De praesensstam eindigt op een consonant (vaak een dentaal).

Werkwoorden van het type вести́ hebben in het presens een vast accent.

infinitief	praesensstam	praesens
вести́	вед-	веду́, ведёшь --- веду́т

1.3.2.8 Het type взять́ *pakken, nemen*

Onder dit type vatten we alle werkwoorden samen die op een of andere manier als onregelmatig kunnen worden beschouwd. De onregelmatigheid is gelegen in de onvoorspelbaarheid van de praesensstam (en niet in de presensuitgangen zelf!).

Tot deze groep behoren alle éénlettergrepige werkwoorden, met uitzondering van знать, dat als enige éénlettergrepige werkwoord behoort tot type чита́ть, en спать, dat tot de i-vervoeging behoort.

Werkwoorden die tot dit type behoren hebben meestal in het presens een vast accent (dikwijls op de uitgang).

infinitief	praesensstam	praesens
взять́	возьм-	возьму́, возьмёшь --- возьму́т

1.3.2.9 Als op zichzelfstaand werkwoord zullen we voorlopig het werkwoord мочь *kunnen* beschouwen, waarvan de presensvormen luiden:

я могу́, ты мо́жешь, он мо́жет, мы мо́жем, вы мо́жете, они́ мо́гут.

Een vijftal werkwoorden kan noch worden ondergebracht bij de e-vervoeging, noch bij de i-vervoeging omdat ze in het presens geheel afwijkende vormen hebben, resp. gemengde uitgangen hebben. Een voorbeeld van dit laatste is het werkwoord хоте́ть, waarvan het presens luidt:

я хочú, ты хóчешь, он хóчет, мы хоти́м, вы хоти́те, они́ хотя́т.

Bijzondere vormen zien we verder bij дать pf. *geven* en есть ipf. *eten*:

я дам, ты дашь, он даст, мы дади́м, вы дади́те, они́ даду́т

я ем, ты ешь, он ест, мы еди́м, вы еди́те, они́ едя́т.

2. Imperfectief futurum

Het imperfectief futurum is een samengestelde tijd: het wordt gevormd d.m.v. de futurumvormen van het hulpwerkwoord **быть**, gevolgd door een imperfectieve infinitief.

я буду рабóтать
ты будешь рабóтать
он будет рабóтать
мы будем рабóтать
вы будете рабóтать
они будут рабóтать

Что ты будешь дéлать сего́дня
вéчером? Я буду учить граммати́ку.

*Wat ga je vanavond doen? Ik ga de
grammatica leren.*

3. Aspectkeuze bij het futurum

Als we allerlei speciale gevallen buiten beschouwing laten, is de aspectkeuze bij het futurum vrij simpel.

Er moet een imperfectief worden gebruikt

- wanneer het een herhaalde handeling betreft, bijv.:
Тепе́рь я буду писа́ть ей писа́мо
ка́ждый ме́сяц. *Voortaan zal ik haar elke maand een
brief schrijven.*
- wanneer men wil uitdrukken dat een event op een bepaald moment in de toekomst voortduurt, bijv.:
Когда́ ты будешь объ́яснять второ́й
уро́к, не забудь сказа́ть, что ... *Wanneer je straks les 2 uitlegt, vergeet
dan niet te zeggen, dat ...*
- wanneer het gaat om vragen als 'hoe ga je je tijd doorbrengen?' en (meestal) in reacties op dergelijke vragen, bijv.:
Что ты будешь дéлать в суббо́ту
вéчером? Я буду чита́ть кни́гу. *Wat ga je zaterdagavond doen? Ik ga
een boek lezen.*

Wanneer niet wordt voldaan aan een van deze punten moet een perfectief futurum worden gebruikt.

In het Nederlands wordt het futurum betrekkelijk weinig gebruikt. Ook wanneer het een handeling in de toekomst betreft, gebruikt men meestal een presensvorm ("Volgend jaar vertrek ik naar Amerika"). In het Russisch daarentegen is het slechts zeer beperkt mogelijk een presensvorm te gebruiken wanneer het gaat om een handeling in de toekomst.

4. Aspect en tijd

De relatie aspect en tijd kan in het volgende schema worden samengevat:

	preteritum	presens	futurum
imperfectief	я чита́л	я чита́ю	я буду чита́ть
perfectief	я прочита́л	-	я прочита́ю

5. Reflexieve werkwoorden

Het Russisch kent een groep werkwoorden die gekenmerkt worden door het achtervoegsel -ся. Werkwoorden met -ся worden reflexieve werkwoorden genoemd.

Het achtervoegsel -ся, dat altijd als laatste element van een werkwoordvorm optreedt, kent twee vormen:

- na consonanten: -ся, bijv.: учи́ться, он у́чится, мы у́чимся, я учи́лся;
- na vocalen: -сь, bijv.: я учу́сь, вы учи́тесь, она́ учи́лась, они́ учи́лись.

Als -ся voorafgegaan wordt door -ть of -т, dan wordt het geheel uitgesproken alsof -тца geschreven werd, dus met een lange harde [t] (ook in de infinitief) en een harde [s]. In de andere vormen mag de c van -ся/сь hard worden uitgesproken.

Alle werkwoorden op -ся zijn onovergankelijk, er kan dus nooit een lijdend voorwerp in de 4e naamval bij staan.

De belangrijkste functie van het achtervoegsel -ся is het maken van intransitieve (onovergankelijke) werkwoorden uit transitieve (overgankelijke). In het Nederlands wordt vaak een en hetzelfde werkwoord zowel transitief, als intransitief gebruikt, bijv.:

Vgl. Ik begon de les. — De les begon.

Hij draait het wiel. — Het wiel draait.

In het Russisch worden in dergelijke gevallen verschillende werkwoorden gebruikt, bijv.:

Учи́тель нача́л уро́к.	<i>De leraar begon (met) de les.</i>
Уро́к нача́лся.	<i>De les begon.</i>
Игорь продо́лжа́ет рабо́ту.	<i>Igor' gaat door met z'n werk.</i>
Рабо́та продо́лжа́ется.	<i>Het werk gaat door.</i>

Soms heeft -ся als functie het uitdrukken van wederkerendheid (zoals Ned. *zich* in *zich interesseren*, *zich kleden* e.d.).

Меня́ интере́су́ет исто́рия.	lett: <i>Mij interesseert geschiedenis.</i>
Я интере́суюсь исто́рией.	<i>Ik interesseer me voor geschiedenis.</i>

Vaak bestaat er slechts een losse betekenisrelatie tussen het reflexieve werkwoord en het corresponderende niet-reflexieve werkwoord, zoals in de volgende voorbeelden:

Он у́чит слова́.	<i>Hij leert woordjes.</i>
Он у́чится в уни́версите́те.	<i>Hij studeert aan de universiteit.</i>
Что он де́лает?	<i>Wat is hij aan het doen?</i>
Что там де́лается?	<i>Wat gebeurt daar?</i>

E. PREPOSITIONS

1. Prepositions in plaatsbepalingen

1.1 где? waar?

	у + 2 <i>bij</i>
Где Волóдя? Он у Тáни.	<i>Waar is Volodja? Hij is bij Tanja.</i>
Она́ стоя́ла у окна́.	<i>Zij stond bij het raam.</i>
У меня́ (есть) ...	<i>Ik heb ... (Zie verder onder Syntaxis)</i>

	за + 5 <i>achter</i>
За до́мом сад.	<i>Achter het huis is een tuin.</i>
Пётя стоя́л за ма́мой.	<i>Petja stond achter z'n moeder.</i>
Они́ сиде́ли за столóм.	<i>Ze zaten aan tafel.</i>

1.2 куда́ waarheen?

	к/ко¹⁶ + 3 <i>naar, in de richting van</i>
Он поше́л к Ива́ну.	<i>Hij is naar Ivan gegaan.</i>
Она́ иде́т к окну́.	<i>Ze loopt naar het raam.</i>

Om *куда́* uit drukken bij personen kan alleen *к* worden gebruikt.

	за + 4 (<i>naar</i>) <i>achter</i>
Они́ се́ли за стол.	<i>Ze gingen aan tafel (zitten).</i>

1.3 откúда? waar vandaan?

	от + 2 <i>van</i>
Откúда ты? От Ива́на.	<i>Waar kom je vandaan? Van Ivan.</i>

Het schema in hoofdstuk 1, waarin een overzicht wordt gegeven van de diverse “ruimtelijke” preposities, kunnen we hier aanvullen:

где?	куда́?	откúда?
в + 6	в + 4	из + 2
на + 6	на + 4	с + 2
у + 2	к + 3	от + 2

Uit het schema kunnen we aflezen dat, wanneer *где* wordt uitgedrukt door de prepositie *у + 2*, *куда́* wordt uitgedrukt door *к + 3* en *откúда* door *от + 2*.

1.4 Overige plaatsbepalingen

по + 3 *over, door*

¹⁶ *к/ко*: *ко* wordt gebruikt in de verbinding *ко мне* *naar mij*.

(door beweging een bepaalde ruimte bestrijken)

Он ходит по городу.	<i>Hij loopt door de stad (= wandelt rond in de stad).</i>
Мы гуляем по парку.	<i>We wandelen door het park.</i>

2. Overige preposities

для + 2 voor, ten behoeve van

Он сделал это для Веры.	<i>Hij heeft dat voor Vera gedaan.</i>
-------------------------	--

кроме + 2 behalve

Они все были там, кроме Тани. кроме того	<i>Iedereen was daar, behalve Tanja. bovendien</i>
---	--

по + 3 via

(om een bepaald medium uit te drukken)

по почте	<i>via de post</i>
по телефону	<i>over de telefoon</i>

по + 3 in

(ter nadere bepaling van een begrip)

профессор по истории	<i>professor in de geschiedenis</i>
товарищ по школе	<i>schoolkameraad</i>
экзамен по математике	<i>wiskunde-examen</i>

по + 3 altijd op ...

(met de dagen van de week, утро, вечер, ночь)

по понедельникам (= каждый понедельник)	<i>'s maandags (= altijd op maandag)</i>
по утрам	<i>'s ochtends (= elke ochtend)</i>
по вечерам	<i>'avonds (= elke avond)</i>
по ночам	<i>'s nachts (= elke nacht)</i>

за + 4 binnen, in

(om de tijd uit te drukken waarbinnen iets tot stand wordt gebracht, meestal dus met een perfectief werkwoord.)

Я выучил этот урок за два часа.	<i>Ik had die les binnen twee uur geleerd.</i>
---------------------------------	--

3. Diverse verbindingen met preposities

письмо из Москвы	<i>een brief uit Moskou</i>
письмо от Ивана.	<i>een brief (afkomstig) van Ivan</i>
один из студентов.	<i>een van de studenten</i>

кто из студéнтов
по его́ слова́м

*wie van de studenten
volgens zijn woorden, naar zijn zeggen*

F. SYNTAXIS

1. Het werkwoord **быть**

Het werkwoord **быть** kent slechts één presensvorm, die slechts in één specifiek geval gebruikt wordt; zie 1.4.

1.1 **быть** als koppelwerkwoord

In het presens staat het predikaatsnomen (naamwoordelijk deel van het gezegde) altijd in de nominatief. Het presens van het koppelwerkwoord blijft onuitgedrukt.

Een adjectief als predikaatsnomen kan ook in de zgn. korte vorm staan; meer over de korte vorm in hoofdstuk 5.

Оте́ц Алексе́я - профе́ссор.

De vader van Aleksej is professor.

Он пе́рвый уче́ник в клáссе.

Hij is de beste van de klas.

Эта рабо́та о́чень интере́сная.

Dat werk is zeer interessant.

Уже́ по́здно.

Het is al laat.

In het preteritum staat een substantief als predikaatsnomen meestal in de instrumentalis:

Он бы́л студéнтом.

Hij was student.

Na de preteritumvormen van **быть** kan een substantief ook in de nominatief staan, wanneer de identiteit van het subject wordt vastgesteld:

Его́ оте́ц бы́л изве́стный поэт.

Zijn vader was een bekend dichter.

Een adjectief als predikaatsnomen staat gewoonlijk in de nominatief of, in meer literaire taal, in de instrumentalis:

Письмо́ бы́ло трудо́е.

De brief was moeilijk.

Лэ́кция бы́ла интере́сная/интере́сной.

Het college was interessant.

Na de overige vormen van **быть** (futurum, imperatief, infinitief) staat het predikaatsnomen meestal in de instrumentalis.

Са́ша бу́дет преподава́телем.

Sasja wordt leraar.

1.2 **быть** als hulpwerkwoord

быть wordt gebruikt als hulpwerkwoord:

- om het imperfectief futurum te vormen; zie D.2

- om, in verbinding met een participium, het predikaat te vormen van een passieve zin; zie verder hoofdstuk 7.

1.3 быть als werkwoord om uit te drukken waar iets/iemand zich bevindt of wanneer iets plaatsvindt.

Где Пётр? Он дома.	<i>Waar is Pjotr? Hij is thuis.</i>
Пётр дома? Нет, он не дома, а на работе	<i>Is Pjotr thuis? Nee, hij is niet thuis, maar op z'n werk.</i>
Сегодня хороший день.	<i>Vandaag is het een mooie dag.</i>
Сколько дней в неделе?	<i>Hoeveel dagen heeft een week? (Letterlijk: Hoeveel dagen zijn er ...)</i>
Где вы были? Я был на работе.	<i>Waar bent u geweest? Ik ben naar m'n werk geweest.</i>
Иван не был на работе.	<i>Ivan is niet op z'n werk geweest.</i>
Вчера был ясный день.	<i>Gisteren was het een zonnige dag.</i>
Завтра будет воскресенье.	<i>Morgen is het zondag.</i>

We zien dat ook hier de presensvorm van быть onuitgedrukt blijft.

1.4 “er is”-zinnen

De presensvorm *есть* wordt gebruikt in “er is”-zinnen, waarmee we zinnen bedoelen waarin de “aanwezigheid” van iets wordt uitgedrukt. Dit type zin wordt als regel ook gebruikt om het Nederlandse werkwoord *hebben* weer te geven.

1.4.1 Bevestigende “er is”-zin

De structuur van de bevestigende “er is”-zin ziet er als volgt uit:

plaatsbepaling	есть	subst. in nominatief
”	был/была/было/были	”
”	будет/будут	”

De plaatsbepaling kan optreden in de vorm van een adverbium (там, здесь, e.d.) of een verbinding met een prepositie. Bij personen is dat altijd de prepositie *у*.

В городе есть театр? Есть.	<i>Is er in de stad een schouwburg? Ja.</i>
В зале есть доска?	<i>Is er in de zaal een bord?</i>
Да, доска есть.	<i>Ja, er is een bord.</i>
У тебя есть ручка? Нет.	<i>Heb je een pen? Nee.</i>
У Тани есть сын.	<i>Tanja heeft 'n zoon.</i>
У тебя есть дети?	<i>Heb je kinderen?</i>

У Ива́на есть хоро́ший слова́рь. *Ivan heeft een goed woordenboek.*
 Ра́ньше в го́роде был хоро́ший теа́тр. *Vroeger was er in de stad een goede schouwburg.*
 У Ми́ти бы́ли но́вые часы́. *Mitja had een nieuw horloge.*

N.B. Wanneer niet de aanwezigheid centraal staat, maar de kwaliteit of de kwantiteit blijft *есть* achterwege. Ook wordt *есть* niet gebruikt wanneer men vraagt of meedeelt waar iets of iemand zich bevindt. Bijv.:

Кака́я у тебя́ маши́на? Но́вая? *Wat voor een auto heb je? Een nieuwe?*
 Да, у меня́ но́вая маши́на. *Ja, ik heb een nieuwe auto.*
 У тебя́ хоро́ший слова́рь? *Heb je een goéd woordenboek?*
 Нет, плохой. *Nee, een slecht.*
 Ско́лько у тебя́ дете́й? *Hoeveel kinderen heb je?*
 У него́ две маши́ны? *Heeft hij twee auto's?*
 Где твой слова́рь? *Waar is jouw woordenboek?*
 Мой слова́рь на столе́. *Mijn woordenboek ligt op tafel.*

1.4.2 “er is niet”-zinnen

De structuur is als volgt:

plaatsbepaling	нет	subst. in genitief
”	не́ было	”
”	не бу́дет	”

Blijkbaar is er in de Russische “er is niet”-zin geen onderwerp. Dit betekent dat het een onpersoonlijke zin is. Hierdoor wordt ook verklaard waarom in de verleden en in de toekomstige tijd de vorm van het gezegde slechts één mogelijkheid heeft.

В го́роде нет теа́тра? *Is er in de stad geen schouwburg?*
 В за́ле нет доски́. *Er is in de zaal geen bord.*
 У Игора́ нет бра́та. *Igor' heeft geen broer.*
 У него́ нет ни отца́, ни ма́тери. *Hij heeft vader, noch moeder.*
 У меня́ нет словаря́. *Ik heb geen woordenboek.*
 У него́ нет телефо́на. *Hij heeft geen telefoon.*
 В перево́де не́ было оши́бок. *In de vertaling zaten geen fouten.*
 В но́вом райо́не не бу́дет теа́тра. *In de nieuwe wijk zal geen schouwburg komen.*
 Ива́на не́ было на рабо́те. *Ivan was niet op z'n werk.*
 Vgl.
 Ива́н не́ был на рабо́те. *Ivan is niet op z'n werk geweest.*

2. Ontkenning

Het partikel не staat onmiddellijk vóór het woord dat wordt ontkend.

Пётя не дома, а в университете.	<i>Petja is niet thuis, maar op de universiteit.</i>
Она не голландка, а русская.	<i>Ze is geen Nederlandse, maar Russin.</i>
Я не знал, что у тебя экзамен.	<i>Ik wist niet dat jij examen had.</i>
Ваня читает, а Пётя не читает.	<i>Vanja leest, maar Petja leest niet.</i>

Wanneer in een samengestelde zin het tweede gezegde wordt weggelaten, dan wordt не vervangen door нет:

Ваня читает, а Пётя нет.	<i>Vanja leest, maar Petja niet.</i>
--------------------------	--------------------------------------

In vragen en verzoeken kan не op dezelfde manier worden gebruikt als ‘soms’ en ‘misschien’ in het Nederlands:

Не можете ли вы мне сказать, где Иван?	<i>Kunt U me misschien zeggen waar Ivan is?</i>
Он не у вас?	<i>Is hij soms bij U?</i>

3. Onpersoonlijke zinnen

In hoofdstuk 1 zijn we onpersoonlijke zinnen tegengekomen waarbij het gezegde bestaat uit de korte vorm N. van een adjectief, plus een vorm van het werkwoord быть:

Ему плохо.	<i>Hij voelt zich niet lekker.</i>
Мне трудно было сказать правду.	<i>Ik vond het moeilijk om de waarheid te zeggen.</i>
Было уже поздно.	<i>Het was al laat.</i>
Александру трудно будет.	<i>Aleksandr zal het moeilijk krijgen.</i>

Een onpersoonlijke constructie wordt in het Russisch ook vaak gebruikt om modale werkwoorden als ‘mogen’, ‘moeten’ en e.d. weer te geven:

можно + infinitief *mogen*

Здесь можно курить.	<i>Hier mag men roken. Hier mag gerookt worden.</i>
Тебе можно начинать.	<i>Je mag beginnen.</i>

нельзя + infinitief *niet mogen*

Пёте нельзя курить.	<i>Petja mag niet roken.</i>
Ему нельзя было оставаться дома.	<i>Hij mocht niet thuis blijven.</i>

We zien dat de persoon op wie de uitspraak betrekking heeft, wordt weergegeven door een (pro)nomen in de datief.

Можно ен нельзя kunnen ook de betekenis hebben van ‘kunnen’, resp. ‘niet kunnen’. In deze betekenis kunnen ze echter alleen gebruikt wanneer het gaat om (on)mogelijkheid in algemene zin, niet aan een bepaalde persoon gebonden.

Een (pro)nomen in de datief is in dit geval dan ook uitgesloten.

Нельзя сказа́ть, что он хорошо
объясни́л уро́к.

*Je kunt niet zeggen dat hij de les goed
heeft uitgelegd.*

4. Indirecte rede

Het Nederlandse ‘of’ in indirecte vraagzinnen wordt weergegeven door ли. Het woord waarnaar gevraagd wordt (meestal is dat het gezegde) staat aan het begin van de bijzin en wordt onmiddellijk gevolgd door ли:

Преподава́тель спроси́л меня́, по́нял
ли я уро́к.

*De docent vroeg me of ik de les had
begrepen.*

Он спроси́л меня́, мо́жно ли здесь
кури́ть.

Hij vroeg me of je daar mocht roken.

Он меня́ спра́шивает, до́ма ли мой
оте́ц.

Hij vraagt me of mijn vader thuis is.

Я не знал, по́нял ли он вопро́с.

*Ik wist niet of hij de vraag had
begrepen.*

In indirecte vraagzinnen met vraagwoord wordt ли niet gebruikt:

Она́ спроси́ла его́, где он бы́л.

Ze vroeg hem waar hij was geweest.

Я спроси́л её, с кем она́ говори́ла.

*Ik vroeg haar met wie ze had
gesproken.*

In de indirecte rede moet in de bijzin dezelfde tijd gebruikt worden als in de directe rede zou zijn gebruikt:

Он сказа́л: «Я студéнт».

Hij zei: “Ik ben student.”

Он сказа́л, что он студéнт.

Hij zei dat hij student was.

Я сказа́л: «Я погово́рю с Алексéем».

Ik zei: “Ik zal met Aleksej spreken.”

Я сказа́л, что я погово́рю с Алексéем.

Ik zei dat ik met Aleksej zou spreken.

Я сказа́л: «Я погово́рил с Алексéем».

Ik zei: “Ik heb met Aleksej gesproken.”

Я сказа́л, что я погово́рил с Алексéем.

*Ik zei dat ik met Aleksej had
gesproken.*

Het vraagpartikel ли wordt soms ook wel gebruikt in directe vragen. Het betreft dan meestal frasen die worden gebruikt om een verzoek uit te drukken:

Не зна́ете ли вы

Weet U soms ...

Не мо́жете ли вы мне сказа́ть ...

Kunt U me misschien zeggen ...

Не могу́ ли я ...

Kan ik misschien ...

UNIT 3

A. SUBSTANTIEF

In dit hoofdstuk worden enkele uitzonderingen behandeld op de algemene regels die in de hoofdstukken 1 en 2 zijn gegeven.

1. Bijzonderheden 1e declinatie

1.1 De locatief op -ý/-ю

Een aantal, meestal éénlettergrepige, mannelijke substantieven heeft na de voorzetsels в en на in de locatief de beklemtoonde uitgang -ý/-ю. Na andere voorzetsels hebben deze substantieven de normale locatiefuitgang -e:

сад

Он рабóтал в садý.

Hij was in de tuin aan het werken.

Он ча́сто говорíл о своём са́де.

Hij had het vaak over zijn tuin.

Dezelfde dubbelvormen zien we o.a. bij:

год	в годý	час	в часý
бéрег <i>oever</i>	на берегý	ряд <i>rij</i>	в (пéрвом)рядý
край <i>streek</i>	в краю́	пол <i>vloer</i>	на полý
	<i>rand</i> на краю́	шкаф <i>kast</i>	в/на шкафу́
лес <i>bos</i>	в лесý	ýгол <i>hoek</i>	в/на углý

De meeste van deze substantieven hebben het accenttype с (sg. accent op de stam, pl. op de uitgang, met dien verstande dat in de locatief op -у het accent altijd op de uitgang ligt.)

1.2 Nominatief pluralis op -á/-я́

Een aantal substantieven heeft in de nominatief pl. de beklemtoonde uitgang -á/-я́.

Het accent blijft in alle naamvallen van het meervoud op de uitgang:

	N.pl.		N.pl.
вéчер	вечера́	край	края́
гóлос <i>stem</i>	голоса́	лес	леса́
гóрод	города́	пóезд <i>trein</i>	поезда́
дóктор	доктора́	профéссор	профессора́
дом	дома́	учи́тель	учителя́

1.3 Enkele substantieven van de 1e declinatie hebben verschillende stammen voor singularis en pluralis. Ook in de uitgangen zelf treden soms afwijkingen op.

1.3.1 Singularisstam op consonant, pluralisstam op consonant + j

In de nom. pl. hebben deze substantieven als uitgang /-a/, in de gen. pl. /-ev/, indien het accent op de stam ligt, en /-Ø/, als dat niet het geval is. Grafisch ziet dat er als volgt uit:

N	брат	бра́тья	друг	друзья́	сын	сыновья́
G	брата́	бра́тьев	друга́	друзе́й	сына́	сынове́й
D	etc.	бра́тьям	etc.	друзья́м	etc.	сыновья́м
A		бра́тьев		друзе́й		сынове́й
I		бра́тьями		друзья́ми		сыновья́ми
L		бра́тьях		друзья́х		сыновья́х

In de vorm друзе́й moet -е́й niet worden gezien als een uitgang. De vocaal e is slechts een vluchtige klinker, die is ingevoegd in de consonantgroep /zj/. Vgl. семья́, gen. pl. семе́й.

Op dezelfde manier als брат worden ook verbogen лист *blad* (van plant, boom) en стул *stoel*. Ook enkele N. substantieven hebben een pluralisstem op -j: де́рево (*boom*), крыло́ (*vleugel*) en перо́ (*veer*).

N	де́рево	деревья́	крыло́	крылья́	перо́	пе́рья
G	деревя́	деревьев	крыла́	крыльев	пера́	пе́рьев
D	etc.	деревья́м	etc.	крылья́м	etc.	пе́рьям
A		деревья́		крылья́		пе́рья
I		деревья́ми		крылья́ми		пе́рьями
L		деревья́х		крылья́х		пе́рьях

1.3.2 Substantieven op -ин

Voor de mannelijke substantieven op -ин (waaronder de woorden op -анин en -янин), die meestal leden van volken en maatschappelijke groepen aanduiden, geldt dat ze in de gen. pl. geen uitgang hebben. Verder moeten we de volgende typen onderscheiden:

a) substantieven waarvan de nom. sg. eindigt op -анин of -янин (крестья́нин *boer*, англича́нин *Engelsman*, гражда́нин *burger*).

De pluralisstem onderscheidt zich van de singularisstem door het ontbreken van -ин.

De uitgangen voor pluralis zijn:

nom. -е, gen. -∅, dat. -ам, acc. -∅, instr. -ами, loc. -ах.

Bij гражда́нин ligt in de pluralis het accent op de eerste syllabe:

N. pl. гра́ждане, G. pl. гра́ждан, D. pl. гра́жданам etc.

b) substantieven waarvan de nom. sg. eindigt op -ин (niet -анин, -янин). De meeste tot deze groep behorende substantieven verliezen in de pluralisstem het suffix -ин. De uitgangen voor pluralis zijn:

nom. -ы, gen. -∅, dat. -ам, acc. -∅, instr. -ами, loc. -ах.

Hiertoe behoren o.a. болгарин *Bulgaar*, татарин *Tataar*, die -ин verliezen, en осетин *Ossetiër*, грузин *Georgiër*, waarbij -ин behouden blijft.

N	крестья́нин	крестья́не	болга́рин	болга́ры	грузи́н	грузи́ны
G	крестья́нина	крестья́н	болга́рина	болга́р	грузи́на	грузи́н
D	etc.	крестья́нам	etc.	болга́рам	etc.	грузи́нам
A		крестья́н		болга́р		грузи́н
I		крестья́нами		болга́рами		грузи́нами
O		крестья́нах		болга́рах		грузи́нах

Bijzondere vormen treffen we aan bij господи́н *mijnheer*, хозя́ин *waard, heer des huizes*.

N	господи́н	господа́	хозя́ин	хозя́ева
G	господи́на	госпо́д	хозя́ина	хозя́ев
D	etc.	господа́м	etc.	хозя́евам
A		госпо́д		хозя́ев
I		господа́ми		хозя́евами
O		господа́х		хозя́евах

1.3.3 Suppletief meervoud bij ребёнок en человек

De woorden ребёнок *kind* en человек *mens* hebben geen eigen meervoud. Voor het meervoud worden andere stammen gebruikt, nl. de stammen дет' - en люд', die worden verbogen als substantieven van de 3e declinatie; zie verder par. 2.3.

1.3.4 De substantieven год *jaar* en человек *mens* hebben twee vormen voor de G.pl., nl. годо́в - лет, resp. люде́й - человек.

- keuze годо́в - лет

Лет kan worden beschouwd als de normale G.pl.-vorm van год; годо́в daarentegen moet worden gebruikt (wanneer een G. pl. wordt vereist) na rangtelwoorden.

пять, со́рок, двести лет	маар: в середи́не восьмидеся́тых годо́в
мно́го, ско́лько, не́сколько лет	в конце́ девяно́стых годо́в
в течéние э́тих лет	архитекту́ра двадца́тых годо́в
де́вочка восьми́ лет	ру́ско-япо́нская война́ 1904-1905 годо́в
с де́тских лет, по́сле до́лгих лет	

- keuze люде́й-человек

Hier kan люде́й worden gezien als de normale G.pl.-vorm. De G.pl.-vorm человек wordt gebruikt na hoofdtelwoorden en na не́сколько. На ско́лько zijn zowel люде́й als человек mogelijk (ско́лько человек - ско́лько люде́й).

оде́жда э́тих люде́й	маар: пять человек
мно́го, ма́ло, не́мало люде́й	не́сколько человек
ты́сячи (substantief!) люде́й	ты́сяча (telwoord!) человек

Wanneer tussen het telwoord en de vorm voor *jaar* een bijvoeglijk naamwoord staat, wordt gewoonlijk als G.pl.-vorm люде́й gebruikt: пятьдеся́т молодых люде́й.

2. Bijzonderheden 3e declinatie

Het aantal substantieven van de 3e declinatie dat bijzonderheden vertoont, is zeer beperkt.

2.1 Bij twee substantieven, nl. мать *moeder* en дочь *dochter*, wordt vóór een uitgang de stam verlengd met -ep.

2.2 Enkele substantieven hebben in de instr. pl. niet de uitgang /-ami/, maar /-mi/, geschreven -ьми (de voorafgaande medeklinker is immers zacht). Dit is o.a. het geval bij: дочь - дочерьми, дети - детьми en люди - людьми.

2.3. Het accentpatroon bij дети en люди is ongebruikelijk voor een substantief van de 3e declinatie.

N	мать	ма́тери	дочь	до́чери	де́ти	лю́ди
G	ма́тери	матерей	до́чери	дочерей	детей	людей
D	ма́тери	матеря́м	до́чери	дочеря́м	детя́м	людя́м
A	мать	матерей	дочь	дочерей	детей	людей
I	ма́терью	матеря́ми	до́черью	дочерьми́	детьми́	людьми́
O	ма́тери	матеря́х	до́чери	дочеря́х	детя́х	людя́х

B. ADJECTIEF

Als adjectieven worden ook verbogen de pronomina такóй, како́й, кото́рый, de participia (deelwoorden), alsmede de rangtelwoorden (m.u.v. тре́тий).

1. Uitgangen singularis

	M.	F.	N.	M.	F.	N.
N	но́вый	но́вая	но́вое	второ́й	второ́я	второ́е
G	но́вого	но́вой	но́вого	второ́го	второ́й	второ́го
D	но́вому	но́вой	но́вому	второ́му	второ́й	второ́му
A	N/G	но́вую	но́вое	N/G	второ́ю	второ́е
I	но́вым	но́вой	но́вым	второ́ым	второ́й	второ́ым
L	но́вом	но́вой	но́вом	второ́м	второ́й	второ́м

Toelichting

a) Hierboven zijn als model adjectieven gekozen waarbij de stam eindigt op een harde consonant. Als gevolg van de in unit 0 genoemde klank- en spellingregels kunnen variaties optreden. Zie de voorbeelden hieronder.

b) De vorm van de acc. sg. M. wordt bepaald door het substantief (levenloos - levend):

Там постро́или но́вый дом.

*Daar hebben ze een nieuw huis
gebouwd.*

Учителя посла́ли молодóго
Ломоно́сова в Герма́нию.

*De leraren stuurden de jonge
Lomonosov naar Duitsland.*

c) Adjectieven hebben een onveranderlijk accent.

2. Voorbeelden

a) De stam eindigt op een velaar:

	accent op de stam			accent op de uitgang		
N	лёгкий	лёгкая	лёгкое	плохой	плохая	плохое
G	лёгкого	лёгкой	лёгкого	плохого	плохой	плохого
D	лёгкому	лёгкой	лёгкому	плохому	плохой	плохому
A	= N/G	лёгкую	лёгкое	= N/G	плохую	плохое
I	лёгким	лёгкой	лёгким	плохим	плохой	плохим
L	лёгком	лёгкой	лёгком	плохом	плохой	плохом

b) De stam eindigt op een palataal:

	accent op de stam			accent op de uitgang		
N	хоро́ший	хоро́шая	хоро́шее	большо́й	больша́я	большо́е
G	хоро́шего	хоро́шей	хоро́шего	большо́го	большо́й	большо́го
D	хоро́шему	хоро́шей	хоро́шему	большо́му	большо́й	большо́му
A	= N/G	хоро́шую	хоро́шее	= N/G	большу́ю	большо́е
I	хоро́шим	хоро́шей	хоро́шим	большо́им	большо́й	большо́им
L	хоро́шем	хоро́шей	хоро́шем	большо́м	большо́й	большо́м

c) De stam eindigt op /n'/ (zachte n)

	altijd accent op stam		
N	ли́шний	ли́шняя	ли́шнее
G	ли́шнего	ли́шней	ли́шнего
D	ли́шнему	ли́шней	ли́шнему
A	= N/G	ли́шнюю	ли́шнее
I	ли́шним	ли́шней	ли́шним
L	ли́шнем	ли́шней	ли́шнем

N.B. Adjectieven als трудо́вый, я́сный, поня́тный, waarvan de stam eindigt op een harde /n/, hebben dezelfde uitgangen als но́вый.

C. PRONOMINA

1. De verbuiging van мы, вы, они́.

N	мы	вы	они́
G	нас	вас	их
D	нам	вам	им
A	нас	вас	их
I	на́ми	ва́ми	и́ми
L	нас	вас	(о) них

Na een voorzetsel krijgen de vormen van они́ een н- toegevoegd:

Мы уже́ говори́ли о них.
У них не́ было телефо́на.

*We hebben al over hen gesproken.
Ze hadden geen telefoon.*

2. Het wederkerend voornaamwoord себя́ *zich*

N	-
G	себя́
D	себе́
A	себя́
I	собо́й
L	себе́

Я зна́ю себя́.
Ты зна́ешь себя́.
Он зна́ет себя́.
Она́ купи́ла себе́ слова́рь.

*Ik ken mezelf.
Jij kent jezelf.
Hij kent zichzelf.
Ze heeft (voor zichzelf) een woordenboek gekocht.*

Они́ зна́ют себя́.
Мы берём с собо́й дете́й.

*Zij kennen zichzelf.
We nemen de kinderen mee.*

Het reflexief pronomen себя́ verwijst altijd naar het onderwerp van de zin. Anders dan het Nederlandse 'zich', dat uitsluitend kan worden gebruikt als het subject van de zin een 3e persoon is, wordt себя́ ook gebruikt m.b.t. de 1e en 2e persoon.

Let ook op het gebruik van себя́ in de volgende zinnen:

Я был у себя́ в ко́мнате.
Они́ бы́ли у себя́ в ко́мнате.
Он верну́лся к себе́ на ро́дину.

*Ik was op mijn kamer.
Zij waren op hun kamer.
Hij is teruggekeerd naar zijn vaderland.*

3. Het bezittelijk voornaamwoord

	M.	F.	N.	M.	F.	N.
N	мой	моя́	моё	наш	на́ша	на́ше
G	моего́	моёй	моего́	на́шего	на́шей	на́шего
D	моему́	моёй	моему́	на́шему	на́шей	на́шему
A = N/G		мою́	моё	= N/G	на́шу	на́ше
I	мои́м	моёй	мои́м	на́шим	на́шей	на́шим
L	моём	моёй	моём	на́шем	на́шей	на́шем

Als мой worden ook твой *jouw* en свой *iemand's eigen* verbogen; als наш wordt ваш *jullie, uw* verbogen.

3.1 Het gebruik van свой

Het bezittelijk voornaamwoord свой kan uitsluitend worden gebruikt wanneer het verwijst naar het onderwerp van de zin. Dit betekent dat свой (behalve wanneer het als adjectief wordt gebruikt, zie hieronder) nooit deel kan zijn van het onderwerp.

Свой is niet gebonden aan een bepaalde persoon, het kan gebruikt worden m.b.t. de 3e persoon, maar ook m.b.t. de 1e en 2e persoon.

a) Onderwerp in de 1e of 2e persoon

Indien het bezittelijk voornaamwoord verwijst naar het onderwerp van de zin, mag een vorm van свой worden gebruikt:

Я забы́л мою́/свою́ кни́гу.

Ik ben mijn boek vergeten.

Мы пи́шем э́ти слова́ в на́ших/свои́х тетра́дах.

We schrijven die woorden op in onze schriften.

Где ты оста́вил твою́/свою́ рúчку?

Waar heb je je pen laten liggen?

Я дал тебе́ свою́/мою́ кни́гу.

Ik heb je mijn boek gegeven.

Свой kan ook terugslaan op het niet genoemde onderwerp van een gebiedende wijs:

Спроси́ своего́ бра́та.

Vraag het aan je broer.

b) Onderwerp in de 3e persoon

Indien het bezittelijk voornaamwoord verwijst naar het onderwerp, moet een vorm van свой worden gebruikt:

Он ви́дел своего́ бра́та.

Hij zag zijn (eigen) broer.

Она́ сиди́т на своём сту́ле.

Ze zit op haar (eigen) stoel.

Игорь забы́л свою́ кни́гу.

Igor' is zijn (eigen) boek vergeten.

Indien het bezittelijk voornaamwoord niet verwijst naar het onderwerp mag свой niet worden gebruikt:

Он ви́дел его́ бра́та.	<i>Hij zag zijn broer (die van een ander).</i>
Она́ сиди́т на её сту́ле.	<i>Zij zit op haar stoel (van een ander).</i>
Они́ ду́мают об их отце́.	<i>Zij denken aan hun vader (van anderen).</i>

Bij samengestelde zinnen moet men erop letten dat niet het onderwerp van de hoofdzin bepalend is voor het gebruik van свой, maar het onderwerp van de zin waarin het bezittelijk voornaamwoord feitelijk staat:

Он спроси́л, где я оста́вил свою́ рúчку.	<i>Hij vroeg waar ik mijn pen had laten liggen.</i>
Он спроси́л, ви́дел ли я его́ отца́.	<i>Hij vroeg of ik zijn vader had gezien.</i>
Па́вел спроси́л, до́ма ли его́ отец.	<i>Pavel vroeg of zijn vader thuis was.</i>

Свой kan ook adjectief-betekenis hebben: 'eigen', d.w.z. 'niet van 'n ander'. In dat geval kan het een deel van het onderwerp zijn:

У меня́ своя́ ко́мната.	<i>Ik heb een eigen kamer.</i>
Это свой челове́к.	<i>Dat is iemand van ons.</i>

4. De vragende voornaamwoorden кто en что
de ontkennende voornaamwoorden никто́ en ничто́

N	кто	что	никто́	ничто́/ничего́
G	кого́	чего́	никого́	ничего́
D	кому́	чему́	никому́	ничему́
A	кого́	что	никого́	ничто́
I	кем	чем	нике́м	ниче́м
L	ком	че́м	ни (о) ко́м	ни (о) че́м

a) Let op de dubbele ontkenning bij de ontkennende voornaamwoorden:

Я нико́му не сказа́л об э́том.	<i>Ik heb dat tegen niemand gezegd.</i>
Нико́му не хоте́лось рабо́тать.	<i>Niemand had zin om te werken.</i>
Ничто́/ничего́ не интере́сова́ло его́.	<i>Niets interesseerde hem.</i>
Он ниче́м не интере́суется.	<i>Hij interesseert zich nergens voor.</i>
Никого́ нет до́ма.	<i>Er is niemand thuis.</i>

b) Door voorzetsels wordt ни- van het tweede element gescheiden:

Мы ни с кѐм не говорѝли об ѓтом.	<i>We hebben daar met niemand over gesproken.</i>
С кем ты был там? - Ни с кѐм.	<i>Met wie ben je daar geweest? Met niemand.</i>
О чѐм вы говорѝли? - Ни о чѐм.	<i>Waarover spraken jullie? Nergens over.</i>

c) De accusatief ничтѝ komt feitelijk alleen voor na voorzetsels, aangezien 'niets' als lijdend voorwerp altijd door de genitief wordt weergegeven:

Он ни во чтѝ (acc.) не вѐрит.	<i>Hij gelooft nergens in.</i>
Он ничегѝ (gen.) не замечѝл.	<i>Hij had niets in de gaten.</i>
Мы ничегѝ не слышали.	<i>We hebben niets gehoord.</i>

5. Het betrekkelijk voornaamwoord

5.1 Het meest gebruikte betrekkelijk voornaamwoord is котѝрый. Котѝрый richt zich in geslacht/getal naar het antecedent; de naamval wordt echter bepaald door de functie die het betrekkelijk voornaamwoord vervult in de bijzin:

Текст, котѝрый я перевѝл вчера, был ѝчень трѝдный.	<i>De tekst die ik gisteren heb vertaald was erg moeilijk.</i>
Где тетрадѝ, в котѝрой я пишу слова?	<i>Waar is het schrift waarin ik de woorden opschrijf?</i>
Студѝнт, котѝрому я дал ѓту газѝту, - рѝссий.	<i>De student aan wie ik die krant heb gegeven is een Rus.</i>
Человек, с котѝрым мы говорѝли, - профессор.	<i>De man met wie we hebben gesproken is professor.</i>
Где рѝчка, котѝрую я купѝл вчера?	<i>Waar is de pen die ik gisteren heb gekocht?</i>
Преподаватѝль, котѝрого мы спросѝли об ѓтом, не отвѝтил.	<i>De docent aan wie we het vroegen, gaf geen antwoord.</i>
Слава, родѝтели котѝрого ѝмерли, жил в дѝтском дѝме.	<i>Slava, van wie de ouders waren overleden, woonde in een kindertehuis.</i>

5.2 Wanneer het betrekkelijk voornaamwoord terugslaat op (een vorm van) всѝ of то, wordt чтѝ gebruikt als betrekkelijk voornaamwoord:

Этѝ всѝ, что я знаѝю.	<i>Dat is alles wat ik weet.</i>
То, что он сказаѝл, я ужѝ знал.	<i>Dat wat hij zei, wist ik al.</i>
Он вѐрит всему, что я говорѝю.	<i>Hij gelooft alles wat ik zeg.</i>

5.3 Wanneer het antecedent (een vorm van) тот, каждый of все is, gebruikt men кто als betrekkelijk voornaamwoord:

Ка́ждый, кто то́лько мо́жет, хо́чет быть в э́тот ве́чер до́ма.	<i>Ieder die maar kan, wil op die avond thuis zijn.</i>
Все, кто быва́л на заня́тиях, сда́ли экза́мен.	<i>Iedereen die op de lessen is geweest, is geslaagd voor het tentamen.</i>

6. De aanwijzende voornaamwoorden э́тот en тот

	M.		F.		N.	
N	э́тот	тот	э́та	та	э́то	то
G	э́того	тогó	э́той	той	э́того	тогó
D	э́тому	тому́	э́той	той	э́тому	тому́
A	= N/G	= N/G	э́ту	ту	э́то	то
I	э́тим	тем	э́той	той	э́тим	тем
L	э́том	том	э́той	той	э́том	том

7. Het bepalend voornaamwoord весь

	M.	F.	N.	Pl.
N	весь	вся	всё	все
G	всего́	всей	всего́	
D	всему́	всей	всему́	
A	= N/G	всю	всё	
I	всем	всей	всем	
L	всём	всей	всём	

De betekenis van (het attributief gebruikte) весь¹⁷ is: 'heel (de)', 'al het', 'alle'.

Мы рабо́тали весь день.	<i>We hebben de hele dag gewerkt.</i>
Ива́н рабо́тал всю ночь.	<i>Ivan heeft de hele nacht gewerkt.</i>
Она́ всё вре́мя была́ до́ма.	<i>Ze is de hele tijd thuis geweest.</i>
Я уже́ прочита́л всю кни́гу.	<i>Ik heb het hele boek al gelezen.</i>
Все студéнты сда́ли экза́мен.	<i>Alle studenten zijn geslaagd.</i>

De onzijdige vorm всё en de pluralisvorm все kunnen ook zelfstandig worden gebruikt; ze hebben dan de betekenis 'alles', resp. 'allen', 'iedereen':

Все э́то зна́ют.	<i>Iedereen weet dit.</i>
------------------	---------------------------

¹⁷ Voor vormen van весь krijgen voorzetsels hun "langste" vorm: обо всём, безо всего etc

Всё его интересуют.
Он верит всему, что я говорю.

*Alles interesseert hem.
Hij gelooft alles wat ik zeg.*

D. NUMERALIA

1. Hoofdtelwoorden (Cardinalia)

1.1 Overzicht

0 ноль of нуль	20 двадцать	100 сто
11 одиннадцать	21 двадцать один	200 двести
12 двенадцать	22 двадцать два	300 триста
13 тринадцать	30 тридцать	400 четыреста
14 четырнадцать	40 сорок	500 пятьсот
15 пятнадцать	50 пятьдесят	600 шестьсот
16 шестнадцать	60 шестьдесят	700 семьсот
17 семнадцать	70 семьдесят	800 восемьсот
18 восемнадцать	80 восемьдесят	900 девятьсот
19 девятнадцать	90 девяносто	1000 тысяча

Let bij 15 t/m 19 op de schrijfwijze van пят-, шест-, сем-, восем- en девят-, nl. zonder zacht teken.

Bij de tientallen 50, 60, 70 en 80 is de slot-/t/ van -десят hard. Let ook op het accent. Bij samengestelde getallen is de volgorde altijd: duizendtallen, honderdtallen, tientallen, eenheden, bijvoorbeeld:

сто пятьдесят четыре	<i>honderdvierenvijftig</i>
тысяча сто двадцать три	<i>elfhonderd drieëntwintig</i>
три тысячи четыреста тридцать пять	<i>drieduizend vierhonderd vijfendertig</i>

1.2 Verbuiging van de hoofdtelwoorden

Hieronder volgt de verbuiging van de telwoorden 1, 2, 3, 4, 40, 90 en 100.

	М.	Ф.	Н.			
N	один	одна	одно	два/две	три	четыре
G	одного	одной	одного	двух	трёх	четырёх
D	одному	одной	одному	двум	трём	четырёх
A	= N/G	одну	одно	= N/G	= N/G	= N/G
I	одним	одной	одним	двумя	тремя	четырьмя
L	одном	одной	одном	двух	трёх	четырёх

N.B. Wanneer 2, 3, en 4 deel uitmaken van een samengesteld telwoord is in het moderne Russisch de accusatief identiek aan de nominatief (zie de voorbeelden in 1.3.2).

N	сорок	девятьсто	сто
G	сорока́	девятьста	ста
D	сорока́	девятьста	ста
A	сорок	девятьсто	сто
I	сорока́	девятьста	ста
L	сорока́	девятьста	ста

De verbuiging van de overige telwoorden wordt besproken in hoofdstuk 5. Hier zij alleen opgemerkt dat voor deze altijd geldt: acc. = nom.

Bij samengestelde telwoorden die zijn opgebouwd uit honderdtallen, tientallen en eenheden worden alle bestanddelen verbogen (zie de voorbeelden hieronder).

1.3 Verbindingen van telwoorden en substantieven

1.3.1 (honderdtal - tiental -) один - substantief

Tussen verbindingen van het telwoord один en een substantief bestaat altijd volledige congruentie (in geslacht, getal en naamval).

N	(сто девятьсто) один сту́л	(сто сорок) одна́ кни́га
G	(ста девятьста) одно́го сту́ла	(ста сорока́) одно́й кни́ги
D	(ста девятьста) одно́му сту́лу	(ста сорока́) одно́й кни́ге
A	(сто девятьсто) один стул	(сто сорок) одну́ кни́гу
I	(ста девятьста) одним́ сту́лом	(ста сорока́) одно́й кни́гой
L	(ста девятьста) одно́м сту́ле	(ста сорока́) одно́й кни́ге

N	(сто девятьсто) один студéнт	(сто сорок) одна́ студéнтка
G	(ста девятьста) одно́го студéнта	(ста сорока́) одно́й студéнтки
D	(ста девятьста) одно́му студéнту	(ста сорока́) одно́й студéнтке
A	(сто девятьсто) одно́го студéнта	(сто сорок) одну́ студéнтку
I	(ста девятьста) одним́ студéнтом	(ста сорока́) одно́й студéнткой
L	(ста девятьста) одно́м студéнте	(ста сорока́) одно́й студéнтке

1.3.2 Voor de overige telwoorden gelden de volgende regels:

- In nominatief en accusatief (indien gelijk aan nominatief) regeert het telwoord een genitief (na 2, 3, en 4 gen. sg., na overige telwoorden gen. pl.).
- In genitief, datief, instrumentalis en locatief is er congruentie tussen telwoord en substantief: genitief van het telwoord + genitief pl. van het substantief, datief van het telwoord + datief pl. van het substantief, enz.

N	два дня	две газéты	сóрок две газéты
G	двух дней	двух газéт	сорока́ двух газéт
D	двум дням	двум газéтам	сорока́ двум газéтам
A	два дня	две газéты	сóрок две газéты
I	двумя́ днями	двумя́ газéтами	сорока́ двумя́ газéтами
L	двух днях	двух газéтах	сорока́ двух газéтах
<hr/>			
N	два ма́льчика	две же́нщины	сóрок две же́нщины
G	двух ма́льчиков	двух же́нщин	сорока́ двух же́нщин
D	двум ма́льчикам	двум же́нщинам	сорока́ двум же́нщинам
A	двух ма́льчиков	двух же́нщин	сóрок две же́нщины
I	двумя́ ма́льчиками	двумя́ же́нщинами	сорока́ двумя́ же́нщинами
L	двух ма́льчиках	двух же́нщинах	сорока́ двух же́нщинах
<hr/>			
N	сóрок дней	сóрок ма́льчиков	сóрок же́нщин
G	сорока́ дней	сорока́ ма́льчиков	сорока́ же́нщин
D	сорока́ дням	сорока́ ма́льчикам	сорока́ же́нщинам
A	сóрок дней	сóрок ма́льчиков	сóрок же́нщин
I	сорока́ днями	сорока́ ма́льчиками	сорока́ же́нщинами
L	сорока́ днях	сорока́ ма́льчиках	сорока́ же́нщинах

1.4 Congruentie van hoofdtelwoord en predikaat

Een onderwerp dat het telwoord *один* bevat (dit geldt ook voor samengestelde getallen) wordt beschouwd als singularis, hetgeen ook in het predikaat tot uitdrukking komt:

Перед доской́ стои́т <i>один</i> студéнт.	<i>Er staat éen student voor het bord.</i>
В за́ле был 41 (сóрок <i>один</i>) чело́век.	<i>In de zaal waren 41 mensen.</i>
На лéкции была́ 21 (двáдцать <i>одна́</i>) студéнтка.	<i>Op de les waren eenentwintig studentes.</i>

Wanneer het onderwerp *два/две*, *три* of *четыре* bevat staat het gezegde meestal in de pluralis (echter niet bij leeftijdsaanwijzing, zie p. 92):

На столé лежа́ли <i>три</i> словаря́.	<i>Op de tafel lagen drie woordenboeken.</i>
---------------------------------------	--

Een onderwerp dat een telwoord hoger dan 4 bevat, wordt vaak als singularis beschouwd, hetgeen in het predikaat ook tot uitdrukking komt (in het preteritum de N. vorm); hetzelfde zien we als in het onderwerp een onbepaald telwoord staat (*мно́го*, *не́сколько*, *ско́лько*):

Ско́лько студéнтов бы́ло на лекции?	<i>Hoeveel studenten waren er op college?</i>
На лекции бы́ло 40 студéнтов.	<i>Op college waren 40 studenten.</i>
На лекции бы́ло мно́го студéнтов.	<i>Er waren veel studenten op college.</i>
В библиоте́ке бы́ло мно́го книг.	<i>In de bibliotheek waren veel boeken.</i>

2. Rangtelwoorden (Ordinalia)

11 о́динна́дцатый	30 три́дцатый	70 се́мидеся́тый
12 двена́дцатый	40 сороко́вый	80 восьмидеся́тый
13 трина́дцатый	50 пятидеся́тый	90 девяно́стый
20 два́дцатый	60 шестидеся́тый	100 со́тый

Bij samengestelde rangtelwoorden heeft alleen het laatste lid de vorm van het rangtelwoord:

два́дцать второ́й	<i>tweeëntwintigste</i>
сто три́дцать пя́тый	<i>honderdvijfendertigste</i>

E. VERBUM

1. De imperatief (de gebiedende wijs)

1.1 Vormen

De imperatief wordt gevormd van de presensstam van perfectieve en imperfectieve werkwoorden. Als uitgangspunt nemen we de 3e persoon pl.

De uitgangen zijn:

- jij-vorm: -Ø of -и, -Øся of -ись;
- jullie-/u-vorm: -Øте of -ите, -Øтесь of -итесь.

1.1.1 Presensstam op [-j]: -Ø/-Øте, resp. -Øся/-Øтесь (grafisch -й, -йте, resp. -йся, -йтесь), bijv.:

infinitief	3e pers. pl.	presensstam	imperatief
де́лать	де́лают	де́ла[j]-	де́лай - де́лайте
постро́ить	постро́ят	постро́[j]-	постро́й - постро́йте
откры́ть	откро́ют	откро́[j]-	откро́й - откρόйте
занима́ться	занима́ются	занима́[j]-	занима́йся - занима́йтесь

1.1.2 Presensstam op andere consonant

Een eventuele harde presensstam wordt verzacht.

a) in 1e persoon sg. accent op de stam: -Ø/-Øте, resp. -Øся/-Øтесь (grafisch -ь, -ьте, resp. -ься, -ьтесь), bijv.:

infinitief	3e pers. pl.	presensstam	imperatief
прове́рить	прове́рят	прове́р'-	прове́рь - провер́ьте
поста́вить	поста́вят	поста́в'-	поста́вь - поста́вьте

отпра́виться	отпра́вятся	отпра́в' -	отпра́вься - отпра́вьтесь
оста́ться	оста́нутся	оста́н -	оста́нься - оста́ньтесь
N.V.			
лечь	ля́гут	ляг -	ляг - ля́гте

Voor stammen op meer dan één consonant zie hieronder.

b) in 1e persoon sg. accent op de uitgang: -и́/-ите, resp. -и́сь/-итесь, bijv.:

infinitief	3e pers. pl.	presensstam	imperatief
назва́ть	назову́т	назов' -	назови́ - назови́те
писа́ть	пи́шут	пиш' -	пиши́ - пиши́те
люби́ть	лю́бят	люб' -	люби́ - люби́те
верну́ться	верну́тся	верн' -	верни́сь - верни́тесь
помо́чь	помо́гут	помог' -	помоги́ - помоги́те

1.1.3 Bijzonderheden:

a) Werkwoorden waarvan de presensstam eindigt op meer dan één consonant hebben, ongeacht het accent, in de imperatief als uitgang -и́/-ите, resp. -и́сь/-итесь:

infinitief	3e pers. pl.	presensstam	imperatief
кри́кнуть	кри́кнут	кри́кн -	кри́кни - кри́кните

b) Bij perfectieve werkwoorden met het prefix вы́- wordt de imperatief op dezelfde wijze gevormd als het corresponderende ongeprefigeerde werkwoord:

infinitief	3e pers. pl.	presensstam	imperatief
вы́учить	вы́учат	вы́уч -	вы́учи - вы́учите

c) De imperatief van (-)да́ть, (-)дава́ть, -знава́ть en -става́ть wordt gevormd van de infinitiefstam door toevoeging van [j]:

infinitief	infinitiefstam	imperatief
да́ть	да -	дай - да́йте
дава́ть	дава́ -	дава́й - дава́йте
встава́ть <i>opstaan</i>	встава́ -	встава́й - встава́йте

d) De imperatief van бы́ть is будь(те), van есть *eten* is ешь(те), van е́хать én по́ехать *gaan, rijden* is поезжа́й(те).

1.2 Aspect in de imperatief

1.2.1 Bevestigende imperatief

Het perfectief aspect wordt gebruikt, wanneer het gaat om een verzoek, wens of eis (één maal) een handeling te verrichten die tot een situatiewisseling moet leiden:

Пожáлуйста, да́йте мне э́ту кни́гу.	<i>Geeft u me alstublieft dat boek.</i>
На за́втра вы́учите слова́ уро́ка № 2.	<i>Leer voor morgen de woorden van les 2.</i>
Закро́й, пожа́луйста, дверь, здесь хо́лодно.	<i>Doe alsjeblieft de deur dicht, het is koud hier.</i>
Прочита́й э́ту статью́, тогда́ пойме́шь.	<i>Lees dat artikel, dan zul je het</i>

begrijpen.

Het imperfectief aspect moet worden gebruikt in de volgende gevallen:

a) wanneer het gaat om een verzoek, wens of eis een herhaalde handeling te verrichten:

Открыва́й окно́ ка́ждое у́тро. *Doe elke morgen het raam open.*
Пиши́те ва́шей сестре́ ка́ждый ме́сяц. *Schrijf uw zus elke maand.*

b) wanneer het een verzoek betreft een reeds aan de gang zijnde handeling of een onderbroken handeling voort te zetten:

Верь в побе́ду! *Blijf geloven in de overwinning!*
Пожа́луйста, чита́йте да́льше. *Leest u alstublieft verder.*

c) als aansporing om te beginnen met de onmiddellijke uitvoering van een in de spreek situatie bekende handeling:

Встава́й, у́же во́семь часо́в. *Opstaan, het is al acht uur.*
Ли́за, что случи́лось? Расска́зывай! *Liza, wat is er gebeurd? Vertel op!*
Чего́ же вы ждёте? Нача́инайте! *Waarop wacht u? Begint u maar!*
Прочита́й э́тот текст. Ну, чита́й! *Lees die tekst. Vooruit, beginnen.*

d) als signaal om datgene te doen waarvoor de aangesprokene eigenlijk geen toestemming nodig heeft. Het betreft meestal uitdrukkingen als 'komt u binnen', 'doe je jas uit', 'gaat u zitten' e.d.

Входи́те! *Komt u binnen.*
Проходи́те! *Komt u verder.*
Садите́сь! *Ga zitten.*

1.2.2 Ontkennende imperatief

Om een verbod of een verzoek/advies 'om iets niet te doen' uit te drukken moet een imperfectief werkwoord worden gebruikt:

Не звони́ ему́. *Bel hem niet.*
Не открыва́йте дверь. *Doe de deur niet open.*
Никому́ не расска́зывайте об э́том. *Vertel dat aan niemand.*

Een perfectief werkwoord moet worden gebruikt wanneer de imperatief dient als waarschuwing: de spreker voorziet voor de aangesprokene ongewenste gevolgen en probeert deze af te wenden:

Смотри́, не упади́! *Kijk uit, val niet!*

Не забудь твою ручку!
Не испугайся!

Vergeet je pen niet!
Schrik niet!

2. Preteritum

2.1 Werkwoorden met een infinitief op consonant + -ть, -ти en op -чь

Bij de meerderheid van de Russische werkwoorden is de preteritumstam identiek aan de infinitiefstam. Bij werkwoorden waarvan de infinitief eindigt op consonant + -ть, -ти en -чь daarentegen valt de preteritumstam samen met de presensstam.

2.1.1 Presensstam=preteritumstam eindigt op -д of -т

De uitgangen van het preteritum zijn: -л, -ла, -ло, -ли. Vóór deze uitgangen vallen -д of -т weg.

infinitief	presens	pret. stam	preteritum
перевести́	переве́дú	переве́д-	-вёл, -велá, -велó, -вели́
класть <i>leggen</i>	кла́дú	кла́д-	клял, кля́ла, кля́ло, кля́ли
есть <i>eten</i>	е́дúм	е́д-	ел, е́ла, е́ло, е́ли

Tot deze groep kunnen we ook de volgende werkwoorden rekenen (en hun samenstellingen):

сесть <i>gaan zitten</i>	ся́ду	се́д-	сел, се́ла, се́ло, се́ли
проче́сть <i>lezen</i>	про́чтú	про́чт-	прочёл, -чля́, -чло́, -чли́
идти́ <i>gaan</i>	идú	ше́д-	шёл, шла, шло, шли

2.1.2 Presensstam=preteritumstam eindigt op een andere consonant dan -д of -т

De uitgangen van het preteritum zijn: -Ø, -ла, -ло, -ли.

infinitief	presens	pret. stam	preteritum
мочь	могу́	мог-	мог, могла́, могло́, могли́
нести́ <i>dragen</i>	несу́	нес-	нёс, несла́, несло́, несли́

2.2 Werkwoorden op -е́реть

infinitief	presens	pret. stam	preteritum
уме́реть <i>sterven</i>	умру́	уме́р-	у́мер, умерла́, у́мерло, у́мерли

F. PREPOSITIE

1. Preposities in tijdsbepalingen

1.1 **когда́? *wanneer?***

в + 4

в э́тот пери́од	<i>in die periode</i>
в э́ти го́ды	<i>in die jaren</i>
в тот день, когда́ ...	<i>op de dag dat ...</i>

в + 6

в э́том ме́сяце	<i>deze maand</i>
в про́шлом году́	<i>vorig jaar</i>

в 1996-ом году́	<i>in 1996</i>
в девятна́дцатом ве́ке	<i>in de negentiende eeuw</i>
в де́тстве	<i>in zijn kindertijd</i>

на + 4

на сле́дующий день	<i>de volgende dag</i>
на друго́е у́тро	<i>de volgende ochtend</i>

на + 6

на э́той/про́шлой неде́ле	<i>deze week/vorige week</i>
на сле́дующей (бу́дущей) неде́ле	<i>de volgende week</i>

1.2 Overige tijdsbepalingen

пе́ред + 5 во́ор

пе́ред обе́дом	<i>(vlak) voor het eten</i>
----------------	-----------------------------

че́рез + 4 over, na, later

Че́рез неде́лю у нас бу́дет экза́мен.	<i>Over een week hebben we tentamen.</i>
Че́рез два часа́ прише́л и Ива́н.	<i>Twee uur later kwam ook Ivan.</i>

на + 4 voor (voor de duur van)

Он отпра́вился в Москву́ на неде́лю.	<i>Hij is voor een week naar Moskou vertrokken.</i>
--------------------------------------	---

за + 4 ... до + 2 zo-en-zo lang voór

за два часа́ до нача́ла	<i>twee uur voor het begin</i>
-------------------------	--------------------------------

че́рез + 4 ... по́сле + 2 zo-en-zo lang na

че́рез два часа́ по́сле уро́ка	<i>twee uur na de les</i>
--------------------------------	---------------------------

2. Prepositions in plaatsbepalingen

че́рез + 4 over, via

че́рез Москву́	<i>over, via Moskou</i>
----------------	-------------------------

пе́ред + 5 voor

пе́ред до́мом	<i>voor het huis</i>
---------------	----------------------

G. SYNTAXIS

1. Predikatieve instrumentalis

1.1 Na koppelwerkwoorden

Na de koppelwerkwoorden становиться/стать *worden*, казаться/показаться *schijnen*, оказываться/оказаться *blijken* staat het predikaatsnomen in de instrumentalis (zie ook hoofdstuk 2).

Он стал солд́атом.	<i>Hij werd soldaat.</i>
Уро́к показ́ался ему́ труд́ным.	<i>De les leek hem moeilijk.</i>
Он оказ́ался ру́ским.	<i>Hij bleek Rus te zijn.</i>

Een predikatieve instrumentalis kunnen we ook aantreffen na niet-koppelwerkwoorden om uit de drukken 'in de hoedanigheid van':

Он здесь рабо́тает гла́вным врачо́м.	<i>Hij werkt hier als chef-arts.</i>
--------------------------------------	--------------------------------------

1.2 Bij transitieve werkwoorden

Bij transitieve werkwoorden met de betekenis 'noemen', 'benoemen/maken tot' doet zich een analoog verschijnsel voor:

назва́ть + acc. + instr.	<i>iemand/iets iets noemen</i>
назна́чить + acc. + instr.	<i>iemand aanstellen als, benoemen tot</i>
сде́лать + acc. + instr.	<i>iemand/iets tot iets maken</i>
Он назва́л его́ своим дру́гом.	<i>Hij noemde hem zijn vriend.</i>
Я сде́лала его́ своим ассисте́нтом.	<i>Ik heb hem tot mijn assistent gemaakt.</i>

Na de werkwoorden называ́ться, называ́ть - назва́ть en звать staat een eigennaam meestal in de nominatief:

Они́ назва́ли ребёнка Оле́г.	<i>Zij noemden het kind Oleg.</i>
Его́ зову́т Оле́г.	<i>Hij heet Oleg.</i>
Кинотеа́тр называ́ется "Спорт".	<i>De bioscoop heet "Sport".</i>

2. Это en het koppelwerkwoord

Als это het onderwerp is, dan richt zich het koppelwerkwoord naar het predikaatsnomen:

Это была́ Та́ня.	<i>Dat was Tanja.</i>
Это бы́ли мои́ де́ти.	<i>Dat waren mijn kinderen.</i>

3. Leeftijdsaanuiding

Wanneer men informeert naar de leeftijd van een persoon, gebruikt men de vraag: «Скóлько тебе/вам лет?» Het antwoord kan dan bijvoorbeeld luiden: «Мне двáдцать лет». De persoon van wie de leeftijd gevraagd c.q. gegeven wordt, wordt dus weergegeven door de datief; 'het aantal jaren' is het onderwerp van de zin en staat dus in de nominatief. Om de verleden tijd weer te geven wordt б́ыло gebruikt, tenzij het onderwerp о́дин bevat.

Скóлько лет твоéй ма́ме?	<i>Hoe oud is je moeder?</i>
Ей 50 (пятьдеся́т) лет.	<i>Ze is 50.</i>
А моему́ отцу́ 52 (пятьдеся́т два) го́да.	<i>En mijn vader is 52 jaar.</i>
Скóлько лет твоeму́ бра́ту?	<i>Hoe oud is je broer?</i>
Ему́ 21 (двáдцать о́дин) год.	<i>Hij is 21.</i>
Скóлько Ири́не б́ыло лет, когдá она́ нача́ла учитьсá в университетé?	<i>Hoe oud was Irina, toen ze ging studeren?</i>
Ей тогдá был 21 (двáдцать о́дин) год.	<i>Ze was toen 21.</i>

4. Datum en jaar

Bij datum- en jaaraanuiding worden in het Russisch uitsluitend rangtelwoorden gebruikt.

4.1 Datum

Datum wordt weergegeven d.m.v. de onzijdige vorm van een rangtelwoord. De onzijdige vorm wordt gebruikt vanwege het woord числó *datum*. De maand wordt uitgedrukt door de genitief. Dus letterlijk zegt men: de zoveelste van 'die-en-die' maand.

Какóе сегóдня числó?	<i>Welke datum is het vandaag?</i>
Сегóдня деся́тое нояб́ря.	<i>Vandaag is het 10 november.</i>
Какóе числó б́ыло вчерá?	<i>Welke datum was het gisteren?</i>
Вчерá б́ыло девя́тое нояб́ря.	<i>Gisteren was het 9 november.</i>
Пéрвое январ́я - суббóта.	<i>1 januari is een zaterdag.</i>

Wanneer men wil aangeven wanneer/op welke datum iets plaatsvindt, gebruikt men de genitief van het rangtelwoord, gevolgd door de genitief van de betreffende maand.

Когдá? Какóго числá?	<i>Wanneer? Op welke datum?</i>
Деся́того нояб́ря.	<i>10 november/Op de tiende november</i>
Он роди́лся пéрвого ма́рта.	<i>Hij is geboren op 1 maart.</i>
Вторóго феврал́я у нас б́удет экзáмен.	<i>2 februari hebben we examen.</i>
Пéрвого январ́я я б́уду в Москвé.	<i>Op 1 januari ben ik in Moskou.</i>

4.2 Jaar

In 'dat-en-dat' jaar wordt weergegeven door het voorzetsel в + rangtelwoord in de loc. sg. + годý.

В каком году?	<i>In welk jaar?</i>
В тысяча девятьсот девяносто первом году.	<i>In 1991.</i>
Мой отец родился в тысяча девятьсот тридцать восьмом году.	<i>Mijn vader is geboren in 1938.</i>
Vgl.	
В этом/прошлом году.	<i>Dit/vorig jaar.</i>
В прошлом году мы были в России.	<i>Vorig jaar zijn we in Rusland geweest.</i>

4.3 Maand - datum - jaar

Indien een jaaraanduiding wordt voorafgegaan door maand of datum, staat het jaar in de genitief. Letterlijk wordt er dus gezegd: in “die-en-die” maand, resp. op “die-en-die” datum van “dat-en-dat” jaar.

В мае прошлого года.	<i>In mei vorig jaar.</i>
Первого июня этого года.	<i>Op 1 juni dit jaar.</i>
В декабре тысяча девятьсот сорок второго года.	<i>In december 1942.</i>
Двадцать шестого сентября тысяча девятьсот шестьдесят седьмого года.	<i>Op 26 september 1967.</i>

4.4 Bovenstaande data worden als volgt afgekort:

1978-й г.	<i>1978</i>
в 1978 г.	<i>in 1978</i>
в 1978-ом году	<i>in 1978</i>

Wanneer de datum in cijfers is geschreven, wordt vaak de laatste lettergreep van het rangtelwoord achter het cijfer geschreven:

7 марта of 7-е марта	<i>7 maart</i>
10 февраля of 10-го февраля	<i>op 10 februari</i>

Als de datum geheel in cijfers wordt geschreven, staat het getal van de maand vaak in Romeinse cijfers, de dag en het jaar in Arabische:

7-III-1978 (г.), 7-03-'78 (г.)	<i>7-3-1978</i>
27-VI-1990 (г.), 27-06-'90 (г.)	<i>27-6-1990</i>

UNIT 4

A. SUBSTANTIEF

1. Verbuiging van N. substantieven op -мя

In de verbogen naamvallen eindigt de stam op -ен-. In de singularis is de -н- zacht, in de pluralis hard.

	singularis	pluralis
N	и́мя	име́на
G	и́мени	имён
D	и́мени	имена́м
A	и́мя	имена́
I	и́менем	имена́ми
L	и́мени	имена́х

Dezelfde verbuiging als и́мя hebben ook (o.a.): вре́мя *tijd*, племе́ня (*volks*)*stam*, се́мя *zaad*, зна́мя¹⁸ *vaandel*.

2. Verbuiging van eigennamen eindigend op -ов, -ев, -ёв, -ин, -ын

a) Achternamen

N	Че́хов	Че́хова	Че́ховы
G	Че́хова	Че́ховой	Че́ховых
D	Че́хову	Че́ховой	Че́ховым
A	Че́хова	Че́хову	Че́ховых
I	Че́ховым	Че́ховой	Че́ховыми
L	Че́хове	Че́ховой	Че́ховых

b) Namen van steden en dorpen

Geografische namen eindigend op -ов(о), -ев(о), -ёв(о), -ин(о), -ын(о) worden verbogen als een substantief van de 1e declinatieklasse¹⁹.

Vgl.:

Мы говори́ли с Ива́ном Ростóвым.

We hebben met Ivan Rostov gesproken.

Мы летели́ над Ростóвом.

We vlogen boven (de stad) Rostov.

Вчера́ я ви́дел Серге́я Ки́рова.

Gisteren heb ik Sergej Kirov gezien.

¹⁸ Зна́мя heeft in de pluralis het accent op de tweede lettergreep: знаме́на, знаме́н, etc.

¹⁹ In gesproken taal bestaat een zekere tendens om geografische namen op -ово, -ево, -ёво, -ино en -ыно te behandelen als onverbuigbare substantieven, bijv.: недалеко́ от ста́нции Усо́во.

Пóздно нóчью мы отпра́вились в
Ки́ров.

*Laat in de nacht zijn we naar Kirov
vertrokken.*

3. Vorming van vadersnamen

a) Als de voornaam eindigt op een consonant wordt de vadersnaam gevormd door toevoeging van (M.) -ович/-евич, (F.) -овна/-евна.

Voornaam	stam	vadersnaam (M.)	vadersnaam (F.)
Бори́с	Бори́с-	Бори́сович	Бори́совна
Пе́тр	Петр́-	Петро́вич	Петро́вна
Алексе́й	Алексе́[j]-	Алексе́евич	Алексе́евна
Игорь	Игор'́-	Игоревич	Игоревна
Васи́лий	Васи́л'[j]-	Васи́льевич	Васи́льевна

Uitzonderingen:

Яков	Яковлевич	Яковлевна
Святосла́в	Святосла́вич	Святосла́вна

In de gesproken taal wordt -ович/-евич, indien onbeklemtoond, doorgaans verkort tot -ыч/-ич, bijv.: Бори́сыч, Ива́ныч.

b) Als de voornaam eindigt op -а/-я (wat vrij zelden het geval is) gaat de vadersnaam uit op:

- indien beklemtoond (M.) -и́ч, (F.) -и́нична:

Илья́	Илья́и́ч	Илья́и́нична
Лука́	Лука́и́ч	Лука́и́нична

- indien onbeklemtoond (M.) -ич, (F.) -ична:

Ники́та	Ники́тич	Ники́тична
Са́вва	Са́ввич	Са́ввична

B. ADJECTIEF

1. Pluralisuitgangen

	но́вый	ма́ленький	хоро́ший	послед́ний
N	но́вые	ма́ленькие	хоро́шие	послед́ние
G	но́вых	ма́леньких	хоро́ших	послед́них
D	но́вым	ма́леньким	хоро́шим	послед́ним
A	= N/G	= N/G	= N/G	= N/G
I	но́выми	ма́ленькими	хоро́шими	послед́ними
L	но́вых	ма́леньких	хоро́ших	послед́них

2. Possessieve adjectieven eindigend op -ин/-ын

Met possessieve adjectieven bedoelen we adjectieven die d.m.v. het suffix -ин (na -ц het suffix -ын) zijn afgeleid van substantieven van de 2e declinatieklasse (voornamen en enkele andere substantieven die personen aanduiden). De adjectieven hebben dezelfde betekenis als een “bezitaanduidende” genitief, bijv. ма́мин брат = брат ма́мы.

De possessieve adjectieven hebben gemengde uitgangen: in nominatief en accusatief substantiefuitgangen, in de overige naamvallen adjectiefuitgangen.

	M.	F.	N.	Pl.
N	ма́мин	ма́мина	ма́мино	ма́мины
G	ма́миного	ма́миной	ма́миного	ма́миных
D	ма́миному	ма́миной	ма́миному	ма́миным
A	= N/G	ма́мину	ма́мино	= N/G
I	ма́миным	ма́миной	ма́миным	ма́миными
L	ма́мином	ма́миной	ма́мином	ма́миных

Het 19e eeuwse Russisch kende ook possessieve adjectieven, afgeleid van substantieven van de 1e declinatieklasse. Deze werden gevormd m.b.v. het suffix -ов/-ев/-ёв. In het moderne Russisch is het gebruik ervan vrijwel beperkt tot enkele vaste verbindingen zoals крокоди́ловы слёзы *krokodillentranen*, Ма́рково учéние *de leer van Marx* e.d.

3. Trappen van vergelijking

3.1 De comparatief (vergroten trap)

De comparatief kent twee verschijningsvormen:

a) de omschreven (analytische) comparatief, die bestaat uit бо́лее + stellende trap. De (verbuigbare) analytische comparatief wordt in de eerste plaats gebruikt als attributief adjectief, maar kan soms ook als predikatief adjectief gebruikt worden.

Тепе́рь они́ живу́т в бо́лее краси́вом до́ме. *Ze wonen nu in een mooier huis.*

Я купил более интересную книгу. *Ik heb een interessanter boek gekocht.*
 Этот урок более трудный. *Deze les is moeilijker.*

b) de niet-omschreven (synthetische) comparatief, die onverbuigbaar is en uitsluitend predikatief kan worden gebruikt. De synthetische comparatief wordt gevormd m.b.v. een suffix. Het suffix kan zijn:

-e, indien de stam eindigt op een dentaal of een velaar (zie verder hoofdstuk 5);

-ee bij de overige adjectieven:

интересный - интереснее	старый - старее (van dingen)
новый - новее	трудный - труднее
понятный - понятнее	ясный - яснее

Van een klein aantal adjectieven is de synthetische comparatief onregelmatig, o.a.:

большой - больше	плохой - хуже
далёкий - дальше	хороший - лучше
маленький - меньше	старый - старше (van personen)

Наш дом красивее. *Ons huis is mooier.*
 Второй урок труднее. *De tweede les is moeilijker.*

'Dan' na een comparatief wordt uitgedrukt door чем. In de synthetische comparatief kan чем, mits gevolgd door een nom. of acc., worden vervangen door een genitief:

Эта книга интереснее, чем та. } Эта книга интереснее той. }	<i>Dit boek is interessanter dan dat.</i>
Второй урок труднее, чем первый. } Второй урок труднее первого. }	<i>De tweede les is moeilijker dan de eerste.</i>
Волodya старше, чем Ира. } Волodya старше Иры. }	<i>Volodja is ouder dan Ira.</i>
Моя ручка хуже, чем твоя. } Моя ручка хуже твоей. }	<i>Mijn pen is slechter dan die van jou.</i>
В январé холоднее, чем в декабрé. Сегодня холоднее, чем вчера.	<i>In januari is het kouder dan in december. Vandaag is het kouder dan gisteren.</i>

3.2 Superlatief (overtreffende trap).

Ook de superlatief kent twee verschijningsvormen, die beiden worden omschreven:

a) самый + de stellende trap. Deze vorm van de superlatief wordt in de eerste plaats gebruikt als attributief adjectief. Daarnaast kan hij eventueel ook worden gebruikt als predikatief adjectief.

N.B. Beide bestanddelen van de superlatief worden verbogen.

В этом городе родился один из самых *In deze stad is een van de grootste*
 великих русских поэтов. *Russische dichters geboren.*

Они живёт в самом красивом доме на нашей улице.	<i>Ze wonen in het mooiste huis in onze straat.</i>
Этот год был самый тяжёлый в его жизни.	<i>Dat jaar was het zwaarste in zijn leven.</i>
Четвёртый урок самый трудный.	<i>De vierde les is het moeilijkst.</i>

b) de synthetische comparatief + всех (других)/всего. Deze vorm van de superlatief kan uitsluitend predikatief worden gebruikt.

Четвёртый урок труднее всех.	<i>De vierde les is het moeilijkst.</i>
Этот роман интереснее всех.	<i>Deze roman is het interessantst.</i>
Это важнее всего.	<i>Dat is het belangrijkste.</i>

4. Comparatief en superlatief van adverbia

De comparatief van adverbia is identiek aan de synthetische comparatief van het adjectief, bijv.:

далеко - дальше	интересно - интереснее
ясно - яснее	понятно - понятнее
плохо - хуже	много - больше
хорошо - лучше	мало - меньше

Он говорит по-русски лучше, чем я.	} <i>Hij spreekt beter Russisch dan ik.</i>
Он говорит по-русски лучше меня.	
Я плохо говорю по-голландски, а Юра говорит ещё хуже.	<i>Ik spreek slecht Nederlands, maar Jura spreekt het nog slechter.</i>
Митя сидел дальше от доски, чем я.	<i>Mitja zat verder van het bord dan ik.</i>
Уже больше месяца я его не видел.	<i>Al meer dan een maand heb ik hem niet gezien.</i>

De analytische comparatief treffen we bij adverbia zelden aan. Hij wordt vrijwel uitsluitend gebruikt wanneer van het betreffende adverbium geen synthetische comparatief kan worden gevormd:

Теперь он относится к этому уже более критически.	<i>Nu staat hij daar toch wat kritischer tegenover.</i>
---	---

Om de superlatief van een adverbium weer te geven kan uitsluitend de constructie synthetische comparatief + всех (других)/всего gebruikt worden:

Наталья поёт лучше всех.	<i>Natasja zingt het mooist.</i>
Больше всего я люблю музыку.	<i>Het meest houd ik van muziek.</i>

C. PRONOMINA

1. De pluralis-verbuiging van bezittelijke voornaamwoorden, *этот*, *тот* en *весь*

	мой	наш	этот	тот	весь
N	мой	наши	эти	те	все
G	моих	наших	этих	тех	всех
D	моим	нашим	этим	тем	всем
A	= N/G	= N/G	= N/G	= N/G	= N/G
I	моими	нашими	этими	теми	всеми
L	моих	наших	этих	тех	всех

Als *мой* worden ook *твой* en *свой* verbogen; als *наш* wordt *ваш* verbogen.

De pluralis van *весь* kan zelfstandig gebruikt worden en heeft dan de betekenis ‘iedereen’, ‘allen’:

Все студэнты знали это.

Alle studenten wisten dat.

Все знали это.

Iedereen wist dat.

Na zelfstandig gebruikt *все* en *те* wordt als betrekkelijk voornaamwoord *кто* gebruikt:

Этого не знают только те, кто плохо
занимался.

Alleen degenen die slecht gewerkt
hebben weten dat niet.

N.B. Ook als betrekkelijk voornaamwoord is *кто* mannelijk sg., zelfs als het antecedent een pluralis-vorm is.

2. De verbuiging van het pronomen *сам* *zelf*

	М	Ф	Н	Pl
N	сам	самá	самó	са́ми
G	самого́	самóй	самого́	самíх
D	самому́	самóй	самому́	самíм
A	= N/G	саму́/самоё	самó	= N/G
I	самíм	самóй	самíм	самíми
L	самóм	самóй	самóм	самíх

Он сам это сделал.

Hij heeft dat zelf gedaan.

Я говори́ла с ней самóй.

Ik heb met haar zelf gesproken.

Она́ хорошо́ знает саму́ себя́.

Ze kent zichzelf goed.

Мы познакомились с самим автором.	<i>We hebben met de auteur zelf kennisgemaakt.</i>
Мы говорили с самим Ивановым.	<i>We hebben met Ivanov zélf gesproken.</i>
Он сказа́л это́ самому́ Андре́еву.	<i>Hij heeft dat tegen Andreev zélf gezegd.</i>
Само́ собой разуме́ется, что ...	<i>Het spreekt vanzelf dat ...</i>

Zoals uit de voorbeelden blijkt staat сам ná een persoonlijk voornaamwoord, maar vóór vormen van себя́ en vóór een substantief. Wanneer сам de betekenis heeft 'op eigen kracht', 'uit zichzelf' staat het ná het substantief:

Де́ти са́ми хоте́ли устро́ить ве́чер.	<i>De kinderen wilden het feestje zelf organiseren.</i>
Две́ри са́ми откры́лись.	<i>De deuren gingen vanzelf open.</i>

3. Са́мый

Het in de vorige paragraaf besproken pronomen сам mag niet verward worden met са́мый. Са́мый, dat verbogen wordt als een adjectief, heeft de volgende functies:

- vorming van de superlatief. Zie B.3.2.
- versterking van тот же *dezelfde*:

Он сде́лал ту же (са́мую) оши́бку, что и вчера́.	<i>Hij heeft dezelfde fout gemaakt als gisteren.</i>
--	--

- precisering van de betekenis van э́тот en тот juist, net, precies:

В ту са́мую мину́ту он воше́л в ко́мнату.	<i>Net op dat moment kwam hij de kamer in.</i>
---	--

- precisering van de betekenis van preposities in plaats- en tijdsbepalingen:

до са́мого конца́	<i>helemaal tot het eind</i>
в са́мом це́нтре	<i>precies in het centrum</i>
у са́мой стеньы́	<i>vlak bij de muur</i>
к са́мому обе́ду	<i>vlak voor het eten</i>
с са́мого утра́	<i>vanaf vroeg in de ochtend</i>

4. Никако́й

Никако́й *geen enkele, helemaal geen* wordt verbogen als een adjectief. Evenals никто́ en ниче́го wordt het door een prepositie gescheiden:

Ни в како́й кни́ге я не чита́л об э́том.	<i>In geen enkel boek heb ik dat gelezen.</i>
--	---

В течение последних месяцев я
никаких книг не читал.

*De laatste maanden heb ik helemaal
geen boeken gelezen.*

Als het object in een ontkennde zin voorafgegaan wordt door *никакой*, staat het altijd in de genitief.

Vgl.

Я не знаю никакой Ивановой.
Я не знаю Иванову.

*Ik ken helemaal geen Ivanova.
Ik ken Ivanova niet.*

5. некого en нечего

N	--	--
G	некого	нечего
D	некому	нечему
A	некого	нечего
I	некем	нечем
L	не о ком	не о чем

Voor betekenis en gebruik van *некого* en *нечего* zie p. 117.

D. NUMERALIA

1. Het adjectief in verbindingen van telwoorden - adjectieven - substantieven

1.1 (honderdtal - tiental) - два/три/четыре - adjectief - substantief

In genitief, datief, instrumentalis en locatief is er volledige congruentie tussen de verschillende elementen. In nominatief en accusatief (indien gelijk aan de nominatief) daarentegen is de situatie als volgt:

- vóór M. en N. substantieven staat het adjectief in de gen. pl.:

N	три детских дома	четыре известных поэта
G	трех детских домов	четырёх известных поэтов
D	трём детским домам	четырёх известным поэтам
A	три детских дома	четырёх известных поэтов
I	тремя детскими домами	четырьмя известными поэтами
L	трех детских домах	четырёх известных поэтах

- voor F. substantieven staat het adjectief in de nom. pl.²⁰:

N	три больш́ие ко́мнаты	две голла́ндские студéнтки
G	трёх больш́их ко́мнат	двух голла́ндских студéнток
D	трём больш́им ко́мнатам	двум голла́ндским студéнткам
A	три больш́ие ко́мнаты	двух голла́ндских студéнток
I	трем́я больш́ими ко́мнатами	двум́я голла́ндскими студéнтками
L	трёх больш́их ко́мнатах	двух голла́ндских студéнтках

1.2 Overige telwoorden - adjectief - substantief

In deze verbindingen is er sprake van volledige congruentie tussen adjectief en substantief:

N	один́ ру́сский сло́варь	со́рок хоро́ших книг
G	одно́го ру́сского сло́варя	сорока́ хоро́ших книг
D	одно́му ру́сскому сло́варю	сорока́ хоро́шим кни́гам
A	один́ ру́сский сло́варь	со́рок хоро́ших книг
I	о́дним ру́ским сло́варём	сорока́ хоро́шими кни́гами
L	о́дном ру́ском сло́варе́	сорока́ хоро́ших кни́гах

1.3 Voor gesubstantiveerde adjectieven gelden dezelfde regels als voor adjectieven: Vgl.:

- N. две ру́ские *twee Russinnen* - N./A. две ру́ские газéты
- N./A. две ва́нные *twee badkamers* N./A. две ва́нные ко́мнаты
- N. двóе²¹ ру́ских *twee Russen* - N./A. два ру́ских журна́ла
- N. трóе рабо́чих *drie arbeiders* - N./A. три рабо́чих дня

2. óба/óбе

Het telwoord óба (M./N.), óбе (F.) *beide, allebei* wordt als volgt verbogen:

	M/N	F
N	óба	óбе
G	обóих	обéих
D	обóим	обéим
A	= N/G	= N/G
I	обóими	обéими
L	обóих	обéих

²⁰ In plaats van de nom. pl. is eventueel ook een gen. pl. mogelijk: три больш́их ко́мнаты.

²¹ Voor двое, трое zie hoofdstuk 8.

Voor verbindingen met *оба/обе* gelden dezelfde regels als voor *два/две*.

N	<i>оба студента</i>	<i>обе газеты</i>
G	<i>обоих студентов</i>	<i>обеих газет</i>
D	<i>обоим студентам</i>	<i>обеим газетам</i>
A	<i>обоих студентов</i>	<i>обе газеты</i>
I	<i>обоими студентами</i>	<i>обеими газетами</i>
L	<i>обоих студентах</i>	<i>обеих газетах</i>

E. VERBUM

1. Werkwoorden van beweging

Om diverse vormen van beweging (gaan, lopen, rijden, vliegen e.d.) uit te drukken kent het Russisch een speciale groep werkwoorden, de z.g. werkwoorden van beweging. De groep heeft als kenmerk dat de ertoe behorende werkwoorden binnen het imperfectief aspect paarsgewijs voorkomen, n.l. de gerichte werkwoorden (ook wel genoemd éénrichtingswerkwoorden) en de ongerichte werkwoorden (ook wel genoemd meerrichtingswerkwoorden).

Het betreft o.a. de volgende paren:

gericht	ongericht	
<i>везти</i>	<i>возить</i>	<i>vervoeren, brengen (met een vervoermiddel)</i>
<i>вести</i>	<i>водить</i>	<i>leiden, voeren, brengen (te voet)</i>
<i>идти</i>	<i>ходить</i>	<i>gaan (te voet), lopen</i>
<i>лететь</i>	<i>летать</i>	<i>vliegen, gaan (per vliegtuig)</i>
<i>нести</i>	<i>носить</i>	<i>dragen, brengen (te voet)</i>
<i>бежать</i>	<i>бегать</i>	<i>hardlopen, rennen</i>
<i>ехать</i>	<i>ездить</i>	<i>rijden, gaan (met een vervoermiddel)</i>
<i>плыть</i>	<i>плавать</i>	<i>zwemmen, varen</i>

1.1 De gerichte werkwoorden van beweging

De gerichte werkwoorden worden gebruikt om 'een beweging in één richting' weer te geven, bijv.:

<i>Он шёл по улице.</i>	<i>Hij liep over straat.</i>
<i>Самолёт летёл так высоко, что было трудно его увидеть.</i>	<i>Het vliegtuig vloog zo hoog dat het moeilijk te zien was.</i>
<i>Сегодня мы едем в Амстердам.</i>	<i>Vandaag gaan we naar Amsterdam.</i>
<i>Я веду Веру к доктору.</i>	<i>Ik breng Vera naar de dokter.</i>
<i>Пора ехать домой.</i>	<i>Het is tijd om naar huis te gaan.</i>
<i>Перед нами ехали грузовики, которые везли овощи.</i>	<i>Voor ons reden vrachtwagens die groente vervoerden.</i>

Сего́дня ве́чером мы иде́м в кино́. *Vanavond gaan we naar de bioscoop.*
 Я бу́ду нести́ ребё́нка, а ты чемода́н. *Ik zal het kind dragen, en jij de koffer.*

1.2 De ongerichte werkwoorden van beweging

De ongerichte werkwoorden worden gebruikt om 'een beweging die niet in één richting plaatsvindt' weer te geven. In concreto komt het erop neer dat een ongericht werkwoord moet worden gebruikt in de volgende gevallen:

a) een beweging in verschillende richtingen, bijv.:

Он бе́гает по па́рку.	<i>Hij rent door het park (heen en weer).</i>
Он ходи́л по ко́мнате.	<i>Hij liep door de kamer (heen en weer).</i>
За́втра тури́сты бу́дут е́здить по го́роду.	<i>Morgen maken de toeristen een rondrit door de stad.</i>
Они́ всё вре́мя пла́вали в реке́.	<i>Ze hebben de hele tijd in de rivier gezwommen.</i>
Ка́ждый год они́ два ме́сяца е́здят по Евро́пе.	<i>Elk jaar trekken ze twee maanden door Europa.</i>

b) een herhaalde beweging, bijv.:

Они́ ча́сто ходя́т к ним в го́сти.	<i>Ze gaan vaak bij hen op bezoek.</i>
Два ра́за в ме́сяц он е́здил в Па́риж.	<i>Hij ging twee keer per maand naar Parijs.</i>
Тепе́рь он ка́ждую неде́лю бу́дет ходи́ть в бассе́йн.	<i>Voortaan gaat hij elke week naar het zwembad.</i>
Ка́ждый год гу́си лета́ют на юг.	<i>Ganzen vliegen elk jaar naar het zuiden.</i>

N.B. Wanneer uit de context blijkt dat 'beweging in één richting' bedoeld wordt, gebruikt men een gericht werkwoord, bijv.:

В сентя́брэ э́ти пти́цы лета́т на юг.	<i>In september vliegen die vogels naar het zuiden.</i>
В во́семь часо́в утра́ наш сосе́д иде́т на рабо́ту.	<i>Om acht uur 's morgens gaat onze buurman naar zijn werk.</i>

c) een éénmalige beweging heen en terug (alleen in de verleden tijd), bijv.:

В про́шлом году́ мы лета́ли в Аме́рику.	<i>Vorig jaar zijn we naar Amerika geweest.</i>
Где ты был? Я пла́вал на друго́й бе́рег.	<i>Waar ben je geweest? Ik ben naar de overkant gezwommen.</i>

Где ты был? Я ходил к брату.

Waar ben je geweest? Ik ben bij mijn broer geweest.

d) een beweging als eigenschap, resp. het vermogen tot een bepaald type beweging, bijv.:

Ребёнок всё лучше ходит.

Het kind loopt steeds beter.

Его дочка уже ходит в школу.

Zijn dochter gaat al naar school.

Тигры не любят плавать?

Houden tijgers niet van zwemmen?

1.3 Als werkwoorden van beweging in overdrachtelijke betekenis worden gebruikt, wordt meestal een gericht werkwoord gebruikt, bijv.:

Куда ведёт эта дорога?

Waar gaat die weg naar toe?

Вчера шёл дождь.

Gisteren heeft het geregend.

Кто несёт ответственность?

Wie draagt de verantwoordelijkheid?

Het ongerichte werkwoord *носить* treffen we echter aan in de uitdrukking *носить имя* (een naam dragen (hebben)). Bovendien wordt het gebruikt om 'het dragen van kleding' uit drukken:

Он носит тёмный костюм.

Hij heeft een donker pak aan.

2. Vervoeging van de werkwoorden van beweging

infinitief	presens	preteritum	infinitief	presens	preteritum
везти́	везу́	вёз	вози́ть	вожу́	вози́л
	везёшь	везла́		возишь	вози́ла
	-	везло́		-	вози́ло
	везу́т	везли́		вoзят	вози́ли
вести́	веду́	вёл	води́ть	вожу́	води́л
	ведёшь	вела́		водишь	води́ла
	-	вело́		-	води́ло
	веду́т	вели́		вoдят	води́ли
идти́	иду́	шёл	ходи́ть	хожу́	ходи́л
	идёшь	шла		ходишь	ходи́ла
	-	шло		-	ходи́ло
	иду́т	шли		хoдят	ходи́ли
летéть	лечу́	летёл	лета́ть	летаю́	лета́л
	лети́шь	летела́		летаешь	лета́ла
	-	летело́		-	лета́ло
	летя́т	летели́		лета́ют	лета́ли

нести́	несу́	нёс	носи́ть	ношу́	носи́л
	несёшь	несла́		но́сишь	носи́ла
	-	несло́		-	носи́ло
	несу́т	несли́		но́сят	носи́ли
бежа́ть	бегу́	бежа́л	бе́гать	бе́гаю	бе́гал
	бежи́шь	бежа́ла		бе́гаешь	бе́гала
	-	бежа́ло		-	бе́гало
	бегу́т	бежа́ли		бе́гают	бе́гали
еха́ть	еду́	э́хал	э́здить	э́зжу	э́здил
	едешь	э́хала		э́здишь	э́здила
	-	э́хало		-	э́здило
	еду́т	э́хали		э́здят	э́здили
плы́ть	плыву́	плыл	пла́вать	пла́ваю	пла́вал
	плывёшь	плыла́		пла́ваешь	пла́вала
	-	плы́ло		-	пла́вало
	плыву́т	плы́ли		пла́вают	пла́вали

3. Prefigering van werkwoorden van beweging

Het aantal samenstellingen met werkwoorden van beweging is zeer groot. Het is belangrijk om een duidelijk onderscheid te maken tussen drie verschillende typen van prefigering.

3.1. Prefigering direct leidend tot een aspectpaar (type написа́ть)

Kenmerkend is dat het ongeprefigeerde en het geprefigeerde werkwoord samen een aspectpaar vormen. Dit type prefigering komt uitsluitend voor op basis van een gericht werkwoord van beweging; het perfectiverende prefix is по-.

imperfectief	perfectief	imperfectief	perfectief
везти́	повезти́	нести́	понести́
вести́	повести́	бежа́ть	побежа́ть
идти́	пойти́	еха́ть	по́ехать
летéть	полетéть	плы́ть	поплы́ть

Где Игорь? Он пошёл на рабо́ту.

Waar is Igor? Hij is naar z'n werk.

Че́рез неде́лю они́ полетя́т в Москву́.

Over een week gaan (vliegen) ze naar Moskou.

Я се́годня по́еду за кни́гами.

Ik ga vandaag boeken halen.

За́втра я понесу́ письмо́ к нему́.

Morgen zal ik hem de brief brengen.

3.2 Prefigering leidend tot "modificering" van de betekenis (type пописа́ть)

Kenmerkend is dat, hoewel het geprefigeerde werkwoord zich qua betekenis onderscheidt van het ongeprefigeerde, er tussen beide een duidelijke betekenisrelatie

blijft bestaan. Bij het geprefigeerde werkwoord wordt een bepaalde facet van de handeling benadrukt ('begin van de handeling', 'begrenzing in tijd' e.d.), een betekenselement dat bij het ongeprefigeerde werkwoord ontbreekt. Het ongeprefigeerde werkwoord en het samengestelde werkwoord vormen dus geen aspectpaar!

Het behouden blijven van de betekenisrelatie blijkt uit het feit dat afleidingen van gerichte werkwoorden 'bewegingen in één richting' aanduiden, afleidingen van ongerichte werkwoorden 'bewegingen in meerdere richtingen'. De afgeleide werkwoorden behouden dus het kenmerk gericht, resp. ongericht.

De werkwoorden die het resultaat zijn van dit type prefigering zijn altijd perfectiva tantum.

3.2.1 “Betekenismodificering” op basis van gerichte werkwoorden

Het enige prefix dat hier gebruikt wordt is по-. Het voegt aan de betekenis van het ongeprefigeerde werkwoord de betekenis 'beginnen te ...' toe.

повезти́	<i>beginnen te vervoeren</i>
повести́	<i>beginnen te leiden</i>
пойти́	<i>beginnen te gaan</i>
полетéть	<i>beginnen te vliegen</i>
понести́	<i>beginnen te dragen</i>
побежа́ть	<i>beginnen te rennen</i>
поéхать	<i>beginnen te rijden</i>
поплы́ть	<i>beginnen te zwemmen</i>

Он встал и пошёл к двéри.

Hij stond op en liep naar de deur. (lett. begon ... te lopen)

Ива́н бро́сился в во́ду и с шу́мом поплы́л.

Ivan sprong in het water en begon met veel geplons te zwemmen.

3.2.2 “Betekenismodificering” op basis van ongerichte werkwoorden

Een aantal prefixen kan worden verbonden met ongerichte werkwoorden. We zullen ons hier beperken tot по-, за- en с-.

3.2.2.1 Verbindingen met по- benadrukken de begrenzing in tijd van de handeling en hebben de betekenis 'gedurende enige (korte) tijd heen en weer/rond ...'.

повози́ть	<i>even (heen en weer/rond-) rijden (trans.)</i>
поводи́ть	<i>even (heen en weer/rond-) leiden</i>
походи́ть	<i>even (heen en weer/rond-) lopen</i>
полета́ть	<i>even (heen en weer/rond-) vliegen</i>
поноси́ть	<i>even (heen en weer/rond-) dragen</i>
побега́ть	<i>even (heen en weer/rond-) rennen</i>

поѐздить *even (heen en weer/rond-) rijden*
 поплáвaть *even (heen en weer/rond-) zwemmen*

Он похóдил по кóмнaте и сел. *Hij liep even door de kamer en ging zitten.*

Мáмa поносíлa ребѐнка по кóмнaте и уложíлa егó в постѐлькy. *Mama droeg het kind even door de kamer en stopte het in z'n bedje.*

Мы поѐздили по гóроду и потóм поѐхали домóй. *We reden even door de stad en gingen toen naar huis.*

Дава́й похóдим по деревне. *Laten we even door het dorp lopen.*

Пусть онí побѐгают по сáду. *Laten ze maar even rondrennen door de tuin.*

Мне хóчется поѐздить по Итáлии. *Ik wil graag een tijdje rondreizen door Italië.*

3.2.2.2 Verbindingen met за- hebben de betekenis: 'beginnen heen en weer/rond te ...'. Het prefix за- is aanzienlijk minder produktief dan по-. De meeste verbindingen met за- horen stilistisch tot de spreektaal.

заходíть *beginnen (heen en weer/rond) te lopen*
 забѐгать *beginnen (heen en weer/rond) te rennen*

Он встал и б́ыстро заходíл по кóмнaте. *Hij stond op en begon snel door de kamer rond te lopen.*

Когдá услы́шали шум, все встáли и забѐгали. *Toen ze het lawaai hoorden, stonden ze allemaal op en begonnen heen en weer te rennen.*

3.2.2.3 Verbindingen van с- met ongerichte werkwoorden van beweging hebben de betekenis 'één enkele beweging heen en terug'.

сводíть *(even heen en terug) brengen*
 сходíть *(even heen en terug) lopen*
 слетáть *(even heen en terug) vliegen*
 сбѐгать *(even heen en terug) rennen*
 съѐздить *(even heen en terug) rijden*

Слу́шай, сходи́-ка ты к Анне и посмотри́, что там у неё дѐлается. *Luister, ga eens even bij Anna kijken wat er daar (bij haar) aan de hand is.*

Лéна сбѐгала на стáнцию и купíла ведрó мали́ны. *Lena rende even vlug heen en weer naar het station en kocht een emmer frambozen.*

Я давнó знáю вáше мнѐние и мог бы купíть этóт дом за глázá; но я всё-тáки съѐздил егó посмотрѐть. *Ik weet al lang hoe u er over denkt en had het huis ongezien kunnen kopen; maar toch ben ik het even wezen bekijken.*

Дѣти ужѣ дѡма? Какъ вы бѣстро сѣздили за нѣми!	<i>Zijn de kinderen al thuis? Wat heeft u die snel gehaald!</i>
Вы должнѣ сводѣть женѣ на ѣтотъ нѡвѣй фильмъ.	<i>U moet uw vrouw meenemen naar die nieuwe film.</i>

3.3 Prefigering waarbij nieuwe (parige) werkwoorden worden gevormd (type переписатьъ)
In dit geval is er geen sprake meer van de tegenstelling gericht-ongericht. Deze vorm van prefigering verandert de betekenis van het ongeprefigeerde werkwoord en resulteert in nieuwe, op zichzelf staande werkwoorden, waarvan secundaire imperfectieven gevormd worden, bijv.:

	perfectief		secundair imperfectief
везті	привезті	—→	привозіть
вести	привести	—→	приводіть
идті	прийти	—→	приходіть
летѣть	прилетѣть	—→	прилетáть
нести	принести	—→	приносіть
бежáть	прибежáть	—→	прибегáть Let op het accent!!!
ѣхать	приѣхать	—→	приезжáть
плыть	приплыть	—→	приплывáть

Analoog aan bovenstaande samenstellingen met при- kunnen m.b.v. andere prefixen, nieuwe werkwoordsparen worden gevormd, waarvan in de volgende paragrafen voorbeelden worden gegeven.

Hieronder zullen we van een aantal prefixen bekijken op welke manier ze de betekenis van het “uitgangswerkwoord” veranderen. Bij elk prefix zijn slechts enkele voorbeelden van samenstellingen gegeven. In principe kan van elk gericht werkwoord met het gegeven prefix een samenstelling worden gevormd.

Let op dat als eerste het (secundaire) imperfectief wordt genoemd!

3.3.1. в- ‘naar binnen’

входитѣ - войті	<i>naar binnen gaan</i>
въезжáть - въѣхать	<i>naar binnen rijden</i>
ввозіть - ввезті	<i>invoeren, importeren</i>

Шкафъ былъ такѡй тяжѣлый, что мы не смогли внести его в домъ.	<i>De kast was zo zwaar dat we hem niet het huis in kregen.</i>
Кáждое ѣтро госпѡжá Потáпова ввѡдитъ дѣтѣй в классъ.	<i>Elke morgen brengt mevrouw Potapova de kinderen de klas in.</i>

3.3.2. вы- 'naar buiten'

выно́сить - вы́нести	<i>naar buiten dragen, brengen</i>
выво́дить - вы́вести	<i>naar buiten brengen</i>
вылета́ть - вы́лететь	<i>naar buiten vliegen</i>

Грузови́к вы́ехал из гара́жа.	<i>De vrachtauto reed de garage uit.</i>
Все вы́шли из ко́мнаты.	<i>Iedereen ging de kamer uit.</i>

3.3.3. при- 'aankomst', 'aanwezigheid'

приходи́ть - при́йти	<i>(aan)komen</i>
прилета́ть - прилетéть	<i>(aan)komen</i>
приноси́ть - прине́сти	<i>brengen (te voet)</i>

Почему́-то Аня не приéхала с му́жем.	<i>Om de een of andere reden is Anja niet met haar man gekomen.</i>
Ка́ждый день я прино́шу с собо́й газéту.	<i>Elke dag breng ik een krant mee.</i>
Он показáл нам фотогра́фии, кото́рые он принёс с собо́й.	<i>Hij heeft ons de foto's laten zien die hij had meegebracht.</i>

3.3.4. у- 'afwezigheid'

уходи́ть - уй́ти	<i>weggaan, vertrekken</i>
уезжа́ть - уéхать	<i>wegrijden, vertrekken</i>
улета́ть - улетéть	<i>wegvliegen, vertrekken</i>
уноси́ть - уне́сти	<i>wegbrengen</i>

Ка́тя уéхала к своему́ дру́гу на неде́лю.	<i>Katja is voor een week naar haar vriend vertrokken.</i>
Милиционеры увели́ всех, кто демонстри́ровал на пло́щади.	<i>De agenten voerden iedereen af die op het plein stond te demonstreren.</i>

3.3.5. про- 'doorheen'; 'langs'

проходи́ть - прой́ти	<i>lopen door; lopen langs; verstrijken; afleggen</i>
проводи́ть - прове́сти	<i>leiden door; leiden langs; doorbrengen (tijd)</i>

Жéнщина прошлá чéрез парк и пошлá налéво.	<i>De vrouw liep het park door en sloeg links af.</i>
Кто éто прошéл ми́мо окна́?	<i>Wie liep daar langs het raam?</i>
Люди́ прохо́дят по ко́мнатам, где рабóтал композíтор.	<i>De mensen lopen door de kamers waar de componist placht te werken.</i>

Они прошли 20 километров.	<i>Ze hadden 20 km. afgelegd.</i>
Мы провели в Москве только шестнадцать часов.	<i>We hebben maar zestien uur in Moskou doorgebracht.</i>

3.3.6. пере- 'over'

переходить - перейти	<i>oversteken</i>
переезжать - переехать	<i>oversteken; verhuizen</i>
переводить - перевести	<i>overbrengen; vertalen</i>

Маша перешла через улицу.	<i>Masja stak de straat over.</i>
Наша армия перешла границу.	<i>Ons leger is de grens overgestoken.</i>
Кто перевёл эту статью?	<i>Wie heeft dit artikel vertaald?</i>

3.3.7. под- 'nadering'

подходить - подойти	<i>naderen, op (iets/iemand) toelopen</i>
подъезжать - подъехать	<i>naderen, komen aanrijden</i>

Максим встал с постели и подошёл к телефону.	<i>Maksim stond op van zijn bed en liep naar de telefoon.</i>
Немецкая армия подошла к столице.	<i>Het Duitse leger was de hoofdstad genaderd.</i>

3.3.8. от- 'verwijdering'; bij transitieve werkwoorden ook: 'terug...'

отходить - отойти	<i>zich verwijderen;</i> <i>vertrekken (van bus, trein.)</i>
относить - отнести	<i>wegbrengen; terugbrengen</i>

Поезд в Минск отходит в час.	<i>De trein naar Minsk vertrekt om 1 uur.</i>
Завтра Маша отнесёт книгу в библиотеку.	<i>Morgen brengt Masja het boek terug naar de bibliotheek.</i>

3.3.9. за- 'beweging en passant'; 'achter'

заходить - зайти	<i>aanlopen bij; verdwijnen achter</i>
заносить - занести	<i>langsbrengen, afgeven</i>

Серёжа часто заходит к нам по пути домой.	<i>Sergej komt op weg naar huis vaak bij ons langs.</i>
Я вам занесу письмо.	<i>Ik geef de brief wel even bij u af.</i>
Он зашёл за угол.	<i>Hij verdween om de hoek.</i>

4. De effecten van prefigering kunnen als volgt worden samengevat:

	I	II	III	IV	V
	ipf.	pf.	ipf.	ipf.	pf.
A	идти́ нести́ вести́ лете́ть etc.	пойти́ понести́ повести́ полете́ть etc.	- - - - -	ходи́ть носи́ть води́ть лета́ть etc.	- - - - -
B	идти́ нести́ вести́ лете́ть etc.	пойти́ понести́ повести́ полете́ть etc.	- - - - -	ходи́ть носи́ть води́ть лета́ть etc.	походи́ть заходи́ть сходи́ть etc.
C		ввезти́ ввести́ войти́ влете́ть внести́ вбежа́ть въе́хать вплы́ть	ввози́ть вводи́ть входи́ть влета́ть вноси́ть вбегáть въезжа́ть вплывáть		

Toelichting

A-I/II bevat de gerichte werkwoorden met hun d.m.v het prefix по- gevormde perfectieve tegenhangers.

B-II bevat de d.m.v. het prefix по- van gerichte werkwoorden gevormde perfectiva tantum met de betekenis 'beginnen te ... in één richting'.

C-II bevat afleidingen van gerichte werkwoorden, C-III bevat de daarvan afgeleide secundaire imperfectieven. In het schema zijn bij wijze van voorbeeld samenstellingen gegeven met het prefix в-, dat in principe door elk ander prefix is te vervangen (behalve door по-).

A-IV bevat de ongerichte werkwoorden, die, zoals uit het schema blijkt, imperfectief tantum zijn.

B-V bevat afleidingen van ongerichte werkwoorden. Door prefigering wordt de betekenis van het ongerichte werkwoord gemodificeerd. De werkwoorden in dit vak zijn perfectiva tantum.

5. De imperatief van de 1e persoon (inclusieve imperatief)

De imperatief van de 1e persoon kan, afhankelijk van het aspect, op verschillende manieren worden gevormd.

5.1 Bevestigend: (дава́й +) 1e pers. pl. van het perfectief futurum

In deze verbinding is дава́й facultatief; een beleefdheidsvorm kan worden gemaakt door -те te zetten achter дава́й.

Дава́йте верне́мся домо́й.	<i>Laten we teruggaan naar huis.</i>
Напи́шем ему́ письмо́.	<i>Laten we hem een brief schrijven.</i>
Дава́й послу́шаем ра́дио.	<i>Laten we naar de radio luisteren.</i>
Пойде́м домо́й.	<i>Laten we naar huis gaan.</i>

Bij enkele gerichte werkwoorden van beweging kan ook het imperfectief presens gebruikt worden om de inclusieve imperatief weer te geven:

Иде́м! } Еде́м! }	<i>Laten we gaan!</i>
----------------------	-----------------------

Wanneer men om een of andere reden een imperfectief werkwoord moet gebruiken, wordt de (bevestigende) imperatief van de 1e pers. gevormd door дава́й + imperfectieve infinitief:

Дава́й рабо́тать.	<i>Laten we aan het werk gaan.</i>
Дава́й чита́ть газе́ту ка́ждый день.	<i>Laten we elke dag de krant lezen.</i>

5.2 Ontkennend: 1e pers. pl. van het imperfectief futurum

Дава́й не бу́дем говори́ть об э́том!	<i>Laten we daar niet over praten!</i>
--------------------------------------	--

6. De imperatief van de 3e persoon

De imperatief van de 3e persoon ('laat hij ...', 'laten ze ...') bestaat uit пусть, eventueel пуска́й, + 3e pers. van het imperfectief presens/perfectief futurum:

Пусть он приде́т во́время.	<i>Laat hij op tijd komen.</i>
Пусть они́ рабо́тают побольше́.	<i>Laten ze wat harder werken.</i>

N.B. 'Laten' in de betekenis 'toelaten', 'de gelegenheid geven' wordt weergegeven door дава́ть - дать:

Да́й мне догово́ри́ть!	<i>Laat me uitspreken!</i>
------------------------	----------------------------

F. PREPOSITIE

про + 4 over, aangaande

Мы говорíли про каникулы.	}	We spraken over de vakantie.
= Мы говорíли о каникулах.		

о́коло + 2 a) *in de buurt van,*
bij ... in de buurt, bij
 b) *ongeveer (bij getallen)*

Около до́ма стоя́ли дере́вья.	<i>Bij het huis stonden bomen.</i>
Мы прое́хали о́коло десяти́ киломе́тров.	<i>We hadden ongeveer tien kilometer afgelegd.</i>

сре́ди + 2 a) *onder, te midden van, tussen*
 b) *in het midden van*

Дом стои́т сре́ди дере́вьев.	<i>Het huis staat te midden van de bomen.</i>
Сре́ди них бы́ло мно́го офице́ров.	<i>Onder hen waren veel officieren.</i>
Сре́ди но́чи мы прие́хали в Оде́ссу.	<i>Midden in de nacht kwamen we aan in Odessa.</i>

G. CONJUNCTIE

что́бы *dat, opdat, om te*

Na хотеть en andere werkwoorden die een wens, verzoek, bevel, voorstel e.d. uitdrukken wordt als conjunctie что́бы gebruikt:

Он хоте́л, что́бы я ему́ сказа́л, что случи́лось.	<i>Hij wilde dat ik hem zou zeggen wat er was gebeurd.</i>
Я хочу́, что́бы вы пришл́и во́время.	<i>Ik wil dat jullie op tijd komen.</i>
Он попроси́л ²² меня́, что́бы я объясни́л уро́к ещё́ раз.	<i>Hij vroeg me de les nog een keer uit te leggen.</i>

Let er op dat in bovenstaande zinnen het werkwoord in de что́бы-zin in de verleden tijd staat.

²² Na het werkwoord попроси́ть mag i.p.v. что́бы + preteritum ook een infinitief gebruikt worden:

Он попроси́л меня́ объясни́ть уро́к ещё́ раз.

Als de “bedrijver” van de gewenste handeling dezelfde is als van хотѣть, blijft het voegwoord achterwege en volgt net als in het Nederlands een infinitief:

Мы хотѣм поѣхать в Москву́.	<i>We willen naar Moskou.</i>
Ему́ не хотѣлось рабѳтать.	<i>Hij had geen zin in werken.</i>

Что́бы wordt ook gebruikt als conjunctie in een indirecte imperatief:

Vgl.:

Он сказа́л: «Приди́ во́время».	<i>Hij zei: “Kom op tijd.”</i>
Он сказа́л, что́бы я пришѣл во́время.	<i>Hij zei dat ik op tijd moest komen.</i>
Она́ сказа́ла, что́бы я ей помо́г.	<i>Ze zei dat ik haar moest helpen.</i>
Ни́на сказа́ла, что́бы Са́ша сде́лал э́то для неѣ.	<i>Nina zei dat Sasja dat voor haar moest doen.</i>

Vergelijk ook de volgende zinnen:

Я сказа́л, что́бы он вы́учил все слова́.	<i>Ik zei dat hij alle woorden moest leren.</i>
Я сказа́л, что́ он вы́учил все слова́.	<i>Ik zei dat hij alle woorden geleerd had.</i>

хотѣ́ hoewel, ofschoon

Хотѣ́ я чу́вствовал себя́ пло́хо, я поше́л на рабѳту.	<i>Hoewel ik me beroerd voelde, ben ik toch naar m'n werk gegaan.</i>
Хотѣ́ я сейча́с и ста́рый челове́к, но сил у меня́ сто́лько же, ско́лько бы́ло ра́ньше.	<i>Al ben ik dan nu een oude man, ik heb nog evenveel kracht als vroeger.</i>

Als de bijzin met хотѣ́ voorafgaat aan de hoofdzin, mag deze laatste worden ingeleid door но.

как то́лько zodra

Как то́лько окончу́ рабѳту, я вам позвоню́.	<i>Zodra ik klaar ben met m'n werk, zal ik u opbellen.</i>
---	--

H. SYNTAXIS

Onpersoonlijke zinnen met 'hé-woorden'

Behalve de ontkenkende voornaamwoorden/bijwoorden gevormd met het prefix ни- (zoals никто́, ничто́, нигде́, никогда́), kent het Russisch nog een ander type ontkenkend voornaamwoord/bijwoord, nl. een ontkenning gevormd m.b.v. het beklemtoonde prefix не́. Het wordt gebruikt om aan te geven dat 'een handeling niet kan worden verricht als gevolg van het ontbreken van een of andere omstandigheid'. Een ontbrekende persoon wordt weergegeven door (een vorm van) не́кого, een ontbrekende zaak door (een vorm van) не́чего, ontbrekende tijd door не́когда etc.; de handeling die niet kan worden verricht wordt weergegeven door een infinitief.

Deze woorden komen uitsluitend voor in onpersoonlijke zinnen waarvan de structuur er als volgt uitziet:

(datief) + 'не-woord' + (бы́ло/бу́дет) + infinitief.

Нам не́ с кем бы́ло говори́ть.

We hadden niemand om mee te praten.

Мне не́чем писа́ть.

Ik heb niets om mee te schrijven.

В трамва́е не́где бы́ло сесть.

In de tram was geen plaats om te gaan zitten.

Не́кого бы́ло спроси́ть об э́том.

Er was niemand om het aan te vragen.

Ему́ не́куда иди́ти.

Hij kan nergens naar toe.

Ива́ну не́ к кому́ обрати́ться.

Ivan kan bij niemand aankloppen.

Evenals bij de samenstellingen met ни- komt een eventueel voorzetsel tussen de twee elementen in.

UNIT 5

A. SUBSTANTIEF

1. Genitivus partitivus

Men spreekt van genitivus partitivus wanneer een genitief wordt gebruikt:

a) na substantieven die een hoeveelheid aanduiden en na woorden als много, немно́го, ма́ло, ско́лько e.d., zoals in буты́лка **воды́**, 5 ли́тров **воды́**, мно́го **вина́**;

b) in 'er is niet'-zinnen en in zinnen met не хвата́ет *er is niet genoeg*, bijv. здесь не**т воды́**, не хвата́ет **хле́ба** *er is niet genoeg brood*;

c) om het direct object aan te geven na sommige transitieve verba. D.m.v. de genitief drukt de spreker uit dat de handeling zich slechts uitstrekt over een deel van het geheel.

Он принёс воды́.

Hij heeft (wat) water gebracht.

Он выпил молока́.

Hij heeft (wat) melk gedronken.

Я купил хле́ба.

Ik heb (wat) brood gekocht.

Жё́нщины взяли́ воды́ из реки́ и
пошли́ домо́й.

*De vrouwen haalden water uit de rivier
en gingen naar huis.*

Wanneer men wil uitdrukken dat de handeling zich uitstrekt tot het geheel, of wanneer niet aan een bepaalde hoeveelheid wordt gedacht, moet de accusatief worden gebruikt.

Ма́льчик взял во́ду и понёс её сам.

De jongen pakte het water en droeg het zelf.

Выпей молоко́.

Drink de melk op.

Я купил сыр, а не ма́сло.

Ik heb kaas gekocht, en geen boter.

2. Eerste declinatie

2.1 De genitief op -y/-ю

Een groot aantal mannelijke substantieven heeft twee vormen voor de genitief sg., namelijk een normale vorm eindigend op -a/-я, en een vorm op -y/-ю (bij beide vormen ligt het accent op dezelfde lettergreep). Dit verschijnsel doet zich met name voor bij stofnamen.

De vormen op -y/-ю worden gebruikt als genitivus partitivus en in enkele vaste verbindingen; in alle overige gevallen moet een vorm op -a/-я worden gebruikt.

a) Genitief op -y/-ю na substantieven die een hoeveelheid aanduiden:

Он купил па́чку табаку́.

Hij kocht een pakje tabak.

Да́йте мне килогра́мм сы́ру.

Geeft u me maar een kilo kaas.

Она́ выпила стака́н ча́ю.

Ze heeft een glas thee gedronken.

Er bestaat overigens een zekere tendens om in deze verbindingen de genitief op -y/-ю te vervangen door de genitief op -a/-я. Dit is met name het geval wanneer het substantief door een adjectief nader wordt bepaald:

Она́ выпила стака́н крѣпкого ча́я. *Ze dronk een glas sterke thee.*

b) Genitief op -y/-ю in 'er is niet'-zinnen:

Уже́ нет са́хару. *Er is geen suiker meer.*
 Не хватáло бензи́ну. *Er was niet genoeg benzine.*

c) Genitief op -y/-ю als direct object:

Он принёс сы́ру. *Hij heeft (wat) kaas gebracht.*
 Он выпил ча́ю. *Hij heeft (wat) thee gedronken.*
 Я купи́л шокола́ду. *Ik heb (wat) chocolade gekocht.*
 Вам ча́ю или ко́фе? *Wilt u thee of koffie?*

d) Genitief op -y/-ю in idioom. Vaak staat deze vorm achter een voorzetsel, dat dikwijls het accent krijgt:

вы́йти из до́му	<i>je (eigen) huis uitgaan, naar buiten gaan</i>
вы́йти из до́ма	<i>1 = вы́йти из до́му</i> <i>2. het huis (gebouw) uitgaan</i>
прово́дить до́ до́му	<i>naar huis brengen</i>
прово́дить до́ до́ма	<i>tot aan een/het huis vergezellen</i>
о́коло ча́су	<i>om ongeveer één uur</i>
Vgl. о́коло ча́са	<i>ongeveer 'n uur (duur)</i>
час о́т часу	<i>met het uur, steeds (bij comparatief)</i>
с гла́зу на гла́з	<i>onder vier ogen</i>
де́лать для́ ви́ду	<i>iets voor de schijn doen</i>
потеря́ть из́ виду	<i>uit het oog verliezen, geen contact meer hebben</i>
упусти́ть из́ виду	<i>over het hoofd zien, vergeten in zijn beschouwingen te betrekken</i>
ни ра́зу	<i>niet één keer, geen enkele keer</i>
vgl: не ра́з	<i>heel wat keren, meer dan eens</i>
мно́го наро́ду	<i>veel mensen, veel volk</i>

In de verbinding мно́го наро́ду is de uitgang -y facultatief. Er is tegenwoordig een verschuiving merkbaar naar de uitgang -a: мно́го наро́да.

2.2 De woorden нѣбо en чѹдо

Bij de woorden нѣбо *hemel* en чѹдо *wonder* is de pluralisstem небес-, resp. чудес-.

	singularis	pluralis	singularis	pluralis
N	нѣбо	небесá	чѹдо	чудесá
G	нѣба	небѣс	чѹда	чудѣс
D	нѣбу	небесáм	чѹду	чудесáм
A	нѣбо	небесá	чѹдо	чудесá
I	нѣбом	небесáми	чѹдом	чудесáми
L	нѣбе	небесáх	чѹде	чудесáх

N.B. Het woord нѣбо *verhemelte* wordt geheel regelmatig verbogen.

3. Derde declinatie

3.1 Accent

Van de substantieven van type e (zie hfdst. 2, p. 55) heeft een klein aantal één-lettergrepige woorden ook eindaccent in de locativus sg. na de voorzetsels в en на (vgl. de locativus op -ý/-ю bij sommige mannelijke woorden).

грудь <i>borst</i>	о грѹди	на грудѹ	<i>aan de borst</i>
связь (<i>ver</i>)band	о связѹ	в связѹ (с)	<i>in verband (met)</i>
степь <i>steppe</i>	о стѣпи	в степѹ	<i>in de steppe</i>
тень <i>schaduw</i>	о тѣни	в тѣнѹ	<i>in de schaduw</i>
цепь <i>ketting</i>	о цѣпи	на цѣпѹ	<i>aan de ketting</i>

3.2 Het substantief путь

Het woord путь *weg* is het enige mannelijke woord dat volgens de derde declinatie wordt verbogen. De instrumentalis sg. gaat uit op -ѣм:

	singularis	pluralis
N	путь	путѹ
G	путѹ	путѣй
D	путѹ	путѣм
A	путь	путѹ
I	путѣм	путѣми
L	путѹ	путѣх

B. ADJECTIEF

1. Kwalitatieve en relationele adjectieven

De Russische adjectieven kunnen qua betekenis worden verdeeld in kwalitatieve en relationele adjectieven.

Kwalitatieve adjectieven kenmerken het substantief direct, bijv.: но́вый, я́сный, молодóй, си́льный, хоро́ший. Relationele adjectieven kenmerken het substantief door dit te relateren aan een ander woord. Relationele adjectieven zijn dan ook altijd afgeleid van andere woorden, bijv.: де́тская кни́га (кни́га для дете́й) *kinderboek*, кни́жный магази́н (магази́н книг) *boekwinkel*. Deze adjectieven kennen geen trappen van vergelijking en geen zgn. korte vorm (zie hieronder).

2. De korte vorm

Naast de lange vorm, die wordt verbogen naar naamval, hebben kwalitatieve adjectieven meestal ook een korte vorm. De korte vorm beschikt slechts over uitgangen voor geslacht/getal. De lange vorm kan zowel attributief als predikatief worden gebruikt; de korte vorm daarentegen slechts predikatief.

2.1 De uitgangen zijn als volgt:

	M.	F.	N.	Pl.
	<i>/-Ø/</i>	<i>/-a/</i>	<i>/-o/</i>	<i>/-i/</i>
но́вый	нов	нова́	ново́	но́вы
молодо́й	молод	молода́	молодо́	молоды́
ти́хий	тих	тиха́	тихо́	тихи́
сухо́й <i>droog</i>	сух	суха́	сухо́	сухи́
горя́чий <i>heet</i>	горяч	горяча́	горячо́	горячи́
си́ний ²³ <i>donkerblauw</i>	синь	синя́	сине́	сини́

2.2 Bijzondere vormen hebben:

большо́й	вели́к	велика́	велико́	велики́
ма́ленький	мал	мала́	мало́	мальи́

2.3 Vluchtige klinker bij de korte vorm van het adjectief

Wanneer de stam van een adjectief eindigt op een consonantgroep, wordt vaak een vocaal ingevoegd.

²³ Omdat bijna alle adjectieven waarvan de stam eindigt op een zachte consonant relationele adjectieven zijn, is deze variant heel zeldzaam.

De regels voor de invoeging van een vocaal kunnen als volgt worden samengevat:

- Indien de stam eindigt op een consonant gevolgd door *к* of *г*, wordt altijd een vocaal ingevoegd. De ingevoegde vocaal is een *-o-*, tenzij deze niet is toegestaan o.g.v. klankregel 2.

кре́пкий <i>sterk</i>	крепк-	кorte vorm М.	кре́пок
ле́гкий	ле́гк-		ле́гок
сла́дкий <i>zoet</i>	сладк-		сла́док
у́зкий <i>smal, nauw</i>	узк-		у́зок
до́лгий <i>lang</i>	долг-		до́лог
го́рький <i>bitter</i>	горьк-		го́рек
тя́жкий <i>moeilijk</i>	тяжк-		тя́жек

- Indien de stam eindigt op een (harde of zachte) consonant gevolgd door *-н-*, wordt een *-e-* ingevoegd. Bij een klein aantal adjectieven verspringt het accent naar de vluchtige klinker, die dan de vorm *-ë-* aanneemt.

дли́нный <i>lang</i>	длинн-	кorte vorm М.	дли́нен
дово́льный	довольн-		дово́лен
пони́ятный	понятн-		пони́тен
тру́дный	трудн-		тру́ден
интерéсный	интересн-		интерéсен
си́льный	сильн-		силён
у́мный	умн-		умён
смешно́й <i>grappig</i>	смешн-		смешо́н!!

Een uitzondering is de korte vorm М. van *по́лный*: *по́лон*.

Bij adjectieven waarvan de stam eindigt op *-енн-* verdwijnt in de korte vorm М. soms de laatste *-н* (waardoor er geen sprake meer is van een consonantgroep); dit is met name het geval bij adjectieven die zijn ontstaan uit verleden passieve deelwoorden (zie hoofdstuk 7). Soms zijn ook dubbelvormen mogelijk. Bijv.:

уве́ренный <i>resoluut</i>	уве́ренн-	кorte vorm М.	уве́рен
ме́дленный <i>langzaam</i>	ме́дленн-		ме́длен of ме́дленен

De overige vormen zijn regelmatig: *уве́ренна - уве́ренно - уве́ренны*
ме́дленна - ме́дленно - ме́дленны

- Indien de stam eindigt op een consonantgroep waarvan de laatste *-л* of *-п* is, wordt vaak *-e-* ingevoegd. Bij een klein aantal adjectieven verspringt het accent naar de vluchtige klinker, die dan de vorm *-ë-* aanneemt.

тёплый	тёпл-	кorte vorm M.	тёпел
свѣтлый <i>licht</i>	свѣтл-		свѣтел
хитрый <i>slim, sluw</i>	хитр-		хитѣр

Een vluchtige vocaal blijft achterwege in o.a. de korte vorm van бы́стрый *snel*: бы́стр.

Een uitzondering is de korte vorm M. van злой *kwaad(aardig)*: зол.

2.4 Het accent van de korte vorm

Het accent vertoont een zekere mate van instabiliteit, vaak zijn er dubbelvormen mogelijk. Als uitgangspunt dienen de volgende regels:

- Adjectieven met een éénlettergrepige stam

Hierbij ligt het accent meestal op de stam, m.u.v. de F-vorm:

до́брый	до́бр	до́бра	до́бро	до́бры
ми́лый	ми́л	ми́ла	ми́ло	ми́лы
но́вый	но́в	но́ва	но́во	но́вы
плохо́й	плох	плоха́	пло́хо	пло́хи
просто́й	прост	проста́	просто́	просто́ы
си́льный	си́лен	си́льна	си́льно	си́льны
ти́хий	тих	тиха́	ти́хо	ти́хи
тру́дный	тру́ден	трудна́	тру́дно	тру́дны
у́мный	у́мен	умна́	у́мно	у́мны
я́сный	я́сен	ясна́	я́сно	я́сны

Zoals uit de voorbeelden blijkt zijn er bij sommige adjectieven meerdere mogelijkheden.

De volgende adjectieven met éénlettergrepige stam hebben het accent op de uitgang:

ле́гкий	ле́гок	ле́гка	ле́гко	ле́гки
ма́ленький	ма́л	ма́ла	ма́ло	ма́лы
по́лный	по́лон	полна́	полно́	полны́
те́плый	те́пел	тепла́	тепло́	теплы́

- Adjectieven met een tweelettergrepige stam

Deze hebben meestal het accent in alle vormen op de stam, bijv.:

дово́льный	дово́лен	дово́льна	дово́льно	дово́льны
знако́мый	знако́м	знако́ма	знако́мо	знако́мы
краси́вый	краси́в	краси́ва	краси́во	краси́вы
люби́мый	люби́м	люби́ма	люби́мо	люби́мы
поня́тный	поня́тен	поня́тна	поня́тно	поня́тны

Let op het verspringen van het accent (binnen de stam!) bij

сча́сливый	сча́слив	сча́слива	сча́сливо	сча́сливы
------------	----------	-----------	-----------	-----------

gelukkig

Bij een beperkt aantal adjectieven met een tweelettergrepige stam zien we dezelfde situatie als bij de eenlettergrepige stammen.

Accent op de stam, m.u.v. de korte vorm F.:

весёлый	вёсел	веселá	вёсело	вёсeлы́
дешёвый	дёшев	дешевá	дёшево	дёшевы́
<i>goedkoop</i>				
дорогой <i>duur</i>	дóрог	дорогá	дóрого	дóроги
<i>dierbaar</i>				
молодой	мóлод	молодá	мóлодо	мóлоды
холодный	хóлоден	холоднá	хóлодно	хóлодны
<i>koud</i>				

Accent op de uitgangen (met dikwijls facultatieve vormen):

большой <i>groot</i>	вели́к	великá	великó	великí
высокий <i>hoog</i>	высóк	высокá	высókó	высókí
глубокий <i>diep</i>	глубók	глубокá	глубókó	глубókí
горячий <i>heet</i>	горя́ч	горячá	горячó	горячí
далёкий	далёк	далекá	далёкó	далёкí
хороший	хорóш	хорóшá	хорóшó	хорóшí
широкий	ширók	широкá	ширókó	ширókí

- Bij adjectieven met een stam bestaande uit drie (of meer) lettergrepen ligt het accent in de korte vorm altijd op de stam.

интересный	интерéсен	интерéсна	интерéсно	интерéсны
осторожный	осторóжен	осторóжна	осторóжно	осторóжны

2.5 Kwalitatieve adjectieven zonder korte vorm

Sommige kwalitatieve adjectieven hebben geen korte vorm. Het zijn meestal gesuffigeerde adjectieven:

- adjectieven met het suffix '-ск-', bijv.: дружеский *vriendschappelijk*;
- adjectieven met het suffix '-ов/-ев-', bijv.: деловой *zakelijk*, передовой *voortstrevend*;
- en aantal andere adjectieven zoals: родной *verwant*, *eigen*, старинный *oud*, *van vroeger*, усталый *moe*.

2.6 Vele kwalitatieve adjectieven hebben meerdere betekenissen. Wij vinden echter niet bij iedere betekenis een korte vorm:

видный				
1. <i>zichtbaar</i>	виден	виднá	видно	видны́
2. <i>aanzienlijk</i>	(geen k.v.)			

3. *statig, rijzig* (geen k.v.)

бѣдный

1. *arm* бѣден бедна бѣдно бѣдны

2. *armelijk* (geen k.v.)

3. *beklagens-* (geen k.v.)

waardig

2.7 Het gebruik van de lange en korte vormen van het adjectief

In het algemeen wordt door de lange vorm een kenmerk voorgesteld als een absolute karakteristiek, terwijl door het gebruik van de korte vorm wordt uitgedrukt dat het betreffende kenmerk geldt voor de gegeven omstandigheden.

Het is niet mogelijk nauwkeurig aan te geven wanneer het predikaat moet worden uitgedrukt door een lange en wanneer door een korte vorm. Vaak is het trouwens mogelijk, zonder noemenswaardig betekenisverschil, een lange vorm te vervangen door een korte vorm (Эта книга интересная - Эта книга интересна). We zien overigens dat de spreektaal, tenzij er een duidelijke reden bestaat om een korte vorm te gebruiken, een voorkeur heeft voor het gebruik van de lange vorm.

Als uitgangspunt voor de keuze dienen de volgende regels:

2.7.1 De korte vorm moet worden gebruikt als het betreffende adjectief geen lange vorm heeft:

- geen lange vorm *blij* рад рада - рады

Мать рада, что сын верну́лся домо́й. *Moeder is blij dat haar zoon weer thuis is.*

2.7.2 Bij sommige adjectieven hebben lange en korte vorm een verschillende betekenis, waardoor het gebruik wordt bepaald:

живо́й geen korte

levendig vorm

- *in leven* (zijn) жив жива́ - жи́вы

плохо́й *slecht* geen korte

vorm

- *er slecht aan toe* (zijn) плох плоха́ - пло́хий

хоро́ший *goed* geen korte

vorm

- *mooi, knap* хоро́ш хороша́ - хороши́

наме́ренный	geen korte			
<i>opzettelijk</i>	vorm			
geen lange	наме́рен	наме́рена	-	наме́рены
vorm <i>van plan</i>				
(<i>zijn</i>)				
пра́вый	geen korte		-	
<i>rechtvaardig</i>	vorm			
- <i>gelijk</i>	прав	права́	-	пра́вы
(<i>hebben</i>)				

Твой де́душка ещё жив?

Leeft je opa nog?

Он живо́й.

Hij is levendig.

Он плохо́й.

Hij is slecht (van karakter).

Ба́бушка совсе́м плоха́.

Oma is er erg slecht aan toe.

Она́ о́чень хороша́.

Ze is heel knap.

-Вы пра́вы, - сказа́ла Ма́ша

"U hebt gelijk," zei Masja.

Он наме́рен вы́полнить э́то.

Hij is van plan dat uit te voeren.

2.7.3 De korte vorm wordt gebruikt als predikaatsnomen in een onpersoonlijke zin:

Уже́ по́здно.

Het is al laat.

Здесь хо́лодно.

Het is koud hier.

Мне приятно́, что вы пришл́и.

Ik vind het fijn dat jullie gekomen zijn.

Bovendien wordt meestal een korte vorm gebruikt in zinnen met als onderwerp всё, э́то, одно́, кто (pron. rel.) en что (pron. rel.):

Э́то интере́сно.

Dat is interessant.

Все́ я́сно.

Alles is duidelijk.

Одно́ хорошо́ ...

Het is maar goed, dat... (letterlijk: één ding is goed ...)

2.7.4 Bij sommige adjectieven drukt de korte vorm een overmaat van de betreffende eigenschap uit, bijv.:

Стол вы́сок.

De tafel is te hoog (bv. voor een klein persoon).

Стол вы́сокий.

De tafel is hoog (objectief feit).

Сапоги́ велики́.

De laarzen zijn te groot (voor een bepaald iemand).

Сапоги́ большо́е.

De laarzen zijn groot (objectief feit).

Он уже́ ста́рый.

Hij is al oud.

Он ужé стар для ётого.

Hij is daarvoor al te oud.

2.7.5 De korte vorm moet worden gebruikt wanneer van het adjectief een bepaling (voorzetselbepaling, verbogen naamval of een infinitief) afhankelijk is, bijv.:

Она способна к музыке.

Ze heeft aanleg voor muziek.

Он мне дóрог.

Hij is mij dierbaar.

Она похожа на свою маму.

Ze lijkt op haar moeder.

Кóмната полна гостéй.

De kamer is vol gasten.

Эта кни́га интере́сна для студéнтов.

Dit boek is interessant voor studenten.

Он не по годáм умён.

Hij is verstandig voor zijn leeftijd.

Кругóм всё бы́ло белó от снéга.

Rondom was alles wit van sneeuw.

Я гóтов пойти́.

Ik ben klaar om te vertrekken.

2.7.6 Bij sommige adjectieven duidt de korte vorm op de tijdelijkheid van de betreffende eigenschap:

Он бóлен.

Hij is ziek.

Он больно́й.

Hij is ziekelijk.

Он зол.

Hij is kwaad, heeft de pest in.

Он злой.

Hij is boosaardig (van karakter).

3. De synthetische comparatief (zie ook p. 98)

3.1 Vormen

a) Bij een kleine groep adjectieven (en adverbia) is de synthetische comparatief onregelmatig:

большóй - бóльше

пóздний *laat* - пóзже

глубóкий *dier* - глúбже

рáнный - рáньше

далёкий - дáльше

слáдкий *zoet* - слáще

дешёвый *goedkoop* - дешéвле

стáрый - стáрше (en старéе)²⁴

дóлгий - дóльше

хорóший - лúчше

мáленький - мéньше

ширóкий *breed* - шíре

плохой - хúже

Hiertoe behoren ook:

мнóго *veel* - бóльше (бóлее)

мáло *weinig* - мéньше (мéнее)

De vormen бóлее en мéнее worden vrijwel uitsluitend gebruikt om de analytische comparatief, resp. de “verkleinende” trap weer te geven.

²⁴ Стáрше wordt gebruikt m.b.t. levende wezens, старéе m.b.t. zaken, bijv.: Тáня стáрше менá. Наш дом старéе их дóма.

Здесь мѐнее хóлодно, чем в сосѐдней кóмнате. *Het is hier minder koud dan in de kamer hiernaast.*
 Это бóлее интересная книга. *Dat is een interessanter boek.*

b) Bij adjectieven (en adverbia) waarvan de stam eindigt op een velaar, -ск- of -ст- wordt de synthetische comparatief gevormd d.m.v. het suffix -е; hierbij vindt consonantverandering plaats:

грóмкий <i>luid</i> - грóмче	тíхий - тíше
дорогóй <i>duur; dierbaar</i> - дорогѐе	тóлстый <i>dik</i> - тóлще
лѐгкий - лѐгче	чáсто - чáще
мѝгкий <i>zacht</i> - мѝгче	чíстый <i>zuiver; schoon</i> - чíще
простóй <i>eenvoudig</i> - простѐе	я́ркий <i>helder</i> - я́рче

Dezelfde uitgang (met consonantverandering) zien we bij een aantal adjectieven (en adverbia) met een stam eindigend op -д-, -т-, -з- of -с-:

богáтый <i>rijk</i> - богáче	молодóй - молодѐе
------------------------------	-------------------

Bij enkele adjectieven die het suffix -ок- of -к- bevatten, wordt de synthetische comparatief niet gevormd van de stam, maar van de “wortel”, d.w.z. de stam minus suffixen:

блízкий <i>dichtbij</i> - блízче	нízкий <i>laag</i> - нízже
высóкий <i>hoog</i> - вы́ше	рѐдкий <i>zeldzaam</i> - рѐже
корóткий <i>kort</i> - корóче	узкий <i>nauw, smal</i> - у́же

Bij dit type ligt het accent altijd op de stam.

c) Bij de overige adjectieven (en adverbia) wordt de synthetische comparatief gevormd d.m.v. het suffix -ее, bijv.:

весѐлый - веселѐе	нóвый - новѐе
дóбрый - добрѐе	сílльный - силнѐе
интерѐсный - интереснѐе	стáрый - старѐе
красíвый - красíвее	умный - умнѐе
мíлый - милѐе	я́сный - яснѐе

Het accent ligt gewoonlijk op dezelfde lettergreep als bij de korte vorm F.

De synthetische comparatief kan niet van alle adjectieven worden gevormd. Hier gelden ongeveer dezelfde beperkingen als bij de vorming van het korte adjectief.

3.2 Prefigering met по-

In spreektaal wordt de synthetische comparatiefvorm soms geprefigeerd met по-. Wanneer dergelijke vormen in een vergelijking worden gebruikt, drukken ze uit dat het genoemde kenmerk slechts in geringe mate is versterkt:

Говори́ поти́ше.

Он помоло́же меня́.

Он знал ма́ло, она́ побольше.

In andere gevallen fungeren ze als versterking van het genoemde kenmerk:

Верни́сь поскорее́.

Оде́нься потепле́е!

Spreek wat zachter.

Hij is wat jonger dan ik.

Hij wist weinig, zij een beetje meer.

Kom zo snel je kunt terug.

Kleed je goed warm aan!

3.3 Synthetische comparatieven op -ший

Een klein aantal adjectieven beschikt over synthetische comparatiefvormen met adjectief-uitgangen. Ze hebben dikwijls de betekenis van een superlatief en komen m.u.v. лу́чший en ху́дший voornamelijk in uitdrukkingen en vaste verbindingen voor. Ze kunnen uitsluitend attributief worden gebruikt.

Het betreft de volgende acht adjectieven:

большо́й - большо́ший

ма́ленький - ме́ньший

высо́кий - вы́сший

ни́зкий - ни́зший

молодо́й - мла́дший

ста́рый - ста́рший

хоро́ший - лу́чший

плохо́й - ху́дший

Voorbeelden:

вы́сшее образова́ние

ста́рший сотру́дник

ста́рший брат

мла́дшая сестра́

больша́я часть

больше́й ча́стью

по ме́ньшей ме́ре

ху́дший вариант

в ху́дшем слúчае

в лу́чшем слúчае

Она́ ждала́ ху́дшего.

Он лу́чший учени́к в клáссе.

Але́ша мечта́л о лу́чшем бу́дущем.

hoger onderwijs

hoofdmedewerker

oudste broer

jongste zus

het grootste deel

grotendeels

minstens

de slechtste variant

in het slechtste, ergste geval

in het beste geval

Ze verwachtte het ergste.

Hij is de beste van de klas.

Aljosja droomde van een betere toekomst.

3.4 Bijzonderheden i.v.m. de comparatief

3.4.1 'Dan' kan worden weergegeven d.m.v. чем:

Он ста́рше, чем я.

Она́ моло́же, чем Пётр.

Их дом большо́ше, чем наш.

В но́вой шко́ле клáссы большо́ше, чем в ста́рой.

Сего́дня холо́днее, чем вчера́.

Hij is ouder dan ik.

Zij is jonger dan Pjotr.

Hun huis is groter dan dat van ons.

In de nieuwe school zijn de klaslokalen groter dan in de oude.

Vandaag is het kouder dan gisteren.

Na een synthetische comparatief kan de verbinding чем + nom. of acc. worden vervangen door een genitief:

Он горáздо стáрше меня́.	<i>Hij is aanzienlijk ouder dan ik.</i>
Она́ мо́ложе Петра́.	<i>Zij is jonger dan Pjotr.</i>
Их дом больше на́шего.	<i>Hun huis is groter dan dat van ons.</i>

3.4.2 “De mate van verschil” wordt uitgedrukt door на + acc. of door de adverbia горáздо *aanzienlijk* en на́много *veel*.

Эти часы́ на пять рублёй дорóже, чем те.	<i>Dit horloge is vijf roebel duurder dan dat.</i>
Он на де́сять лет стáрше Ива́на.	<i>Hij is tien jaar ouder dan Ivan.</i>
Он на́много стáрше Ива́на.	<i>Hij is veel ouder dan Ivan.</i>
Пе́тя на три сантимéтра вь́ше меня́.	<i>Petja is drie cm. groter dan ik.</i>

3.4.3 “x keer zo ...” wordt weergegeven door в два ра́за, в три ра́за ... в пять раз etc.

Эта ко́мната в два ра́за шире, чем та.	<i>Deze kamer is twee keer zo breed als die.</i>
Его́ сло́ва́рь в три ра́за дорóже моего́.	<i>Zijn woordenboek is drie keer zo duur als dat van mij.</i>

We zien dat in het Russisch in dergelijke zinnen een comparatief wordt gebruikt.

3.4.4 “Ное + comp., des te + comp.” wordt weergegeven door чем + comp. ..., тем + comp.

Чем глúбже река́, тем холоднее́ вода́.	<i>Hoe dieper de rivier, des te kouder het water.</i>
Чем сильнее́ шёл дождь, тем быстрее́ он бежа́л.	<i>Hoe harder het regende, des te sneller hij liep.</i>

C. PRONOMEN EN ADVERBIUM

Onbepaalde voornaamwoorden en bijwoorden

Er zijn twee groepen onbepaalde voornaamwoorden en bijwoorden, te weten die op -то en die op -нибудь.

Voornaamwoorden:

кто́-то	кто́-нибудь	<i>iemand</i>
что́-то	что́-нибудь	<i>iets</i>
како́й-то	како́й-нибудь	<i>de een of andere</i>

Bijwoorden:

где-то	где-нибудь	<i>ergens</i>
куда-то	куда-нибудь	<i>ergens heen</i>
как-то	как-нибудь	<i>op de een of andere manier</i>
почему-то	почему-нибудь	<i>om de een of andere reden</i>
когда-то	когда-нибудь	<i>eens, ooit</i>

De onbepaalde voornaamwoorden worden verbogen als resp. кто, что, какой + onverbogen -то of -нибудь; dus когó-то (-нибудь), чегó-то (-нибудь), какóго-то (-нибудь) etc.

Het verschil in betekenis tussen de achtervoegsels -то en -нибудь zullen we illustreren aan de hand van ктó-то en ктó-нибудь.

- Ктó-то wijst op een persoon van wie het bestaan objectief vaststaat, maar wiens identiteit niet bekend is of niet bekend wordt gemaakt.

- Ктó-нибудь wijst op een persoon van wie het bestaan objectief niet vaststaat. Het heeft vaak de nuance van 'een willekeurig iemand', 'het doet er niet toe wie'.

Voorbeelden:

Ктó-нибудь приходíл?	<i>Is er iemand geweest?</i>
Да, ктó-то приходíл.	<i>Ja, er is iemand geweest.</i>

Voorbeelden met andere onbepaalde voornaamwoorden en bijwoorden:

Если ктó-нибудь придёт, скажи, что меня нет.	<i>Als er iemand komt, zeg dan dat ik er niet ben.</i>
Он сказа́л мне что́-то.	<i>Hij heeft me iets gezegd.</i>
Вы что́-нибудь слы́шали о нём?	<i>Heeft u iets over hem gehoord?</i>
Он почему́-то не хотёл прийти́.	<i>Hij wilde om de een of andere reden niet komen.</i>
Пойдём куда́-нибудь сегодня́ вéчером.	<i>Laten we vanavond ergens naar toe gaan.</i>

N.B. Как-то en как-нибудь kunnen ook een temporele betekenis hebben:

как-то раз	<i>eens op een keer</i>
Заходи́ ко мне как-нибудь!	<i>Kom eens bij me langs!</i>

D. NUMERALIA

1. Hoofdtelwoorden (vervolg)

1.1 De verbuiging van hoofdtelwoorden op -ь

De hoofdtelwoorden op -ь zijn: de getallen 5-10, 11-19 en de tientallen 20 en 30. Zij worden verbogen als woorden van de derde declinatie. Merk op dat, óók indien er sprake is van mensen of dieren, de accusatief gelijk is aan de nominatief.

N	пять	вóсемь	пятна́дцать	два́дцать
G	пяти́	восьми́	пятна́дцати	двадцати́
D	пяти́	восьми́	пятна́дцати	двадцати́
A	пять	вóсемь	пятна́дцать	два́дцать
I	пятью́	восьмью́ ²⁵	пятна́дцатью	двадцатью́
L	пяти́	восьми́	пятна́дцати	двадцати́

De telwoorden 5 t/m 10, 20 en 30 hebben in de verbogen vormen het accent op de uitgang. Let op de vluchtige klinker bij вóсемь.

De telwoorden 11 t/m 19 hebben vast accent.

1.2 De tientallen 50-80

Van de tientallen 50 t/m 80 worden beide delen verbogen. In de verbogen vormen valt het accent op de uitgang van het eerste deel.

N	пятьдеся́т	вóсемьдесят
G	пяти́десяти	восьми́десяти
D	пяти́десяти	восьми́десяти
A	пятьдеся́т	вóсемьдесят
I	пятью́десятью	восьмью́десятью
L	пяти́десяти	восьми́десяти

Let erop, dat het element -десят in de nominatief en accusatief géén zacht teken heeft. De overige vormen gaan gewoon volgens de derde declinatie.

²⁵ I.p.v. восьмью́ komt ook восемью́ voor.

1.3 Van de samengestelde hoofdtelwoorden worden alle delen afzonderlijk verbogen:
 honderdzevenenzestig roebel

N	сто шестьдесят семь рублѐй
G	ста шестидесяти семѝ рублѐй
D	ста шестидесяти семѝ рублѝям
A	сто шестьдесят семь рублѐй
I	ста шестьюдесятью семью рублѝями
L	ста шестидесяти семѝ рублѝях

1.4 Zie voor combinaties van telwoorden met (adjectieven en) substantieven p. 84 en 102.

1.5 Vóór verbindingen van telwoorden en substantieven in de nominatief of accusatief staan adjectieven en pronomina meestal in de nom./acc. pluralis:

Я ещё не выучил э́ти пять уро́ков.	<i>Ik heb die vijf lessen nog niet geleerd.</i>
После́дние шесть ме́сяцев бы́ли о́чень тяжѐлые.	<i>De laatste zes maanden waren erg moeilijk.</i>

In de overige naamvallen is er sprake van congruentie in de hele verbinding:

Я не проверя́л рабо́ту э́тих трёх студѐнтов.	<i>Ik heb het werk van die drie studenten niet nagekeken.</i>
Я ещё не познако́мился с э́тими двумя́ де́вушками.	<i>Ik heb nog geen kennis gemaakt met die twee meisjes.</i>

2. Полови́на *de helft* en пол- *half*

2.1 Полови́на *de helft* wordt als een substantief gebruikt en verbogen:

N.	полови́на доро́ги	<i>de helft van de weg</i>
G.	полови́ны доро́ги	
D.	полови́не доро́ги	
A.	полови́ну доро́ги	

Bij verbindingen van een hoofdtelwoord met с полови́ной richt het daarop volgende substantief zich naar het hoofdtelwoord:

два с полови́ной ли́тра	<i>tweeëneenhalve liter</i>
пять с полови́ной ли́тров	<i>vijf en een halve liter</i>
о́коло двух с полови́ной ли́тров	<i>ongeveer tweeëneenhalve liter</i>

2.2 Пол- *half* wordt als prefix verbonden met de genitief van een substantief. In de verbogen vormen krijgt dit voorvoegsel de vorm полу- en het substantief de uitgangen van de betreffende naamval.

N.B. Voor samenstellingen met пол- geldt altijd dat de accusatief identiek is aan de nominatief.

	<i>halfjaar</i>	<i>halve fles</i>
N	полго́да	полбу́тылки
G	полуго́да	полубу́тылки
D	полуго́ду	полубу́тылке
A	полго́да	полбу́тылки
I	полуго́дом	полубу́тылкой
L	полуго́де	полубу́тылке

Adjectieven en voornaamwoorden staan voor woorden met пол- in het meervoud:

цѐлые полчасá	<i>(wel) een heel half uur</i>
эти полчасá	<i>dit halfuur</i>
эти полго́да	<i>dit halfjaar</i>

3. Aantallen bij benadering

Aantallen bij benadering worden aangegeven door het hoofdtelwoord (en een eventueel voorzetsel) achter het substantief te plaatsen:

мину́т два́дцать	<i>een minuut of twintig</i>
дней че́рез пять	<i>over een dag of vijf</i>
Он живѐт киломе́трах в ста от Москвы́.	<i>Hij woont een kilometer of 100 van Moskou.</i>

4. Год en человек na telwoorden

De gen. pl. van год en человек luidt годов, resp. людей. Na hoofdtelwoorden worden als gen. pl. echter лет en человек gebruikt.

N	два го́да	два челове́ка	пять лет	пять челове́к
G	двух лет	двух челове́к	пяти́ лет	пяти́ челове́к
D	двум го́дам	двум лю́дям	пяти́ го́дам	пяти́ лю́дям
A	два го́да	двух челове́к	пять лет	пять челове́к
I	двумя́ го́дами	двумя́ лю́дьми	пятью́ го́дами	пятью́ лю́дьми
L	двух го́дах	двух лю́дях	пяти́ го́дах	пяти́ лю́дях

Wanneer человек wordt bepaald door een adjectief, dan is de gen. plur. ook na telwoorden людей, bv. пять молодых людей.

De gen. pl.-vorm человек wordt daarnaast ook gebruikt na несколько en (eventueel) сколько. De vorm лет heeft ruimere gebruiksmogelijkheden:

ско́лько лет	ско́лько челове́к (ook: ско́лько люде́й)
не́сколько лет	не́сколько челове́к
	maar: не́сколько люде́й в фо́рме НКВД...
мно́го лет	maar: мно́го люде́й
сто́лько лет	maar: сто́лько люде́й

5. Onbepaalde telwoorden

5.1 De onbepaalde telwoorden мно́го *veel*, немно́го *een beetje*, ма́ло *weinig* en нема́ло *heel wat* hebben alleen een vorm voor nom./acc.

Naast мно́го bestaat het substantivisch gebruikte мно́гое *veel zaken*, *heel wat* en het substantivisch-adjectivisch gebruikte, verbuigbare мно́гие *vele*, *velen* en немно́гие *enkele*, *enkelen*. Deze woorden worden als adjectieven verbogen:

Во мно́гом вы пра́вы.	<i>In vele zaken heeft u gelijk.</i>
Я мно́гому научи́лся.	<i>Ik heb veel geleerd.</i>
Это говори́т о мно́гом.	<i>Dat zegt heel wat.</i>
во мно́гих отноше́ниях	<i>in vele opzichten</i>
оди́н из мно́гих	<i>één uit/van velen</i>

5.2 De woorden сто́лько *zoveel*, ско́лько *hoeveel* en не́сколько *een paar*, *enkele*, kunnen in verbinding met een substantief verbogen worden:

N	ско́лько книг
G	ско́льких книг
D	ско́льким кни́гам
A	ско́лько книг
I	ско́лькими кни́гами
L	ско́льких кни́гах

в сто́льких кни́гах	<i>in zoveel/zovele boeken</i>
у ско́льких люде́й	<i>bij hoeveel mensen</i>
о не́скольких вопро́сах	<i>over enkele vragen</i>

E. VERBUM

Presensstam bij enkele typen verba van de e-vervoeging

1. Het type уме́ть

infinitief	presensstam	presens	imperat.
уме́ть	уме[j]-	умею, умеешь --- умеют	уме́й
гре́ть	гре[j]-	грею, греешь --- греют	гре́й

Tot dit type behoren hoofdzakelijk van adjectieven en substantieven afgeleide verba. Op dezelfde manier wordt de presensstam gevormd bij o.a.:

белеть <i>wit worden, wit afsteken</i>	←— бѣлый <i>wit</i>
бледнеть <i>verbleken</i>	←— блѣдный <i>bleek</i>
зеленеть <i>groen zijn</i>	←— зелѣный <i>groen</i>
краснеть <i>blozen</i>	←— краснѣый <i>rood</i>
стареть <i>oud worden</i>	←— старѣый <i>oud</i>
темнеть <i>donker worden</i>	←— тѣмный <i>donker</i>
владеть + 5 <i>beheersen, bezitten</i>	←— власть <i>macht, autoriteit</i>
потеть <i>zweten</i>	←— пот <i>zweet</i>
уметь <i>kunnen</i>	←— ум <i>geest</i>
греть <i>warmen, warmte geven</i>	
успеть <i>er in slagen</i>	

2. Het type -нять “*nemen*”

infinitief	presensstam	presens	imper.
понять	пойм-	поймѹ, поймѣшь --- поймѹт	пойми
занять	займ-	займѹ, займѣшь --- займѹт	займи
взять	возьм-	возьмѹ, возьмѣшь --- возьмѹт	возьми
поднять	подним-	поднимѹ, поднимѣшь --- поднимѹт	подними
принять	прим-	примѹ, примѣшь --- примѹт	прими

Het type -нять komt ook nog voor met enkele andere prefixen.

3. Het type мыть *wassen*

infinitief	presensstam	presens	imper.
мыть	мо[ɨ]-	моѹ, моѣшь --- моѹт	мой

Tot dit type behoren ook de samenstellingen van -крыть (открыть, закрыть, покрыть) en nog een drietal andere werkwoorden.

N.B. быть hoort niet tot deze groep!!

4. Het type надеяться

Het betreft een zeer klein groepje werkwoorden waarbij de presensstam wordt verkregen door van de infinitief -ять af te halen. Ze hebben allemaal een vast accent op de stam, м.и.в. смеяться.

infinitief	presensstam	presens	imper.
надѣяться	наде[j]-	надѣюсь, надѣешься --- надѣются	надѣйся
смеяться	сме[j]-	смеюсь, смеёшься --- смеются	смейся

Tot deze groep behoort o.a. het werkwoord лаять *blaffen*.

5. Het type пить

infinitief	presensstam	presens	imper.
пить	п[j]-	пью, пьёшь --- пьют	пей

Tot het type пить behoort een tiental éénlettergrepige werkwoorden waarvan de infinitief eindigt op -ить, waaronder лить *gieten*, бить *slaan*, шить *naaien*.

N.B. Het werkwoord брить *scheren* wordt vervoegd volgens type уметь.

6. Het presens van петь *zingen*, pf. спеть, is als volgt:

infinitief	presensstam	presens	imper.
петь	по[j]-	пою. поёшь --- поют	пой

F. PREPOSITIE

- под + 4 a) *onder (beweging)*
b) *tegen (van tijd, leeftijd)*
c) *onder begeleiding van*

Он кладёт книгу под тетрадь.	<i>Hij legt het boek onder het schrift.</i>
Они вернулись под вечер.	<i>Zij keerden tegen de avond terug.</i>
Ему под сорок.	<i>Hij is tegen de veertig.</i>
Он пел под гитару.	<i>Hij zong met gitaarbegeleiding.</i>

под + 5 *onder (rust)*

подо мной	<i>onder mij</i>
Шахтёры работают под землёй.	<i>Mijnwerkers werken onder de grond.</i>
Что вы понимаете под этим?	<i>Wat verstaat u hieronder?</i>

над + 5 *boven, over*

надо мной

Лампа висит над столом.

Самолёт летит над городом.

Он работает над книгой.

boven mij

De lamp hangt boven de tafel.

Het vliegtuig vliegt boven de stad.

Hij werkt aan een boek.

- при + 6** a) *bij*
b) *in aanwezigheid van*
c) *in de tijd van, onder*

Он об этом говорил при мне.

битва при Бородине

при Петре Первом

при мысли о...

при условии, что...

при каждом шаге

*Hij sprak daarover in mijn
aanwezigheid.*

de slag bij Borodino

onder Peter de Grote

bij de gedachte aan...

op voorwaarde dat...

bij elke stap

UNIT 6

A. SUBSTANTIEF

Bij de substantieven *сосёд* *buurman* en *чёрт* *duivel* is in de sg. de stamconsonant hard, in de pl. zacht.

	singularis	pluralis	singularis	pluralis
N	сосёд	сосёди	чёрт	чёрти
G	сосёда	соседей	чёрта	чертэй
D	сосёду	сосе́дям	чёрту	чертя́м
A	сосёда	соседей	чёрта	чертэй
I	сосёдом	сосе́дями	чёртом	чертя́ми
L	сосе́де	сосе́дях	чёрте	чертя́х

B. NUMERALIA

1. Verbuiging van honderdtallen

N	двэ́сти	три́ста	четы́реста	пятьсо́т
G	двухсо́т	трёхсо́т	четырёхсо́т	пятисо́т
D	двумста́м	трёмста́м	четырёхста́м	пятиста́м
A	двэ́сти	три́ста	четы́реста	пятьсо́т
I	двумяста́ми	тремяста́ми	четырьмяста́ми	пятьюста́ми
L	двухста́х	трёхста́х	четырёхста́х	пятиста́х

Als *пятьсо́т* worden ook verbogen *шестьсо́т*, *семьсо́т*, *восемьсо́т* (met vluchtige e) en *девятьсо́т*.

2. Rangtelwoorden

De rangtelwoorden van de honderdtallen worden gevormd door toevoeging van een adjectiefuitgang aan de genitief:

200e	двухсо́тый	600e	шестисо́тый
300e	трёхсо́тый	700e	семисо́тый
400e	четырёхсо́тый	800e	восьмисо́тый
500e	пятисо́тый	900e	девятисо́тый

C. VERBUM

1. Modus

1.1 Het Russisch kent drie modi of wijzen. Modus is de grammaticale categorie van het verbum, die de betrekking aangeeft van de handeling tot de werkelijkheid.

De drie modi zijn:

- de indicatief of aantonende wijs: он (про)читаёт, он (про)читал, он будет читать;
- de imperatief of gebiedende wijs: (про)читай(те);
- de conjunctief of aanvoegende wijs.

1.2 De conjunctief

1.2.1 De conjunctief wordt gevormd door het partikel бы toe te voegen aan de (imperfectieve of perfectieve) preteritumvorm. Vaak staat бы ná het werkwoord, maar het kan ook een andere plaats in de zin innemen; бы kan echter nooit aan het begin van de zin staan. In bijzinnen met если staat бы altijd onmiddellijk achter если: если бы (soms afgekort tot если б).

Я с удовольствием пошёл бы завтра в театр.

Я бы с удовольствием пошёл завтра в театр.

Я с удовольствием бы пошёл завтра в театр.

Если бы я пошёл в театр, ...

Het Russisch kent maar één conjunctief, die, afhankelijk van de context, de tijdswaarde van een preteritum, presens of futurum heeft, bijv.:

Я работал бы сегодня, если бы ...

Ik zou vandaag werken, (als) ...

Я работал бы вчера, если бы ...

Ik zou gisteren gewerkt hebben, (als) ...

Я работал бы завтра, если бы ...

Ik zou morgen werken, (als) ...

1.2.2 Functie

De conjunctief wordt gebruikt in de volgende gevallen:

a) om uitdrukking te geven aan een onvervulde of onvervulbare voorwaarde (irrealis):

Если бы я знала, что ты придёшь, я бы осталась дома.

Als ik had geweten dat je zou komen, was ik thuisgebleven.

Если бы он закрыл окно, здесь не было бы так холодно.

Als hij het raam dicht zou doen, zou het hier niet zo koud zijn.

Я пошёл бы сегодня в театр, если бы у меня было время.

Ik zou vandaag naar de schouwburg gaan, als ik tijd had.

Vgl.

Если у меня будет время, я пойду в театр.

Als ik tijd heb, ga ik naar de schouwburg.

In de laatste zin is sprake van een voorwaarde die als vervulbaar wordt voorgesteld (realis); er is dan ook een indicatief gebruikt.

b) om uitdrukking te geven aan een onvervulde of onvervulbare wens:

Если бы у меня были деньги!	<i>Had ik maar geld!</i>
Сдал бы я экзамен!	<i>Was ik maar geslaagd!</i>
Если бы он пришёл завтра!	<i>Kwam hij morgen maar!</i>

c) om een verzoek, wens of eis wat milder te maken, resp. een welgemeend advies te geven (vgl. Ned. 'zou', 'zouden'):

Вы бы лучше записали это.	<i>U zou dit beter op kunnen schrijven.</i>
Лучше взял бы книгу и почитал бы.	<i>Je zou er beter aan doen een boek te pakken en wat te lezen.</i>
Ты бы лучше осталась дома в такую погоду.	<i>Je kunt beter thuisblijven met zo'n weer.</i>
Вы бы вставали! Уже восемь часов.	<i>Jullie zouden eens moeten opstaan. 't Is al acht uur.</i>
Я хотел бы поговорить с вами.	<i>Ik zou eens met u willen praten.</i>
А что бы вы сказали об этом?	<i>En wat zou u hiervan zeggen?</i>

d) in concessieve bijzinnen (bijzinnen van toegeving; Ned. *wie ook, wanneer ook, hoe e.d.*):

Как бы он ни старался, ничего из этого не получится.	<i>Hoe hij ook zijn best doet, er komt toch niets van terecht.</i>
Кто бы ни пришёл, скажи ему, что меня нет.	<i>Wie er ook komt, zeg tegen hem dat ik er niet ben.</i>
Что бы он ни делал, ему всё удастся.	<i>Wat hij ook doet, alles lukt hem.</i>

e) in bijzinnen, wanneer de hoofdzin een werkwoord bevat dat een verzoek, wens of eis uitdrukt. In dit geval wordt что мет бы samengevoegd tot één woord, что́бы (чтоб):

Отец хочет, что́бы сын поступил в университет.	<i>Vader wil dat zijn zoon naar de universiteit gaat.</i>
Ма́ма попросила сы́на, что́бы он купил биле́ты.	<i>Moeder vroeg haar zoon kaartjes te kopen.</i>
Я сказа́л, что́бы он пришёл во́время.	<i>Ik zei dat hij op tijd moest komen.</i>

Hetzelfde type bijzinnen vinden we ook na "predicatieve bijwoorden" als: надо, ну́жно, необходимо, ва́жно:

Нужно, чтобы вы пришли.	<i>Het is nodig dat u komt.</i>
Необходимо, чтобы все присутствовали.	<i>Het is noodzakelijk dat iedereen aanwezig is.</i>
Важно, чтобы все это поняли.	<i>Het is belangrijk dat iedereen dit begrijpt.</i>

N.B. Чтобы wordt ook gebruikt om het Nederlandse 'opdat', 'om te' weer te geven. Let er op dat in dergelijke constructies, wanneer de onderwerpen van hoofd- en bijzin niet verwijzen naar dezelfde persoon, in de чтобы-zin een preteritumvorm wordt gebruikt. Als dat wel het geval komt na чтобы een infinitief.

Он говорит громко, чтобы все его слышали.	<i>Hij spreekt luid, opdat iedereen hem kan horen.</i>
Все побежали, чтобы успеть на поезд.	<i>Iedereen begon te rennen om de trein te halen.</i>

2. Preteritum bij verba op -нуть

Bij een 50-tal verba op -нуть wordt de preteritumstam gevormd door van de infinitiefstam -ну- af te halen. Uitgangen zijn \emptyset , -ла, -ло, -ли.

infinitief	preteritumstam	preteritum
сдохнуть (ipf.) <i>drogen</i>	сох-	сох, сохла, сохло, сохли

Op dezelfde manier wordt het preteritum gevormd bij o.a.:

исчезнуть (pf.) <i>verdwijnen</i>	мёрзнуть (ipf.) <i>bevriezen</i>
погибнуть (pf.) <i>omkomen, sneuvelen</i>	привыкнуть (pf.) <i>wennen aan</i>

Vrijwel al deze verba zijn intransitief en geven aan 'dat het onderwerp overgaat van een bepaalde toestand in een andere'. Verdere kenmerken van deze groep zijn:

- het accent ligt nooit op -нуть;
- ongeprefigeerde verba zijn imperfectief.

Maar bij de meeste verba op -нуть heeft het achtervoegsel -нуть een perfectiverende functie. In dit geval blijft -ну- in de preteritumstam aanwezig.

infinitief	preteritumstam	preteritum
улыбнуться	улыбну-	улыбнулся, улыбнулась etc.

Op dezelfde manier wordt het preteritum gevormd bij o.a.:

вдохнуть <i>een zucht slaken</i>	махнуть <i>zwaaien</i>
двинуть <i>bewegen, verschuiven</i>	прыгнуть <i>een sprong maken</i>

3. Type умереть

Hier toe behoren простереть, (samenstellingen met) тереть en samenstellingen met -мереть en -переть.

3.1. Presens

Alle tot dit type behorende verba hebben beklemtoonde presensuitgangen.

infinitief	presensstam	presens	imper.
тереть pf. <i>wrijven</i>	тр-	тру, трёшь --- трут	три
умереть pf.	умр-	умру́, умрёшь --- умру́т	умри́
запереть pf. <i>op slot doen</i>	запр-	запру́, запрёшь --- запру́т	запри́
простереть pf. <i>uitstrekken</i>	простр-	простру́, прострёшь --- простру́т	простри́

3.2 Preteritum

De preteritumstam onderscheidt zich van de presensstam door de vocaal -e- in de consonantgroep aan het eind.

In het preteritum ligt bij de meeste werkwoorden van dit type het accent op de stam. Uitzonderingen zijn запереть, отпереть *van slot doen* en de samenstellingen met -мереть.

infinitief	preteritumstam	preteritum
умереть	умер-	у́мер, умерла́, у́мерло, у́мерли
запереть	запер-	за́пер, заперла́, за́перло, за́перли
отпереть	отпер-	о́тпер, отперла́, о́тперло, о́тперли
тереть	тер-	те́р, те́рла, те́рло, те́рли
простереть	простер-	просте́р, просте́рла, просте́рло, просте́рли

4. Verba met een infinitief op -чь (type печь)

Bij dit type vallen de presensstam en de preteritumstam samen.

4.1 Presens

De presensstam eindigt op -к of -г, die voor -e-/-ë- overgaan in -ч resp. -ж. Bij de meeste tot dit type behorende werkwoorden ligt het accent op de uitgang. Het werkwoord мочь heeft het accent op de stam m.u.v. de 1e pers. sg., bij лечь ligt het accent in alle personen op de stam.

infinitief	presensstam	presens	imper.
мочь	мог-	могú, мóжешь --- мóгут	-
жечь ipf. <i>verbranden</i>	жг-	жгу, жжёшь --- жгут	жги
сжечь pf. <i>verbranden</i>	сожг-	сожгú, сожжёшь --- сожгúт	сожги́
лечь pf. <i>gaan liggen</i>	ляг-	лягу, ляжешь --- лягут	ляг/лягт е
беречь ipf. <i>bewaren</i>	берег-	берегú, бережёшь --- берегúт	береги́
печь ipf. <i>bakken</i>	пек-	пекú, печёшь --- пекúт	пекí

4.2. Preteritum

De preteritumstam is identiek aan de presensstam. De uitgangen zijn -Ø, -ла, -ло en -ли. Let op de vluchtige vocaal bij жець.

infinitief	preteritumstam	preteritum
мочь	мог-	мог, могла́, могло́, могли́
сжець	сжг-/сожг- ²⁶	сжёг, сожгла́, сожгло́, сожгли́
лечь	ляг-	лёг, легла́, легло́, легли́
беречь	берег-	берёг, берегла́, берегло́, берегли́
печь	пек-	пёк, пекла́, пекло́, пекли́

²⁶ In samenstellingen met жець wordt een consonantisch eindigend prefix uitgebreid met de vocaal -o, indien het staat voor een dubbele consonant.

D. PREPOSITIE

вокру́г + 2 om ... heen, rondom

Вокру́г шко́лы стоя́ло мно́го дере́вьев. *Rondom de school stonden veel bomen.*
 Земля́ враща́ется вокру́г со́лнца. *De aarde draait om de zon.*

N.B. вокру́г wordt ook als adverbium gebruikt:

Все́ бы́ло ти́хо вокру́г. *Alles was stil rondom.*

ми́мо + 2 voorbij, langs

Он проше́л ми́мо на́шего до́ма. *Hij liep langs ons huis.*

N.B. ми́мо wordt ook als adverbium gebruikt:

Го́ды прохо́дят ми́мо. *De jaren gaan voorbij.*

E. CONJUNCTIE

a) **пока́ + imperfectief verbum *terwijl, zolang***

Пока́ luidt een temporele bijzin in en geeft aan dat de handelingen in hoofd- en bijzin samenvallen in tijd; zowel in bijzin als hoofdzin treffen we imperfectieve verba aan:

Пока́ Та́ня занима́лась, Андре́й помога́л ма́тери гото́вить у́жин.	<i>Terwijl Tanja zat te studeren, hielp Andrej zijn moeder het eten klaar te maken.</i>
Пока́ она́ убира́ла ко́мнату, я рабо́тал.	<i>Terwijl zij de kamer opruimde, zat ik te werken.</i>
Ка́ждый день, пока́ я был бо́лен, ко мне приходи́л Вади́м.	<i>Elke dag, zolang ik ziek was, kwam Vadim bij me.</i>
Пока́ окно́ бы́ло закры́то, в ко́мнате не́ бы́ло хо́лодно.	<i>Zolang het raam dicht was, was het in de kamer niet koud.</i>
Пока́ шёл дождь, де́ти остава́лись до́ма.	<i>Zolang het regende, bleven de kinderen thuis.</i>

Een andere mogelijkheid is dat de handeling in de hoofdzin wordt afgesloten (zijn terminus bereikt) binnen de in de bijzin genoemde handeling; hierbij staat in de hoofdzin een perfectief verbum:

Пока товарищи разговаривали, он успел сходить в магазин.

Terwijl z'n vrienden zaten te praten, was hij erin geslaagd vlug even naar de winkel te gaan.

Пока они ходили за водой, мы начали (pf.) собирать дрова для костра.

Terwijl zij water aan het halen waren, begonnen wij hout te sprokkelen voor het kampvuur.

b) **пока не + perfectief verbum *zolang niet, voordat, totdat***

De handeling in de hoofdzin wordt onderbroken door de in de bijzin genoemde handeling. In de hoofdzin treffen we als regel een imperfectief verbum aan (een perfectief werkwoord in de hoofdzin is alleen mogelijk met een ontkenning).

Он говорил, пока я не прервал его.

Hij bleef praten, totdat ik hem onderbrak.

Тебе надо будет заниматься до тех пор, пока не выучишь все слова.

Je zult net zo lang moeten studeren, tot je alle woorden kent.

Звоните, пока не ответят.

Blijf bellen, totdat ze opnemen.

Он работал на фабрике, пока не поступил в университет.

Hij werkte op een fabriek, totdat hij ging studeren.

Я не придю, пока ты не скажешь, в чём дело.

Ik kom niet, totdat je me zegt wat er aan de hand is.

Я работал, пока совсем не стемнело.

Ik werkte tot het helemaal donker was geworden.

Ned. *tot, totdat* na werkwoorden met de betekenis *wachten* wordt meestal uitgedrukt door *пока*, gevolgd door een perfectief werkwoord.

Мама подождала, пока старик перешёл через улицу.

Mama wachtte, totdat de oude man was overgestoken.

Мама ждала, пока старик перейдёт через улицу.

Mama wachtte, totdat de oude man (lett.) zou zijn overgestoken.

Сиди здесь, пока я придю.

Blijf hier zitten, totdat ik kom.

Прошло три часа, пока пришёл доктор.

Er verstreek drie uur, voor de dokter kwam.

Бог знает сколько времени пройдёт, пока вам придут на помощь.

God weet hoe lang het duurt voor men u te hulp komt.

N.B. *Пока* kan ook een adverbium zijn; het heeft dan de betekenis: 'voorlopig', 'tot dusver':

Пока ничего не известно.

Tot dusver is er niets bekend.

Пока всё шло по плану.

Tot nog toe verliep alles volgens plan.

Хотите вина? Спасибо, пока нет.

Wilt u wijn? Dank u, voorlopig niet.

F. SYNTAXIS

Om 'moeten' weer te geven kent het Russisch verschillende mogelijkheden:

а) надо, нужно

Надо en нужно worden gebruikt in een onpersoonlijke constructie; dit betekent dat было wordt gebruikt om het preteritum te vormen, будет om het futurum te vormen. De persoon op wie de noodzaak betrekking heeft, staat in de datief.

Олег не придёт к нам, ему нужно
работать.

*Oleg komt niet naar ons toe, hij moet
werken.*

Ему надо было пойти к врачу.

Hij moest naar de dokter.

Идёт дождь, тебе надо будет остаться
дома.

Het regent, je zult thuis moeten blijven.

De ontkennende vorm не надо heeft de betekenis 'niet hoeven':

Не надо помогать мне.

Je hoeft me niet te helpen.

Вчера ей не надо было работать.

Gisteren hoefde ze niet te werken.

б) должен, должна, должно, должны

Должен heeft de nuance van een morele verplichting.

De zin met должен is een persoonlijke zin. Het adjectief должен richt zich naar het onderwerp, evenals (in preteritum en futurum) de vorm van быть.

Дети, вы должны сидеть тихо.

Kinderen, jullie moeten stil zitten.

Я должен вам сказать, что я не
люблю гулять.

*Ik moet u zeggen dat ik niet graag
wandelen.*

Поезд должен был прийти в 6 часов.

*De trein zou (moest) om zes uur
aankomen.*

с) приходится/прийтись

Dit werkwoord geeft aan dat er sprake is van een noodzaak met uitschakeling van de wil van de persoon ("gedwongen zijn om te ...").

Приходится/прийтись wordt gebruikt in een onpersoonlijke zin. Het preteritum is приходилось (herhaling) en пришлось (eenmaligheid), het presens (herhaling) приходится en het futurum придётся.

Мне часто приходилось ночевать под
открытым небом.

*Ik heb vaak onder de blote hemel
moeten slapen.*

В трамвае нам пришлось стоять.

In de tram hebben we moeten staan.

Хóчешь ты и́ли не хóчешь, придётся éхать.	<i>Of je nu wilt of niet, je zult moeten gaan.</i>
Вам придётся ча́сто до́лго ждать.	<i>U zult vaak lang moeten wachten.</i>

d) Soms wordt 'moeten' in het Russisch weergegeven d.m.v. een infinitief-zin:

Что нам де́лать?	<i>Wat moeten we doen?</i>
Когó спроси́ть об э́том?	<i>Wie moet ik dat vragen?</i>
Вам откры́ть дверь?	<i>Moet ik de deur voor u opendoen?</i>
Помо́чь вам?	<i>Moet ik u helpen?</i>

e) 'moeten' in de indirecte rede (zie ook p. 116)

Als conjunctie wordt *чтобы* gebruikt (gevolgd door een preteritumvorm!):

Он сказа́л, <i>чтобы</i> я принёс с собо́й слова́рь.	<i>Hij zei dat ik een woordenboek moest meebrengen.</i>
Vgl. Он сказа́л: «Принесите с собо́й слова́рь».	<i>Hij zei: "Breng een woordenboek mee."</i>
Па́па сказа́л, <i>чтобы</i> мы вста́ли ра́но.	<i>Vader zei dat we vroeg moesten opstaan.</i>
Я сказа́ла, <i>чтобы</i> он откры́л дверь.	<i>Ik zei dat hij de deur open moest doen.</i>

f) Het aspectgebruik na woorden die 'moeten-niet moeten' aangeven, loopt parallel met het aspectgebruik in de imperatief (zie p. 87).

Напиши́те ей за́втра!	<i>На́до ей за́втра написа́ть.</i>
Пиши́те ей поча́ще.	<i>На́до ей поча́ще писа́ть.</i>
Уже́ во́семь часо́в. Встава́й.	<i>Уже́ во́семь часо́в. На́до встава́ть.</i>
Не помога́йте мне.	<i>Вы не должны́ мне помога́ть.</i>
Он сказа́л: «Не ве́рьте ему́».	<i>Он сказа́л, <i>чтобы</i> я не ве́рил ему́.</i>

UNIT 7

A. ADJECTIEF

Adjectieven met een stam op -[j]

Bij een aantal adjectieven eindigt de stam op -[j]. Kenmerkend is dat ze in de nominatief en accusatief substantiefuitgangen hebben, in de overige naamvallen adjectiefuitgangen. Tot deze groep kan ook het rangtelwoord трéтий worden gerekend.

Als voorbeeld geven we hier de verbuiging van ры́бий *vissen*:

	M.	F.	N.	Pl.
N	ры́бий	ры́бья	ры́бье	ры́бьи
G	ры́бьего	ры́бьей	ры́бьего	ры́бьих
D	ры́бьему	ры́бьей	ры́бьему	ры́бьим
A	= N/G	ры́бью	ры́бье	= N/G
I	ры́бьим	ры́бьей	ры́бьим	ры́бьими
L	ры́бьем	ры́бьей	ры́бьем	ры́бьих

M.u.v. трéтий betreft het relationele adjectieven die zijn afgeleid van substantieven die dieren of mannelijke personen aanduiden. Bij de vorming van deze adjectieven treedt meestal consonantverandering op volgens het schema dat we ook kennen van werkwoorden (г, д, з → ж; к, т, ц → ч en х → ш).

Tot deze groep behoren ook:

во́лчий <i>wolven</i> , <i>wolfs</i> -	←— волк <i>wolf</i>
ли́сий <i>vossen</i> -	←— лиса́ <i>vos</i>
медве́жий <i>beren</i> -	←— медве́дь <i>beer</i>
пти́чий <i>vogel</i> -	←— пти́ца <i>vogel</i>
ры́бий <i>vissen</i> -	←— ры́ба <i>vis</i>
бо́жий <i>goddelijk</i>	←— бог <i>god</i>
кня́жий <i>vorstelijk</i> , <i>vorsten</i> -	←— князь <i>vorst</i>
охóтничий <i>jagers</i> -	←— охóтник <i>jager</i>
пасту́ший <i>herders</i> -	←— пасту́х <i>herder</i>
челове́чий <i>menselijk</i> , <i>mensen</i> -	←— челове́к <i>mens</i>

Voorbeelden:

во́лчий аппети́т	<i>honger als een paard</i> (“ <i>wolfshonger</i> ”)
ли́сий мех	<i>vossenbont</i>
медве́жье мя́со	<i>berenvlees</i>
пти́чье перо́	<i>vogelveer</i>

ры́бий жир
челове́чий (= челове́ческий) го́лос

levertraan ("vissevet")
menselijke stem

B. PRONOMEN

Het vragend bezittelijk voornaamwoord чей *wiens, van wie*

	M.	F.	N.	Pl.
N	чей	чья	чьё	чьи
G	чьего́	чьей	чьего́	чьих
D	чьему́	чьей	чьему́	чьим
A	= N/G	чью	чьё	= N/G
I	чьим	чьей	чьим	чьими́
L	чьём	чьей	чьём	чьих

Op dezelfde manier worden ook de onbepaalde voornaamwoorden чей-то en чей-нибудь *iemand's* en het ontkennende voornaamwoord ничей *niemand's* verbogen.

Чей это́ дом?

Wiens huis is dat? Van wie is dat huis?

Чья это́ кни́га?

Van wie is dat boek?

В чьём до́ме вы бы́ли?

In wiens huis zijn jullie geweest?

Чьих бра́тьев вы зна́ете?

Wiens broers kent u?

Вдруг я услы́шал чей-то го́лос.

Plotseling hoorde ik de stem van iemand.

Чей wordt zelden als betrekkelijk voornaamwoord gebruikt. In plaats daarvan gebruikt men gewoonlijk de genitief van кото́рый, bijvoorbeeld:

Де́вочки, мать кото́рых умерла́, жи́ли
в де́тском до́ме.

*De meisjes, van wie de moeder was
overleden, woonden in een
kindertehuis.*

Этим ле́том я проведу́ кани́кулы у

Deze zomer ga ik mijn vakantie

Во́лоди, роди́телей кото́рого я ещё не
зна́ю.

*doorbrengen bij Volodja, wiens ouders
ik nog niet ken.*

Let erop, dat in zulke gevallen de genitiefvormen кото́рого, кото́рой, кото́рых altijd ná het substantief staan.

C. VERBUM

1. Participia (deelwoorden)

In de zinnen (1) 'Zij keek naar de spelende kinderen', (2) 'Ik heb gesproken met de van hun werk teruggekeerde arbeiders', (3) 'Plotseling stonden we oog in oog met de gezochte crimineel', (4) 'Breng de gelezen boeken terug naar de bibliotheek' fungeren de werkwoordsvormen 'spelende', 'teruggekeerde', 'gezochte' en 'gelezen' als bijvoeglijke bepaling bij een substantief. Dergelijke werkwoordsvormen worden participia of deelwoorden genoemd.

In de gesproken taal worden deelwoorden vermeden, behalve de korte vorm van het verleden passief deelwoord. In de geschreven taal komen deelwoorden daarentegen zeer veel voor.

De deelwoorden van het Russisch kunnen op twee manieren worden ingedeeld:

a) naar tijd:

- tegenwoordige deelwoorden: de door het deelwoord uitgedrukte handeling vindt gelijktijdig plaats met de hoofdhandeling (= de door het predikaat van de zin uitgedrukte handeling); zie zin (1) en (3);
- verleden deelwoorden: de door het deelwoord uitgedrukte handeling gaat vooraf aan de hoofdhandeling; zie zin (2) en (4).

b) naar genus:

- actieve deelwoorden: het door het deelwoord gekenmerkte substantief is de "bedrijver" van de handeling; zie zin (1) en (2);
- passieve deelwoorden: het door het deelwoord gekenmerkte substantief "ondergaat" de handeling; zie zin (3) en (4).

1.1 Het tegenwoordig actief deelwoord

Het tegenwoordig actief deelwoord kan uitsluitend worden gevormd van imperfectieve werkwoorden.

1.1.1 Vorming

Als uitgangspunt voor de vorming dient de presensstam. Gemakshalve kunnen we uitgaan van de 3e persoon pl., waarin we -т vervangen door:

-щ + adjectiefuitgang (+ ся)

De eigenlijke uitgangen zijn natuurlijk afhankelijk van stamconsonant en vervoegingstype:

e-vervoeging: -ущ + adjectiefuitgang (+ ся)
 -ющ + adjectiefuitgang (+ ся)
 i-vervoeging: -ящ + adjectiefuitgang (+ ся)
 -ащ + adjectiefuitgang (+ ся)

Voorbeelden:

infinitief	3e pers. pl.	teg. actief deelwoord
бегать	бегают	бегущий

дава́ть	даю́т	даю́щий
интересова́ться	интересу́ют-ся	интересу́ющий-ся
нести́	несу́т	несу́щий
писа́ть	пи́шут	пи́шущий
ве́рить	ве́рят	ве́рящий
говори́ть	говоря́т	говоря́щий
находи́ться	находя́т-ся	находя́щийся

N.B. Het suffix -ся wordt nooit verkort: находя́щийся, находя́щегося, находя́щаяся etc.

1.1.2 Accent

Bij werkwoorden van de e-vervoeging is de accentuering dezelfde als in de 3e persoon pl., bijv. писа́ть - пи́шут - пи́шущий.

Bij werkwoorden van de i-vervoeging is de accentuering meestal als in de infinitief: находи́ться - находя́тся - находя́щийся.

Uitzonderingen treffen we aan bij enkele werkwoorden van de i-vervoeging, zoals:

люби́ть	любя́т	любя́щий
терпе́ть <i>dulden</i>	те́рпят	те́рпящий

1.1.3 Voorbeelden met het tegenwoordig actief deelwoord:

Внизу́ мы ви́дим дома́, ка́жущиеся нам с высоты́, на кото́рой мы летим, ма́ленькими то́чками.	<i>Beneden zien we huizen, die vanaf de hoogte waarop we vliegen, kleine puntjes lijken.</i>
Вот студéнты, изуча́ющие ру́сский язы́к.	<i>Hier zijn de studenten die Russisch studeren.</i>
Мы говори́м с профе́ссором, чита́ющим у нас курс вы́сшей матемáтики.	<i>We praten met de professor die bij ons het college hogere wiskunde geeft.</i>

1.2 Verleden actief deelwoord

Het verleden actief deelwoord kan worden gevormd van imperfectieve en perfectieve werkwoorden.

1.2.1 Vorming

Uitgangspunt voor de vorming van het verleden actief deelwoord is de preteritumstam.

a) De preteritumstam eindigt op een vocaal:

preteritumstam + *вш* + adj.-uitgang (+ *ся*)

Voorbeelden:

infinitief	preteritumstam	verl. deelwoord	actief
откры́ть	откры́-л	откры́вший	
поверну́ть	поверну́-л	поверну́вший	
смея́ться	смея́-л-ся	смея́вшийся	
чита́ть	чита́-л	чита́вший	

N.B. Het suffix -ся wordt nooit verkort: смея́вшийся, смея́вшегося, смея́вшаяся, смея́вшейся etc.

b) De preteritumstam eindigt op een consonant:

preteritumstam + ш + adj.uitgang (+ ся)

infinitief	preteritumstam	verl. deelwoord	actief
принести́	принес-́	принёсший	
умерéть	умер-́	умёрший	
привы́кнуть <i>wennen</i>	привы́к-́	привы́кший	
поги́бнуть <i>omkomen</i>	поги́б-́	поги́бший	
помо́чь	помо́г-́	помо́гший	
маар:			
исчезну́ть	исчез-́	исчезнувший	

Bij идти́, вестí, цвестí en hun samenstellingen komen -д, с.г. -т, die in de preteritumvormen uit de stam zijn weggevallen, weer terug (zie p. 89):

идти́	шед-́	ше́дший
прийти́	пришед-́	прише́дший
вести́	вед-́	ве́дший
перевести́	переве́д-́	переве́дший
расцвести́ <i>opbloeien</i>	расцве́т-́	расцве́тший

Bij verba op -сть daarentegen blijft -д in het verleden actief deelwoord achterwege:

есть	е-л (← *ед-л)	е́вший
съесть	сье-л (← *сьед-л)	сье́вший
сесть	се-л (← *сед-л)	се́вший
класть	кла-л (← *клад-л)	кла́вший

N.B. Het suffix -ся wordt nooit verkort: сойти́сь *bij elkaar komen* соше́дшиеся, соше́дшихся, соше́дшимися etc.

1.2.2 Accent

Het accent van het verleden actief deelwoord ligt in de regel op dezelfde lettergreep als in de infinitief. Belangrijkste uitzondering is умереть - умерший.

1.2.3 Voorbeelden met het verleden actief deelwoord:

Дирéктор обратíлся к собравшимся.	<i>De directeur wendde zich tot de aanwezigen.</i>
Дéвушка, мéдленно шéдшая по улице, вдруг остановíлась.	<i>Het meisje, dat langzaam over straat liep, bleef plotseling staan.</i>
Я купи́л себе́ рúчку, так понравившюся мне.	<i>Ik heb de pen gekocht die ik zo mooi vond.</i>

1.3 Tegenwoordig passief deelwoord

Het tegenwoordig passief deelwoord kan alleen gevormd worden van imperfectieve, overgankelijke werkwoorden.

1.3.1 Vorming

Als uitgangspunt nemen we de 1e persoon pl., waarachter we een adjectiefuitgang plaatsen.

De eigenlijke uitgangen van het tegenwoordig passief deelwoord zijn:

e-vervoeging:	-ем + adjectiefuitgang
i-vervoeging:	-им + adjectiefuitgang

infinitief	1e pers. pl.	teg. passief deelwoord
бросáть	бросáем	бросáемый
читáть	читáем	читáемый
критиковáть	критику́ем	критику́емый
<i>bekritiseren</i>		
любíть	любим	любíмый
Uitzonderingen zijn:		
вести́	ведём	ведóмый
везтí	везём	везóмый
нести́	несём	несóмый
иска́ть <i>zoeken</i>	и́щем	искóмый

Bij de secundaire imperfectieven (-)давáть en -знавáть wordt het tegenwoordig passief deelwoord afgeleid van de infinitiefstam: (про)давáть - (про)давáемый.

Het tegenwoordig passief deelwoord wordt vrijwel uitsluitend gebruikt in schrijftaal. Het kan van slechts weinig werkwoorden worden gevormd. Het is niet precies aan te geven welke typen werkwoorden de vorming van een tegenwoordig passief deelwoord toelaten. Min of meer produktief is de vorming van het tegenwoordig passief deelwoord bij

geprefigeerde, secundaire imperfectieven, bij on geprefigeerde op -овать en bij verba op -авать. Bij de werkwoorden van de i-vervoeging is het tegenwoordig passief deelwoord slechts zeer beperkt mogelijk (о.а. водить, вводить, возить, ввозить, любить, носить, строить, уносить).

1.3.2 Accent

Bij werkwoorden van de e-vervoeging is de accentuering als in de 1e pers. pl., bijv. бросать - броса́ем - броса́емый; bij werkwoorden van de i-vervoeging als in de infinitief: любить - любим - любимы́й.

1.3.3 Voorbeelden met het tegenwoordig passief deelwoord:

Изуча́емый на́ми язы́к о́чень
трудо́ный.

De taal die wij studeren is erg moeilijk.

Дождь и снег - явле́ния приро́ды,
вызыва́емые ре́зким пониже́нием
температу́ры во́здуха.

*Regen en sneeuw zijn natuurverschijn-
selen die worden veroorzaakt door een
abrupte daling van de temperatuur van
de lucht.*

1.4 Verleden passief deelwoord

Het verleden passief deelwoord kan alleen worden gevormd van perfectieve, overgankelijke werkwoorden.

Er zijn twee vormen: de lange vorm en de korte vorm. De lange vorm wordt gebruikt als bijvoeglijke bepaling ('De gelezen kranten werden meegegeven met het oud papier.' 'De verloren wedstrijd was een grote teleurstelling voor de supporters.'). De korte vorm wordt gebruikt om het gezegde te vormen in passieve zinnen ('De kranten zijn gelezen'. 'De wedstrijd werd verloren'. 'De brief zal worden geschreven' door Piet). De lange vormen congrueren in geslacht, getal en naamval met het woord dat ze bepalen, de korte vorm congrueert in geslacht en getal met het onderwerp van de zin.

M.b.t. de vorming van het verleden passief deelwoord dienen we onderscheid te maken tussen de volgende groepen werkwoorden:

Groep A: werkwoorden op -ать en -ять m.u.v. de zgn. nasaalstammen (d.w.z. werkwoorden waarbij in de presensstam een -н of -м opduikt, zoals взять, нача́ть, приня́ть, подня́ть);

Groep B: samenstellingen met -йти́, verba waarvan de infinitief eindigt op -сть, -сти́, -зть, -зти́, -чь, meerlettergrepige werkwoorden op -еть en -ить (prefixen blijven bij de bepaling van het aantal lettergrepen buiten beschouwing; werkwoorden als одéть *kleden* en нали́ть *inschenken* horen dus niet tot deze groep!);

Groep C: overige werkwoorden, d.w.z. de nasaalstammen, éénlettergrepige werkwoorden op -еть en -ить, werkwoorden waarvan de infinitief eindigt op -уть, -ыть, -отъ en -ерéть.

1.4.1 Vorming

1.4.1.1 Groep A: werkwoorden op -ать en -ять m.u.v. de zgn. nasaalstammen

Bij deze werkwoorden wordt het verleden passief deelwoord afgeleid van de infinitiefstam, en wel als volgt:

lange vorm: inf. stam + -нн- + adjectiefuitgang

korte vorm: inf. stam + -н, -на, -но, -ны

infinitief	infinitiefstam	verl. passief deelwoord
написа́ть	написа́-ть	напи́санный напи́сан, напи́сана, -но, -ны
назва́ть	назва́-ть	на́званный на́зван, на́звана, -но, -ны
потеря́ть	потеря́-ть	потеря́нный потеря́н, потеря́на, -но, -ны

Accent

Het accent van de verleden passieve deelwoorden van deze groep ligt in de regel op dezelfde lettergreep als in de infinitief. Indien in de infinitief het accent op de laatste lettergreep ligt, trekt het zich in het deelwoord één lettergreep terug:

infinitief	infinitiefstam	verl. passief deelwoord
прочита́ть	прочита́-ть	прочи́танный прочи́тан, причи́тана, прочи́тано, прочи́таны.
посла́ть	посла́-ть	посо́ланный посо́лан, посо́лана, посо́лено, посо́ланы

Het verleden passief deelwoord van дать is: да́нный - дан - дана́ - дано́ - даны́. Hetzelfde accentpatroon zien we ook bij сдать. Bij de andere samenstellingen met -дать ligt het accent op het prefix (met in de korte vorm F. als alternatief een beklemtoonde uitgang), bijv. прода́ть *verkopen* - про́данный - про́дан - про́дана́ - про́дано - про́даны.

1.4.1.2 Groep B: samenstellingen met -йти́, verba waarvan de infinitief eindigt op -сть, -сти́, -зть, -зти́, -чь, meerlettergrepige werkwoorden op -еть en -ить

Bij deze werkwoorden wordt het verleden passief deelwoord gevormd van de presensstam. I.v.m. de consonantverandering nemen we de 1e pers. sg. (bij de verba op -чь de 2e pers. sg.!). De vorming is als volgt:

lange vorm: presensstam + -енн- + adjectiefuitgang

presensstam + -ённ- + adjectiefuitgang

korte vorm: presensstam + -ен, -ена, -ено, -ены

presensstam + -ён, -ена́, -ено́, -ены́

Voorbeelden:

infinitief бро́сить	presensstam бро́ш-у бро́с-ишь	verl. passief deelwoord бро́шенный бро́шен, бро́шена, -ено, -ены
поста́вить	поста́вл-ю поста́в-ишь	поста́вленный поста́влен, поста́влена, -ено, -ены
объясни́ть	объясн-ю́ объясн-ишь	объяснённый объяснён, объяснена́, -ено́, -ены́
пригласи́ть	приглаш-у́ приглас-ишь	приглашённый приглашён, приглашена́, -ено́, -ены́

Accent

a) werkwoorden met (vanaf de 2e pers. sg.) onbeklemtoonde presensuitgangen hebben ook onbeklemtoonde participiumuitgangen:

вы́везти <i>uitvoeren</i>	вы́вез-у вы́вез-ешь	вы́везенный вы́везен, вы́везена, -ено, -ены
купи́ть	ку́п-ю́ ку́п-ишь	ку́пленный ку́плен, ку́плена, -ено, -ены
осмотрéть <i>inspecte- ren</i>	осмотр-ю́ осмо́тр-ишь	осмо́тренный осмо́трен, осмо́трена, -ено, -ены

b) werkwoorden met (vanaf de 2e pers. sg.) beklemtoonde presensuitgangen hebben ook beklemtoonde participiumuitgangen:

возврати́ть <i>teruggeven</i>	возвращ-у́ возврат-ишь	возвращённый возвращён, возвращена́, -ено́, -ены́
принести́	принес-у́ принес-ёшь	принесённый принесён, принесена́, -ено́, -ены́
сбере́чь <i>bewaren</i>	сберег-у́ сбереж-ёшь	сбережённый сбережён, сбережена́, -ено́, -ены́

Uitzonderingen zijn o.a.:

- de samenstellingen met -красть

украсть <i>stelen</i>	украд-у́ украд-ёшь	укра́денный укра́ден, укра́дена, -ено, -ены
- de samenstellingen met -есть		
съесть	съед-и́м	съе́денный съе́ден, съе́дена, -ено, -ены
- найти́ en пройти́		
найти́	найд-у́ найд-ёшь	на́йденный на́йден, на́йдена, -ено, -ены

1.4.1.3 Groep C: de nasaalstammen, éénlettergrepige werkwoorden op -еть en -ить, werkwoorden waarvan de infinitief eindigt op -уть, -ыть, -оть en -ереть

Bij deze werkwoorden wordt het verleden passief deelwoord gevormd van de preteritumstam:

lange vorm: preteritumstam + -т- + adjectiefuitgang

korte vorm: preteritumstam + -т, -та, -то, -ты

Voorbeelden:

infinitief	preteritumstam	verl. passief deelwoord
взять	взя-л взя-ла́	взя́тый взя́т, взя́та, -то, -ты
вы́мыть	вы́мы-л вы́мы-ла	вы́мытый вы́мыт, вы́мыта, -то, -ты
вы́пить	вы́пи-л вы́пи-ла	вы́питый вы́пит, вы́пита, -то, -ты
двину́ть	двину-л двину-ла	двину́тый двину́т, двину́та, -то, -ты
забы́ть	забы́-л забы́-ла	забы́тый забы́т, забы́та, -то, -ты
откры́ть	откры́-л откры́-ла	откры́тый откры́т, откры́та, -то, -ты
приня́ть	приня́-л приня́-ла́	приня́тый приня́т, приня́та, -то, -ты
спеть	спе-л спе́-ла	спе́тый спе́т, спе́та, -то, -ты
сшить	сши-л сши́-ла	сши́тый сши́т, сши́та, -то, -ты

Accent

Bij de lange vorm ligt het accent als regel op dezelfde lettergreep als in de mannelijke vorm van de verleden tijd. Voor de korte vorm geldt hetzelfde patroon als in de verleden tijd:

начáть	нáча-л, начала́, нáчало, нáчали	нáчатый нáчат, начата́, нáчато, нáчаты
заперéть <i>op slot doen</i>	зáпер, заперла́, зáперло, зáперли	зáпертый зáперт, заперта́, зáперто, зáперты

Indien bij werkwoorden op (beklemtoond) -нύть en -óть in de verleden tijd M. het accent op de laatste lettergreep ligt, trekt het zich één lettergreep terug, bijv.:

повернύть	повернύ-л повернύ-ла	повёрнутый повёрнут, повёрнута, -то, -ты
проколóть <i>doorsteken</i>	проколó-л проколó-ла	прокóлотый прокóлот, прокóлота, -то, -ты

1.4.2 Voorbeelden van attributief gebruik:

Отнеси́ прочитанные кн́иги в библиотéку.	<i>Breng de gelezen boeken terug naar de bibliotheek.</i>
В дикта́нте, написанном Ива́ном, бы́ло мно́го оши́бок.	<i>In het dictee dat door Ivan gemaakt was, zaten veel fouten.</i>
Вот пакéт, принесённый почтальóном.	<i>Hier is het pakje dat door de postbode is gebracht.</i>

Voorbeelden van predikatief gebruik:

Москóвский университет был откры́т 250 лет наза́д.	<i>De universiteit van Moskou werd 250 jaar geleden geopend.</i>
Стариќ был увéрен в том, что Чéхов ýмер в 1907 г.	<i>De oude man was ervan overtuigd dat Tsjechov was gestorven in 1907.</i>
Все кн́иги ужé прочитаны́.	<i>Alle boeken zijn al gelezen.</i>

1.5 Opmerkingen

1.5.1 Van de meeste werkwoorden kunnen niet alle deelwoorden worden gevormd:

- intransitieve (en dus ook reflexieve) werkwoorden hebben geen passieve deelwoorden;
- van perfectieve werkwoorden kunnen geen tegenwoordige deelwoorden worden gevormd.

1.5.2 Deelwoorden worden verbogen als regelmatige adjectieven met onbeklemtoonde uitgangen.

Alleen het verleden passief deelwoord beschikt over een korte vorm.

1.5.3 De **korte vorm van het verleden passief deelwoord** wordt in combinatie met het hulpwerkwoord **быть** gebruikt om het gezegde te vormen van een passieve zin.

Кни́ги прочи́таны, на́до их отне́сти в библиотéку.	<i>De boeken zijn gelezen, we moeten ze terugbrengen naar de bibliotheek.</i>
Вéщи ужé бы́ли уло́жены.	<i>De spullen waren al ingepakt.</i>
Этот магази́н бу́дет откры́т в ноя́брé.	<i>Die winkel zal in november worden geopend.</i>
Вино́ бу́дет кúплено Серге́ем.	<i>De wijn zal worden gekocht door Sergej.</i>

N.B. De “handelende” persoon bij een passiefconstructie wordt in het Russisch weer-gegeven door de instrumentalis.

1.5.4 Voor alle vier de deelwoorden geldt dat ze attributief kunnen worden gebruikt. Het **verleden passief deelwoord** staat hierbij in de **lange vorm**.

Wanneer van het deelwoord geen andere elementen afhangen (nadere bepaling, object, voorzetselconstructie e.d.) staan ze meestal vóór het te bepalen woord:

Ма́ма смóтрит на игра́ющих дете́й.	<i>Moeder kijkt naar de spelende kinderen.</i>
На́до отне́сти прочи́танные кни́ги в библиотéку.	<i>We moeten de gelezen boeken terugbrengen naar de bibliotheek.</i>
Везде́ сидéли смею́щиеся лю́ди.	<i>Overal zaten lachende mensen.</i>

Wanneer daarentegen het deelwoord wél afhankelijke elementen bezit, staat het gewoonlijk achter het te bepalen woord, waarvan het wordt gescheiden door een komma:

Дéти, игра́ющие в саду́, грóмко крича́т.	<i>De kinderen, die in de tuin aan het spelen zijn, schreeuwen hard.</i>
Дéрево, упáвшее на доро́гу, загоро́дило путь маши́нам.	<i>Een boom, die op de weg was gevallen, versperde de auto's de doorgang.</i>
Пришлíte мне журна́л, издава́емый в Москвé.	<i>Stuurt u mij het tijdschrift toe dat in Moskou uitgegeven wordt.</i>

Zoals uit de voorbeelden al blijkt, kunnen we een attributief gebruikt deelwoord eventueel vertalen m.b.v. een relatieve bijzin. Dit is, ten dele, ook omkeerbaar: een relatieve bijzin kan in het Russisch worden weergegeven d.m.v een deelwoord op voorwaarde dat:

- het betrekkelijk voornaamwoord **onderwerp** is;
- in de relatieve bijzin een indicatief is gebruikt;
- in de relatieve bijzin geen futurum is gebruikt.

Wanneer in de relatieve bijzin een actieve werkwoordsvorm wordt gebruikt, moet men een actief deelwoord gebruiken; wanneer in de bijzin een passieve werkwoordsvorm wordt gebruikt een passief deelwoord. Bijv.:

Студѐнт, котóрый читаѐт «Извѣстия» - голлáндец. = Студѐнт, чита́ющий «Извѣстия», - голлáндец.	}	<i>De student die de Izvestija zit te lezen is een Nederlander.</i>
--	---	---

Алик отнёс кнѝги, котóрые бѝли прочѝтаны, в библиотѝку. = Алик отнёс прочѝтанные кнѝги в библиотѝку.	}	<i>Alik heeft de boeken die zijn gelezen teruggebracht naar de bibliotheek.</i>
---	---	---

Wanneer het betrekkelijk voornaamwoord lijdend voorwerp is, moet de bijzin a.h.w. eerst passief gemaakt worden, als gevolg waarvan het lijdend voorwerp tot onderwerp wordt:

Врач, котóрого мы вызвали, приѐхал чѐрез 15 ми́нут. Врач, котóрый был вызван на́ми, приѐхал чѐрез 15 ми́нут. Врач, вызванный на́ми, приѐхал чѐрез 15 ми́нут.	<i>De dokter die we belden, kwam na 15 minuten. De dokter die door ons werd gebeld, kwam na 15 minuten. De dokter, door ons gebeld, kwam na 15 minuten.</i>
---	---

1.5.5 Het begrip 'tijd' bij deelwoorden

Het begrip 'tijd' bij werkwoorden in het algemeen zegt iets over de ligging van de door het werkwoord uitgedrukte handeling t.o.v. een ander moment. Meestal is dat andere moment het spreekmoment. Bij deelwoorden echter hoeft dat niet noodzakelijk het geval te zijn: hier zegt het begrip 'tijd' meestal iets over de ligging van de (door het deelwoord uitgedrukte) handeling t.o.v. de hoofdhandeling.

Een tegenwoordig (actief en passief) deelwoord drukt "gelijktijdigheid" met de hoofdhandeling uit en wordt dus gebruikt om aan te geven dat de hoofdhandeling plaatsvindt terwijl de door het deelwoord uitgedrukte handeling plaatsvindt. Het predikaat kan daarbij zowel door een imperfectief, als door een perfectief werkwoord worden uitgedrukt:

Я следѝл за игра́ющими детьмѝ. Я слежѝ за игра́ющими детьмѝ. Я бѝду следѝть за игра́ющими	<i>Ik hield de spelende kinderen in de gaten. Ik houd de spelende kinderen in de gaten. Ik zal de spelende kinderen in de gaten</i>
---	---

детьми́.

Я посла́л письмо́ подру́ге, живу́щей в
Петербу́рге.

Я слу́шаю уро́ки ру́сского язы́ка,
передава́емые по телеви́зору.

houden.

*Ik heb een brief gestuurd aan mijn
vriendin, die in Sint-Petersburg woont.*

*Ik volg de Russische lessen die op de
televisie worden uitgezonden.*

Het verleden (actief en passief) deelwoord drukt “voórtijdigheid” uit en moet dus worden gebruikt als men wil aangeven dat de participium-handeling voorafgaat aan de hoofdhandeling:

Вчера́ я встрéтил Татья́ну, ра́ньше
рабо́тавшую в на́шей библиоте́ке.

Молодо́му солда́ту, ешё не
привы́кшему к сибирской зимé, бы́ло
хо́лодно.

*Gisteren ben ik Tatjana tegengekomen,
die vroeger in onze bibliotheek werkte.*

*De jonge soldaat, die nog niet gewend
was aan de Siberische winter, had het
koud.*

Een bijzondere situatie doet zich voor bij verleden actieve deelwoorden, afgeleid van imperfectieve werkwoorden. Hierbij is namelijk dikwijls sprake van (facultatief!!) oriëntatie op het spreekmoment. Deze oriëntatie op het spreekmoment is echter alleen mogelijk wanneer het predikaat in het preteritum staat.

Dit betekent dat, indien het predikaat door een preteritumvorm wordt uitgedrukt, bij gelijktijdigheid tussen de participiumhandeling en de hoofdhandeling, zowel een tegenwoordig als een verleden actief deelwoord kan worden gebruikt.

In de volgende zinnen kunnen we dan ook het tegenwoordig actief deelwoord vervangen door een verleden actief deelwoord:

Я следил за играющими
детьми́.
= Я следил за игравшими
детьми́.

Ik hield de spelende kinderen in de gaten.

В аудиторию вошёл профессор,
читающий нам лекции
по истории.
= читавший нам лекции
по истории.

*De professor die ons geschiedenis-
college's gaf, kwam de zaal binnen.*

1.5.6 Voorbeelden

Я не знал, что этой ночью он был
арестован по обвинению в
государственной измене.

*Ik wist niet dat hij die nacht was
gearresteerd op beschuldiging van
hoogverraad.*

Крестьянин, родившийся в деревне,

De boer, die in het dorp was geboren,

объяснил, почему все уехали в город.	<i>legde uit waarom iedereen naar de stad was gegaan.</i>
Кругом всё было бело от снега, выпавшего ночью.	<i>Rondom was alles wit van de sneeuw die 's nachts gevallen was.</i>
Мы должны описывать опыты, проводимые на уроках химии.	<i>Wij moeten de experimenten beschrijven die op de scheikundelessen worden uitgevoerd.</i>
Я согласен забыть сказанное.	<i>Ik ben bereid te vergeten wat er is gezegd.</i>
Мы работаем в главном здании, построенном в прошлом году.	<i>Wij werken in het hoofdgebouw, dat vorig jaar is gebouwd.</i>
За нами река Ангара, берущая своё начало в Байкале.	<i>Achter ons ligt de Angara, die ontspringt in het Bajkalmeeer.</i>
На востоке идёт процесс реформ, имеющих решающее значение для всей Европы.	<i>In het Oosten is een proces van hervormingen aan de gang, die een beslissende betekenis hebben voor heel Europa.</i>
Музыка, написанная молодым композитором, пользовалась большим успехом.	<i>De muziek, geschreven door een jonge componist, had veel succes.</i>
Вслед за признанным рассказом я написал ещё девять, но ни один из них не имел успеха.	<i>Na het bekroonde verhaal schreef ik er nog negen, maar niet één ervan had succes.</i>
Учитель подходит к девушке, стоящей у двери.	<i>De leraar gaat naar het meisje toe dat bij de deur staat.</i>
Моему брату, родившемуся в 1948 г., было тогда 25 лет.	<i>Mijn broer, die in 1948 is geboren, was toen 25.</i>
Я говорил с рабочими, только что вернувшимися с работы.	<i>Ik sprak met de arbeiders die net van hun werk teruggekeerd waren.</i>
Мы перешли через замёрзшую реку.	<i>Wij staken de dichtgevroren rivier over.</i>
Вдруг мы услышали голос матери, звавшей нас обедать.	<i>Plotseling hoorden we de stem van moeder die ons riep om te komen eten.</i>
Мы познакомились с журналистом, приглашённым нами на вечер.	<i>Wij maakten kennis met de journalist die door ons op het feest was uitgenodigd.</i>
Закон, открытый учёным, имел важное значение для науки.	<i>De wet die door de geleerde was ontdekt, had grote betekenis voor de wetenschap.</i>
Я стоял перед закрытой дверью.	<i>Ik stond voor een gesloten deur.</i>
Письмо будет написано Иваном.	<i>De brief zal door Ivan geschreven worden.</i>
Этот портрет нарисован известным	<i>Dit portret is door een bekende schilder</i>

художником.	<i>gemaakt.</i>
Этот пакет был принесён почтальоном.	<i>Dat pakje was door de postbode gebracht.</i>
Нéсколько лет наза́д э́тот рома́н переведе́н на неме́цкий язы́к.	<i>Enkele jaren geleden is deze roman in het Duits vertaald.</i>
Зда́ние бу́дет постро́ено в бу́дущем году́.	<i>Het gebouw zal volgend jaar gebouwd worden.</i>
Весь стол был за́нят кни́гами.	<i>De hele tafel werd in beslag genomen door boeken.</i>

1.6 Participia vertonen de neiging nieuwe betekenissen te ontwikkelen en daarbij over te gaan in andere woordsoorten, met name substantieven en adjectieven.

1.6.1 Afleidingen van het tegenwoordig actief deelwoord

блестя́щий, adverbium: блестя́ще	<i>schitterend</i>
Она́ блестя́ще поёт.	<i>Zij zingt schitterend.</i>
бу́дущий	<i>toekomstig, komend</i>
бу́дущее	<i>toekomst</i>
бу́дущее вре́мя = бу́дущее	<i>toekomende tijd</i>
просто́е/сло́жное бу́дущее	<i>enkelvoudig/samengesteld futurum</i>
настоя́щий	<i>echt</i>
настоя́щее вре́мя	<i>tegenwoordige tijd, presens</i>
трудо́ющийся	<i>arbeider, werker</i>

1.6.2 Afleidingen van het tegenwoordig passief deelwoord

люби́мый	<i>geliefd, favoriet, lievelings-</i>
са́мые люби́мые места́	<i>de meest geliefde plaatsen</i>
необходи́мый	<i>noodzakelijk (lett.: niet omheen te gaan)</i>
уважа́емый	<i>geachte (als wijze van aanspreken)</i>
уважа́емые това́рищи, ... господа́	<i>geachte kameraden, ... heren</i>

Ontkennende vormen met het tegenwoordig passief deelwoord hebben vaak de betekenis van 'on...baar', 'on...lijk', bijv.:

неви́димый	<i>onzichtbaar</i>	непроходи́мый	<i>ondoordringbaar</i>
невыно́симый	<i>ondraaglijk</i>	неузнава́емый	<i>onherkenbaar</i>

1.6.3 Afleidingen van het verleden actief deelwoord

бы́вший	<i>voormalig, vroeger, gewezen, ex-</i>
оста́вшееся вре́мя	<i>de resterende tijd</i>
собра́вшиеся	<i>de aanwezigen</i>

1.6.4 Afleidingen van het verleden passief deelwoord

неожиданный, неожидaн, неожидaнна, -нно, -нны *onverwacht*
 образованный, образовaн, образовaнна, -нно, -нны *ontwikkeld, erudiet, goed onderlegd*
 oживлённый, oживлён, -ённа, -ённо, -ённы *levendig*
 увёренный, увёрен, увёренна, -енно, -енны *zelfverzekerd*

We zien dat, anders dan bij het passief deelwoord, deze adjectieven ook in de korte vorm F., N. en Pl. -нн- hebben.

2. Het passief

Het passief (de lijdende vorm) kan in het Russisch op twee manieren worden uitgedrukt. Hierbij moet rekening worden gehouden met het aspect van het werkwoord.

2.1 Het passief van perfectieve werkwoorden

Bij perfectieve werkwoorden wordt het passief uitgedrukt door middel van een vorm van het hulpwerkwoord быть en het verleden passief deelwoord. In het presens wordt het hulpwerkwoord gerealiseerd door de nul-vorm.

In het aldus gevormde passief worden drie tijden onderscheiden: preteritum, presens en futurum, waarbij presens moet worden opgevat als “toestand in het heden als gevolg van een handeling in het verleden”.

Дом построён в прошлом году.	<i>Het huis is vorig jaar gebouwd.</i>
Дом был построен в прошлом году.	<i>Het huis werd/was vorig jaar gebouwd.</i>
Дом будет построен в будущем году.	<i>Het huis wordt volgend jaar gebouwd.</i>
	<i>Het huis zal volgend jaar gebouwd worden/zijn.</i>
Так решено.	<i>Aldus is besloten.</i>
Работа будет закончена вовремя.	<i>Het werk zal op tijd voltooid zijn.</i>
Он сказал, что работа будет сделана вовремя.	<i>Hij zei dat het werk op tijd zou worden/zijn voltooid.</i>
Об этом уже написано во вчерашней газете.	<i>Daarover is al geschreven in de krant van gisteren.</i>
Эти брюки сшиты моёй сестрой.	<i>Deze broek is gemaakt door mijn zus.</i>

Uit de voorbeelden blijkt dat het presens correspondeert met de Nederlandse voltooid tegenwoordige tijd (perfectum); het preteritum met de onvoltooid verleden of voltooid verleden tijd (imperfectum en plusquamperfectum) en het futurum met de diverse futurumvormen van het Nederlands.

2.2 Het passief van imperfectieve werkwoorden

Bij imperfectieve werkwoordsvormen wordt het passief uitgedrukt door middel van reflexieve vormen.

Indien het onderwerp een levend wezen is, is het met -ся gevormde passief als regel niet mogelijk.

Дом стрóбился нéсколько лет.	<i>Er werd enkele jaren aan het huis gebouwd.</i>
Плáны выполня́лись.	<i>De plannen werden uitgevoerd (= waren in uitvoering).</i>
Кóмната освещáется лáмпой.	<i>De kamer wordt door de lamp verlicht.</i>

Het suffix -ся wordt soms ook gebruikt om van (imperfectieve) actieve participia passieve participia te vormen:

Дом, стрóбящийся óколо театра, сторéл.	<i>Het huis dat bij de schouwburg gebouwd wordt, is afgebrand.</i>
Фильм, демонстρίрующийся в éтом зáле, сдéлан по рассказу Андрéя Платóнова.	<i>De film die in deze zaal wordt gedraaid, is gemaakt naar een verhaal van Andrej Platonov.</i>

2.3 In het Russisch worden, vergeleken met het Nederlands, passiefconstructies minder vaak gebruikt. O.a. als gevolg van de grotere vrijheid in de woordvolgorde treffen we in het Russisch vaak een actiefconstructie aan, waar men in het Nederlands eerder een passiefconstructie zou gebruiken.

Кни́ги выдаю́т в чита́льном зáле.	<i>De boeken worden in de leeszaal uitgeleend.</i>
Сонáту исполня́ет Святослáв Рíхтер.	<i>De sonate wordt uitgevoerd door Svjatoslav Richter.</i>
Здесь продаю́т рúсские кни́ги.	<i>Hier worden Russische boeken verkocht.</i>
Сего́дня не рабо́тают. Здесь не кúрят.	<i>Vandaag wordt er niet gewerkt. Hier wordt niet gerookt.</i>

D. PREPOSITIE

- из-за + 2** **a) vanachter, achter ... vandaan**
b) wegens, ten gevolge van

Мы встáли из-за столá.	<i>Wij stonden van tafel op.</i>
Он смотре́л из-за двéри.	<i>Hij stond vanachter de deur te kijken.</i>
Из-за плохóй погóды она́ не могла́ приéхать.	<i>Wegens het slechte weer kon zij niet komen.</i>
Из-за вас я опозда́л в теа́тр.	<i>Door u kwam ik te laat in de</i>

schouwburg.

Andere voorzetsels die 'oorzaak' en 'reden' kunnen uitdrukken, zijn из, от, с, по.

из любви к	<i>uit liefde tot, voor</i>
от/с радости	<i>van vreugde</i>
от/с горя	<i>van verdriet</i>
от боли	<i>van pijn</i>
жениться по любви	<i>trouwen uit liefde</i>

- из-под + 2**
- a) *van onder, onder ... vandaan*
 - b) *bestemd voor, bevat hebbende*
 - c) *uit de buurt van, uit de streek van*

Мышь выбежала из-под дивана.	<i>De muis rende van onder de bank vandaan.</i>
банка из-под варенья	<i>jampot</i>
бутылка из-под молока	<i>melkfles</i>
Он приехал из-под Тулы.	<i>Hij kwam uit de buurt van Toela.</i>

вместо + 2 *in plaats van*

Вместо грамматики у нас будет устное упражнение.	<i>In plaats van grammatica krijgen we een mondelinge oefening.</i>
---	---

по + 4 *tot, tot aan (plaats; bij lichaamsdelen)*

Он вошёл в воду по шею.	<i>Hij liep tot aan zijn nek het water in.</i>
У нас работы (gen.!!) по горло.	<i>We zitten tot over onze oren (lett.: keel) in het werk.</i>

между + 5²⁷ *tussen (van plaats en van tijd)*

Наш дом стоит между университетом и вокзалом.	<i>Ons huis staat tussen de universiteit en het station.</i>
Я буду у вас между двумя и тремя.	<i>Ik ben tussen twee en drie bij u.</i>

E. CONJUNCTIE

²⁷ между + 2 treffen we voornamelijk aan in enkele vaste verbindingen:

между двух огней *tussen twee vuren*

читать между строк *tussen de regels door lezen*

прежде чем voor, voordat, alvorens

Прежде чем luidt een bijzin van tijd in. Als de hoofd- en de bijzin hetzelfde onderwerp hebben, dan volgt na dit voegwoord de infinitief (vergelijk Ndl. alvorens te + infinitief):

Прежде чем написать это письмо, я хочу поговорить с ней.	<i>Alvorens de brief te schrijven, wil ik met haar praten.</i>
Давай поговорим, прежде чем он придёт.	<i>Laten we even praten, voor hij komt.</i>

Het adverbium прежде betekent 'vroeger' (synoniem met раньше):

Прежде он бывал часто у нас.	<i>Vroeger kwam hij vaak bij ons.</i>
Она пришла прежде нас всех.	<i>Zij kwam het eerst van ons allemaal.</i>
Прежде всего расскажи мне, что случилось.	<i>Vertel me allereerst wat er gebeurd is.</i>

вместо того, чтобы + inf. in plaats van te ...

Вместо того, чтобы слушать, ты всё смотришь в окно.	<i>In plaats van te luisteren, kijk je steeds maar uit het raam.</i>
---	--

едва ..., как ... nauwelijks ..., of, nog maar net ..., of

Он едва вошёл в дом, как пошёл дождь.	<i>Hij was nog maar nauwelijks binnen, of het begon te regenen.</i>
---------------------------------------	---

Het adverbium едва betekent nauwelijks, nog maar net:

Он едва начинает говорить по-русски.	<i>Hij begint nog maar net Russisch te spreken.</i>
Мы едва успели на поезд.	<i>We haalden de trein nog maar net.</i>

UNIT 8

A. SUBSTANTIEF

Bijzonderheden bij enkele substantieven van de 1e declinatie

1. Mannelijke woorden met een uitgangsloze genitief pluralis

Bij een aantal mannelijke substantieven van de eerste declinatie heeft de genitief pluralis geen uitgang; deze vorm is dus gelijk aan de nominatief singularis. Het betreft o.a. de volgende woorden:

глаз *oog* солдат *soldaat*
партиза́н *partizaan* челове́к *mens*
раз *maal, keer* чуло́к *kous*

Мы там бы́ли не́сколько раз.

We zijn daar een paar keer geweest.

В магази́не бы́ло челове́к де́сять.

Er was een man of tien in de winkel.

2. Substantieven met het suffix -ёнок/-онк- (in nom. sg. -ёнок/-онок)

Substantieven met het suffix -ёнок- (na palatalen -онк-) duiden jongen van dieren aan. In de singularis hebben ze normale uitgangen. In de pluralisstem wordt het suffix -ёнок/-онк- vervangen door -ят- (na palatalen -ат-). Let op de vormen voor nominatief pluralis (uitgang -а) en genitief/accusatief pluralis (geen uitgang).

Zo luidt de verbuiging van котёнок *jong katje*:

	singularis	pluralis
N	котёнок	ко́тята
G	котёнка	ко́тят
A	котёнку	ко́тятам
A	котёнка	ко́тят
I	котёнком	ко́тятами
L	котёнке	ко́тятах

Op dezelfde manier worden o.a. verbogen:

львёнок, pl. лвьё́та *leeuwenwelp* (← лев *leeuw*)

волчо́нок, pl. волча́та *wolvenjong, welp* (← волк *wolf*)

медвежо́нок, pl. медвежа́та *berenjong* (← медве́дь *beer*)

Bij deze woorden hoort ook ребёнок *baby, kind*, pl. де́ти. De pluralisvorm ребя́та betekent *jongens, kerels*.

3. Pluralis van ве́ко, ко́лено, плечо́ en у́хо

Deze vier substantieven vertonen onregelmatigheden bij de vorming van de pluralis:

- nom. pl. op -и;

- verandering van consonant bij ко́лено en у́хо;

- uitgang in gen. pl. bij колéно en úхо;
- wisselend accent bij плечó en úхо.

	вéко <i>ooglid</i>	колéно <i>knie</i>	плечó <i>schouder</i>	úхо <i>oor</i>
N	вéки	колéни	плéчи	úши
G	век	колéней	плеч	ушéй
D	вéкам	колéням	плечáм	ушáм
A	вéки	колéни	плéчи	úши
I	вéками	колéнями	плечáми	ушáми
L	вéках	колéнях	плечáх	ушáх

B. ADJECTIEF

1. De synthetische superlatief

1.1 Naast de met сáмый samengestelde (analytische) superlatief komt, in meer verheven taalgebruik en in bepaalde vaste uitdrukkingen, een synthetische (niet-samengestelde) superlatief voor. Deze wordt gevormd met het suffix -ейший, na palatalen -áйший.

1.1.1 Met het suffix -ейший

вёрный - вернéйший	прекрáсный - прекрáснейший
богáтый - богатéйший	простóй - простéйший
нóвый - новéйший	úмный – умнéйший

Bij adjectieven met éénlettergrepige stam ligt het accent op het suffix -ейший, als de stam uit meer dan één lettergreep bestaat is het suffix meestal onbeklemtoond.

1.1.2 Met het suffix -áйший

Bij adjectieven met een stam op een velaar (к, г, х) wordt deze velaar in de superlatief vervangen door een palataal, resp. ч, ж en ш. Het suffix -ейший verschijnt in dat geval als -áйший:

высóкий - высочáйший	стрóгий <i>streng</i> - строжáйший
глубóкий - глубочáйший	тíхий – тишáйший
лéгкий - легчáйший	

Het suffix -айший heeft altijd de klemtoon.

Let erop, dat het element -ок-, dat in de comparatief verdwijnt, als -оч- in de superlatief aanwezig is (высóкий - вы́ше - высочáйший).

1.1.3 bijzondere vormen hebben:

блízкий <i>dichtbij</i> - ближáйший	корóткий <i>kort</i> - кратчáйший
дорогóй - дражáйший	нízкий <i>laag</i> - нижáйший

1.2 Gebruik

a) Als een echte superlatief

В нём я вижу своего злейшего врага.	<i>Ik zie hem als mijn ergste vijand.</i>
Вы считаете этот вопрос важнейшим на повестке дня?	<i>Vindt u die kwestie het belangrijkste op de agenda?</i>

b) Voor de aanduiding van een zeer hoge graad (elativus)

добрейшая душа	<i>een doodgoeie ziel</i>
честнейший человек	<i>een goudeerlijk iemand</i>
чистейшая ложь	<i>je reinste leugen</i>

c) Als een comparatief, voornamelijk in vaste verbindingen

в дальнейшем	<i>in het vervolg</i>
дальнейшие разговоры	<i>verdere gesprekken</i>
при ближайшем рассмотрении	<i>bij nadere beschouwing</i>

2. Versterking van comparatief en superlatief

De comparatieven/superlatieven van het type лучший (zie p. 130) en de vormen met het suffix -ейший/-ыйший kunnen worden versterkt met het partikel наи- *aller-*.

наилучший результат	<i>het allerbeste resultaat</i>
путь наименьшего сопротивления	<i>de weg van de minste weerstand</i>
наисложнейшая задача	<i>een alleringewikkeldste opgave</i>

C. PRONOMEN

Pronomina met кое-

кое-какой	<i>enige (geringe)</i>	кое-где	<i>hier en daar</i>
кое-кто	<i>enkelen, weinigen</i>	кое-как	<i>1. nauwelijks</i>
кое-что	<i>iets</i>		<i>2. slordig, zo-zo</i>

Voornaamwoorden (en bijwoorden) met het voorvoegsel кое- hebben, naast onbepaaldheid, ook de betekenis van een gering aantal of een geringe graad; soms is een zekere pejoratieve waarde aanwezig. Het prefix кое- wordt, evenals ни- en не-, door een voorzetsel van het tweede woorddeel gescheiden.

Voorbeelden:

Он подружился кое с какими	<i>Hij sloot vriendschap met een paar van</i>
----------------------------	---

товарищами.	<i>zijn collega's.</i>
Он встретил кое-кого из своих друзей.	<i>Hij kwam een paar van z'n vrienden tegen.</i>
Она кое-что записывала.	<i>Zij schreef een paar dingetjes op.</i>
Он сообщил кое-какие новости.	<i>Hij deelde een paar nieuwtjes mee.</i>
Работа сделана кое-как.	<i>Het werk is maar zo-zo uitgevoerd.</i>

D. NUMERALE

Het verzameltelwoord

Behalve de gewone hoofdtelwoorden heeft het Russisch voor de getallen 2 t/m 10 ook de zgn. verzameltelwoorden.

1. Vormen

2	3	4	5
дво́е	тро́е	че́тверо	пя́теро
двои́х	трои́х	четверы́х	пятеры́х
двои́м	трои́м	четверы́м	пятеры́м
= N/G	= N/G	= N/G	= N/G
двои́ми	трои́ми	четверы́ми	пятеры́ми
двои́х	трои́х	четверы́х	пятеры́х

Als пя́теро worden verbogen:

ше́стеро	<i>zes</i>	де́вятеро	<i>negen</i>
се́меро	<i>zeven</i>	де́сятеро	<i>tien</i>
во́сьмеро	<i>acht</i>		

2. Opmerkingen

a) De nominatief van verzameltelwoorden regeert een gen. pl. (dit geldt ook voor дво́е, тро́е en че́тверо). Wanneer de accusatief gelijk is aan de nominatief volgt eveneens een gen. pl. In de overige naamvallen is er congruentie tussen telwoord en substantief.

дво́е студéнтов, cf. два студéнта	<i>twee studenten</i>
Там бы́ли дво́е студéнтов.	<i>Daar waren twee studenten.</i>
На́до купи́ть ещé дво́е но́жниц.	<i>Ik moet nog twee scharen kopen.</i>

b) De verzameltelwoorden kunnen niet worden gebruikt als deel van een samengesteld telwoord.

3. Gebruik van verzameltelwoorden

Er zijn slechts weinig situaties waarin het gebruik van verzameltelwoorden verplicht is. In de verbogen naamvallen is het gebruik van verzameltelwoorden meestal facultatief. Vanaf пятеро is het gebruik ook in nominatief en accusatief dikwijls facultatief; vanaf восемьero worden verzameltelwoorden slechts sporadisch gebruikt.

3.1 Verzameltelwoorden moeten worden gebruikt:

a) met de persoonlijke voornaamwoorden мы, вы, они en de verbogen vormen daarvan:

Мы трóе оста́лись до́ма.	<i>Wij drieën bleven thuis.</i>
Нас бы́ло че́тверо.	<i>We waren met ons vieren.</i>
Я зна́ю то́лько вас тро́их.	<i>Ik ken alleen jullie drieën.</i>
Их бы́ло пя́теро.	<i>Ze waren met hun vijven.</i>

b) als het gaat om een gesubstantiveerd telwoord m.b.t personen:

Пяте́рых из них он хоро́шо знал.	<i>Vijf van hen kende hij goed.</i>
Вошли́ дво́е.	<i>Er kwamen twee man binnen.</i>

c) in nominatief en accusatief bij pluralia tantum. In de overige naamvallen en bij een getal hoger dan 'vier' is een verzameltelwoord minder gebruikelijk.

Vgl.:

Прошлó дво́е су́ток.	<i>Twee etmalen waren verstreken.</i>
Прошлó семь су́ток	<i>Zeven etmalen waren verstreken.</i>
Он купи́л дво́е но́жниц.	<i>Hij heeft twee scharen gekocht.</i>
Он купи́л пять но́жниц.	<i>Hij heeft vijf scharen gekocht.</i>

3.2 Verzameltelwoorden worden meestal gebruikt:

a) met de woorden люди, дети, ребята, лицо *persoon*, bijvoorbeeld:

У моего́ ста́ршего бра́та трóе дете́й. *Mijn oudste broer heeft drie kinderen.*

Ook hier zijn пятеро en hoger minder gebruikelijk.

(У него́ пя́теро дете́й.) *Hij heeft vijf kinderen.*

У него́ пять дете́й.

b) bij substantieven die mannelijke personen aanduiden, i.h.b. bij substantieven op -a en bij van adjectieven afgeleide substantieven.

дво́е мужчи́н	<i>twee mannen</i>
трóе друзе́й	<i>drie vrienden</i>
две де́вушки и трóе ю́ношей	<i>twee meisjes en drie jongens</i>
че́тверо сирóт	<i>vier wezen</i>
че́тверо рабо́чих	<i>vier arbeiders</i>
У него́ че́тверо сынове́й.	<i>Hij heeft vier zoons.</i>

По улице шли трое прохожих.

Over straat liepen drie voorbijgangers.

c) (in spreektaal) bij substantieven die dingen aangeven die gewoonlijk paarsgewijze voorkomen:

трое ботинок
пятеро чулок

*drie paar schoenen
vijf paar kousen*

Buiten de spreektaal gebruikt men gewoonlijk пара:

три пары ботинок
пять пар чулок

*drie paar schoenen
vijf paar kousen*

E. VERBUM

1. Het gerundium

In de zinnen (1) 'Zittend bij het raam keek hij naar de spelende kinderen.' en (2) 'Thuisgekomen besloot ik meteen naar bed te gaan', fungeren de werkwoordsvormen 'zittend' en 'thuisgekomen' als bijwoordelijke bepaling; ze kunnen vervangen worden door een bijwoordelijke bijzin: "Terwijl hij bij het raam zat ...", "Nadat ik was thuisgekomen ...".

Anders dan het Nederlands beschikt het Russisch over aparte werkwoordsvormen om deze functie uit te drukken: de gerundia.

Het Russisch kent twee gerundia: het imperfectief en het perfectief gerundium.

Het imperfectief gerundium drukt als regel gelijktijdigheid uit van de nevenhandeling (= de door het gerundium uitgedrukte handeling) en de hoofdhandeling.

Het perfectief gerundium geeft meestal aan dat de nevenhandeling aan de hoofdhandeling voorafgaat.

**Een gerundium kan alleen worden gebruikt als de
"bedrijver" van hoofd- en nevenhandeling dezelfde is!**

1.1 Imperfectief gerundium

1.1.1 Vorming

Het imperfectief gerundium wordt gevormd uit de praesensstam (3e pers. pl.):

praesensstam + -я (na palatalen -а) (+ -сь)

Voorbeelden:

infinitief	presensstam	gerundium
интересоваться	интересу́ются	интересу́ясь
чита́ть	чита́ют	чита́я
нести́	несу́т	неся́
находи́ться	находи́тся	находя́сь

слы́шать

слы́ш-ат

слы́ша

Het accent is hetzelfde als in de 1e pers. sg. met de volgende uitzonderingen:

глядéть - глядя́/глядя́ сидéть - сидя́

лежа́ть *liggen* - лёжа́ стоя́ть - сто́я

1.1.2 Bijzonderheden

a) Bij de secundaire imperfectieven (-)дава́ть, -става́ть en -знава́ть wordt het gerundium gevormd van de infinitiefstam:

дава́ть - дава́я узнава́ть - узнава́я

продава́ть *verkopen* - продава́я остава́ться - остава́ясь

b) Van het werkwoord бы́ть is het gerundium бу́дучи.

c) Van veel verba kan het imperfectief gerundium niet of slechts met grote moeite worden gevormd. Het gaat om de volgende groepen:

- werkwoorden met een infinitief eindigend op -чь (мочь, печь *bakken*, etc.) en -нуть.

- werkwoorden waarvan de presensstam (afgezien van een eventueel prefix) geen vocaal bevat. Hieronder vallen жда́ть, терéть *wrijven*, eenlettergrepige werkwoorden op -ить als пить, лить *gieten*, werkwoorden als мя́ть *verkreukelen*.

- werkwoorden van het type писа́ть (d.w.z. verba op -ать met consonantwisseling) waarbij de presensstam eindigt op (с →)ш, (з →)ж of (д →)ж, bv. писа́ть, ре́зать *snijden*. De andere werkwoorden van dit type vormen het imperfectief gerundium regelmatig, bv. иска́ть - ища́ *zoeken*.

- van enkele werkwoorden die min of meer op zichzelf staan, o.a. бежа́ть, е́сть, е́хать, зва́ть, лезть *klimmen*, петь, хоте́ть.

1.1.3 Voorbeelden:

Сидя́ у окна́, он смотре́л на игра́ющих дете́й.

Zittend bij het raam keek hij naar de spelende kinderen.

Лежа́ на дива́не, он чита́л газéту.

Terwijl hij op de bank lag, las hij de krant/Hij lag op de bank de krant te lezen.

Слу́шая ра́дио, мы узнаём о том, что происхо́дит в ми́ре.

Door naar de radio te luisteren komen we te weten wat er in de wereld gebeurt.

Не жела́я говори́ть об э́том, он молча́л.

Omdat hij er niet over wilde spreken, zweeg hij.

Ещё́ бу́дучи студéнтом, он написа́л свой пёрвый нау́чный труд.

Terwijl hij nog student was, schreef hij zijn eerste wetenschappelijke werk.

1.2 Perfectief gerundium

Het perfectief gerundium wordt op de volgende manieren gevormd:

1.2.1 Bij het werkwoord прочесть en samenstellingen met -везти́, -вести́, -грести́, -мести́, -нести́, en -йти́ wordt het perfectief gerundium op dezelfde manier gevormd als het imperfectief gerundium, d.w.z. het wordt afgeleid van de presensstam:

presensstam + -я (+ -сь)

infinitief	presensstam	gerundium
проче́сть	прочт-у́т	прочтя́
прийти́	прид-у́т	придя́
отвезти́	отвез-у́т	отвезя́
унести́	унес-у́т	унеся́

Uit de preteritumstam afgeleide gerundia als пришёдши, унёсши gelden als verouderd.

1.2.2 Overige verba

Bij de overige verba wordt het perfectief gerundium gevormd van de preteritumstam.

a) preteritumstam eindigt op een vocaal:

preteritumstam + -в (+ шись)

infinitief	preteritumstam	gerundium
приня́ть	приня-л	приня́в
прочита́ть	прочита-л	прочита́в
встрети́ться	встрети-лся	встрети́вшись
улыбну́ться	улыбну-лся	улыбну́вшись

N.B. De consonant -д, die bij verba op -сть in het preteritum uit de stam verdwijnt, komt ook in het gerundium niet meer terug:

сесть	се-л (← *сед-л)	сев
съесть	сье-л (← *сьед-л)	сьев
упа́сть	упа́-л (← *украд-л)	упа́в

Vormen op -вши als написа́вши, приня́вши, се́вши, прочита́вши gelden als verouderd en/of plat.

In oudere teksten kan men bij werkwoorden van de i-vervoeging gerundia tegenkomen als *возвратя́сь, заме́тя, уви́дя* e.d. Dergelijke uit de presensstam gevormde gerundia gelden tegenwoordig echter als verouderd.

b) preteritumstam eindigt op een consonant:

preteritumstam + -ши (+ сь)

infinitief	preteritumstam	gerundium
лечь <i>gaan liggen</i>	лёг-	лёгши
помо́чь	помо́г-	помо́гши

замёрзнуть <i>bevriezen</i>	замёрз-	замёрзши
поги́бнуть <i>omkomen</i>	поги́б-	поги́бши
привы́кнуть <i>wennen</i>	привы́к-	привы́кши
N.V. исче́знуть <i>verdwijnen</i>	исче́з-	исче́знув!!

Bij werkwoorden op -ерéть (умерéть, заперéть *op slot doen*, стерéть *uitwissen*) kan het gerundium ook worden afgeleid van de infinitiefstam, hetgeen aanleiding geeft tot dubbelvormen, bijvoorbeeld:

infinitief	inf. stam	gerundium
умерéть	умерé-	умéрши/умерéв
стерéть	стерé-	стéрши/стерéв
заперéть	заперé-	зáперши/заперéв

Ook bij enkele werkwoorden op -нуть die -ну- in het preteritum verliezen, treden dubbelvormen op:

досты́гнуть	досты́гну-	досты́гши/досты́гнув
-------------	------------	----------------------

Het accent van de gerundia op -в(шись)/-ши(сь) ligt als regel op dezelfde lettergreep als in de infinitief, met dien verstande dat het accent nooit op -шись ligt.

1.2.3 Voorbeelden:

Придя́ домо́й, я реши́л сразу́ лечь спать.

Toen ik thuis kwam, besloot ik meteen te gaan slapen.

Прочита́в кни́гу, он отнёс её в библиотéку.

Toen hij het boek uit had, bracht hij het terug naar de bibliotheek.

Окóнчив медици́нский институ́т, он стал рабо́тать врачо́м.

Toen hij zijn medicijnenstudie had afgesloten, ging hij werken als arts.

Не поня́в теорéму, вы не смо́жете решить́ эту зада́чу.

Als u de stelling niet begrepen heeft, zult u deze opgave niet kunnen oplossen.

Не зная́, что де́лать, он поéхал к бра́ту.

Omdat hij niet wist wat hij moest doen, ging hij naar z'n broer.

Он ушё́л, ни с кéм не прости́вшись.

Hij vertrok zonder van iemand afscheid te nemen.

2. Voorzetsels en voegwoorden, afgeleid van gerundia

Enkele gerundia zijn tot (deel van een) voorzetsel of voegwoord geworden, bijv. de gerundia van благодары́ть, смотре́ть en хоте́ть:

благодаря́ + 3

dankzij

смотре́я по + 3

al naar gelang

смотре́я по обстоя́тельствам

al naar gelang de omstandigheden

несмотря́ на + 4

ondanks

Экспеди́ция двину́лась да́льше, несмотре́я на метéль, кото́рая нача́лась утром.

De expeditie trok verder, ondanks de sneeuwstorm die 's ochtends was opgestoken.

хотя	<i>hoewel</i>
Хотя я сейчас и старый человек, но сил у меня столько же, сколько было раньше.	<i>Al ben ik nu dan ook een oude man, ik heb nog evenveel kracht als vroeger.</i>

In verband hiermee worden de gerundia van *смотреть* en *хотеть* vermeden. In plaats van *смотря* gebruikt men *глядя/глядя*, in plaats van *хотя* gebruikt men *желая*.

F. PREPOSITIE

возле + 2 (= рядом с + 5) *naast*

Она сидела возле меня.	<i>Ze zat naast mij.</i>
------------------------	--------------------------

сквозь + 4 (*dwars*) *doorheen*

говорить сквозь зубы	<i>spreken met de tanden op elkaar</i>
говорить сквозь слёзы	<i>spreken met tranen in de ogen</i>
Вода протекала сквозь крышу.	<i>Het water lekte door het dak.</i>
Он как сквозь землю пропал.	<i>Het is alsof de aarde hem heeft opgeslokt.</i>

по + 3/4

Het voorzetsel *по* + 3 of 4 heeft ook een distributieve functie.

Het wordt als volgt gebruikt:

a) substantief zonder telwoord: *по* + 3

Дети получили по пакéту.	<i>De kinderen kregen ieder 'n pakje.</i>
--------------------------	---

b) substantief met het telwoord *один*: *по* + 3

Дети получили по одному пакéту.	<i>De kinderen kregen ieder één pakje.</i>
---------------------------------	--

c) substantief met een van de overige telwoorden: *по* + 4

Ученикам раздали по четырёх тетради.	<i>Men gaf aan iedere leerling vier schriften.</i>
Каждому солдату выдали по двести сигарет.	<i>Aan iedere soldaat werden 200 sigaretten uitgereikt.</i>
Мы купили по две ножницы.	<i>Wij kochten ieder twee scharen.</i>

AANHANGSEL

VERBUIGING VAN NAAMWOORDEN

SUBSTANTIEVEN

1. 1e declinatie

1.1 Verbuiging mannelijke substantieven

	stam op harde consonant		stam op -г, -к, -х		stam op -ц	
	singularis					
N G D A I L	вопрóс	стол	урóк	язы́к	ме́сяц	конéц
	вопрóса	столá	урóка	языкá	ме́сяца	концá
	вопрóсу	столу́	уро́ку	языкú	ме́сяцу	концú
	вопрóс	стол	урóк	язы́к	ме́сяц	конéц
	вопрóсом	столóм	уро́ком	языкóм	ме́сяцем	концóм
	вопрóсе	столé	уро́ке	языкé	ме́сяце	концé
	pluralis					
N G D A I L	вопрóсы	столы́	уро́ки	языкí	ме́сяцы	концý
	вопрóсов	столóв	уро́ков	языкóв	ме́сяцев	концóв
	вопрóсам	столáм	уро́кам	языкáм	ме́сяцам	концáм
	вопрóсы	столы́	уро́ки	языкí	ме́сяцы	концý
	вопрóсами	столáми	уро́ками	языкáми	ме́сяцами	концáми
	вопрóсах	столáх	уро́ках	языкáх	ме́сяцах	концáх

	stam op -[j]		stam op -ч, -щ, -ж, -ш		stam op zachte cons.	
	singularis					
N G D A I L	музе́й	лиша́й	пляж	эта́ж	портфéль	день
	музе́я	лишáя	пля́жа	этажá	портфéля	дня
	музе́ю	лишаю́	пля́жу	этажú	портфéлю	дню
	музе́й	лиша́й	пляж	эта́ж	портфéль	день
	музе́ем	лишаём	пля́жем	этажóм	портфéлем	днём
	музе́е	лишаé	пля́же	этажé	портфéле	дне
	pluralis					
N G D A I L	музе́и	лишáя	пля́жи	этажí	портфéли	дни
	музе́ев	лишаёв	пля́жей	этажéй	портфéлей	дней
	музе́ям	лишáям	пля́жам	этажáм	портфéлям	дням
	музе́и	лиша́я	пля́жи	этажí	портфéли	дни
	музе́ями	лишáями	пля́жами	этажáми	портфéлями	дня́ми
	музе́ях	лишáях	пля́жах	этажáх	портфéлях	днях

1.2 Verbuiging onzijdige substantieven

	stam op harde consonant		stam op -к, -г, -х		stam op -ц	
	singularis					
N G D A I L	сло́во	письмо́	яблоко	молоко́	со́лнце	лицо́
	сло́ва	письма́	яблока	молока́	со́лнца	лица́
	сло́ву	письму́	яблоку	молоку́	со́лнцу	лицу́
	сло́во	письмо́	яблоко	молоко́	со́лнце	лицо́
	сло́вом	письмо́м	яблоком	молоко́м	со́лнцем	лицо́м
	сло́ве	письме́	яблоке	молоке́	со́лнце	лице́
	pluralis					
N G D A I L	слова́	письма	(яблоки) ²⁸		со́лнца	сердца́
	слов	писем	яблок		со́лнц	сердец
	слова́м	письмам	яблокам		со́лнцам	сердца́м
	слова́	письма	(яблоки)		со́лнца	сердца́
	слова́ми	письмами	яблоками		со́лнцами	сердца́ми
	слова́х	письмах	яблоках		со́лнцах	сердца́х

	stam op -[j]		stam op -ч, -щ, -ж, -ш		stam op zachte consonant	
	singularis					
N G D A I L	пла́тье	питьё	учи́лище	плечо́	мо́ре	
	пла́тья	питья́	учи́лица	плеча́	мо́ря	
	пла́тью	питью́	учи́лицу	плечу́	мо́рю	
	пла́тье	питьё	учи́лище	плечо́	мо́ре	
	пла́тьем	питьём	учи́	плечо́м	мо́рем	
	пла́тье	питье́	лицем	плече́	мо́ре	
			учи́лище			
	pluralis					
N G D A I L	пла́тья	питья́	учи́лица	(плéчи)	моря́	
	(пла́тьев)	питей	учи́лиц	плеч	(морей)	
	пла́тьям	питья́м	учи́лицам	плеча́м	моря́м	
	пла́тья	питья́	учи́лица	(плéчи)	моря́	
	пла́тьями	питья́ми	учи́лицами	плеча́ми	моря́ми	
	пла́тьях	питья́х	учи́лицах	плеча́х	моря́х	

²⁸ De tussen haakjes geplaatste vormen zijn onregelmatigheden.

2. 2e verbuigingsklasse

	stam op harde consonant		stam op -к, -г, -х		stam op -ц	
	singularis					
N	газэ́та	мечта́	кни́га	река́	пя́тница	овца́
G	газе́ты	мечты́	кни́ги	реки́	пя́тницы	овцы́
D	газе́те	мечте́	кни́ге	реке́	пя́тнице	овце́
A	газе́ту	мечту́	кни́гу	реку́	пя́тницу	овцу́
I	газе́той	мечто́й	кни́гой	реко́й	пя́тницей	овцо́й
L	газе́те	мечте́	кни́ге	реке́	пя́тнице	овце́
	pluralis					
N	газе́ты	мечты́	кни́ги	рэ́ки	пя́тницы	о́вцы
G	газе́т	--- ²⁹	кни́г	рек	пя́тниц	ове́ц
D	газе́там	мечта́м	кни́гам	рэ́кам	пя́тницам	о́вцам
A	газе́ты	мечты́	кни́ги	рэ́ки	пя́тницы	ове́ц
I	газе́тами	мечта́ми	кни́гами	рэ́ками	пя́тницами	о́вцами
L	газе́тах	мечта́х	кни́гах	рэ́ках	пя́тницах	о́вцах

	stam op -[j]		stam op -ч, -щ, -ж, -ш		stam op zachte consonant	
	singularis					
N	се́рия	статья́	встреча́	свеча́	неде́ля	земля́
G	се́рии	статья́	встречи́	свечи́	неде́ли	земли́
D	се́рии	статья́е	встрече́	свече́	неде́ле	земле́
A	се́рию	статья́ю	встречу́	свечу́	неде́лю	зе́млю
I	се́рией	статья́ей	встрече́й	свечо́й	неде́лей	земле́й
L	се́рии	статья́е	встрече́	свече́	неде́ле	земле́
	pluralis					
N	се́рии	статья́	встречи́	свечи́	неде́ли	зе́мли
G	се́рий	стате́й	встреч	свеч	неде́ль	земель
D	се́риям	статья́м	встреча́м	свеча́м	неде́лям	зе́млям
A	се́рии	статья́	встречи́	свечи́	неде́ли	зе́мли
I	се́риями	статья́ми	встреча́ми	свеча́ми	неде́лями	зе́млями
L	се́риях	статья́х	встреча́х	свеча́х	неде́лях	зе́млях

²⁹ De gen. plмечт is ongebruikelijk.

3. 3e verbuigingsklasse

	singularis		pluralis	
N	тетра́дь	вещь	тетра́ди	вещи
G	тетра́ди	вещи	тетра́дей	вещёй
D	тетра́ди	вещи	тетра́дям	вещам
A	тетра́дь	вещь	тетра́ди	вещи
I	тетра́дью	вещью	тетра́дями	вещами
L	тетра́ди	вещи	тетра́дях	веща́х

4. Verbuiging van N. substantieven op -мя; verbuiging van путь

	singularis		pluralis	
N	вре́мя	пу́ть	време́на	пути́
G	вре́мени	пути́	време́н	путе́й
D	вре́мени	пути́	време́нам	путя́м
A	вре́мя	пу́ть	време́на	пути́
I	вре́менем	путём	време́нами	путя́ми
L	вре́мени	пути́	време́на́х	путя́х

5. Verbuiging van achternamen op -ов, -ев, -ёв, -ин, -ын

	singularis		pluralis
	M.	F.	
N	Алексе́ев	Алексе́ева	Алексе́евы
G	Алексе́ева	Алексе́евой	Алексе́евых
D	Алексе́еву	Алексе́евой	Алексе́евым
A	Алексе́ева	Алексе́еву	Алексе́евых
I	Алексе́евым	Алексе́евой	Алексе́евыми
L	Алексе́еве	Алексе́евой	Алексе́евых

ADJECTIEVEN

1. Verbuiging

1.1 Stam eindigt op harde consonant

		singularis					
		M.		F.		N.	
N G D A I L		трудо́рый	родно́й	трудо́ная	родна́я	трудо́ное	родно́е
		трудо́рого	родно́го	трудо́рой	родно́й	трудо́рого	родно́го
		трудо́рому	родно́му	трудо́рой	родно́й	трудо́рому	родно́му
		= N/G	= N/G	трудо́рую	родну́ю	трудо́ное	родно́е
		трудо́рым	родны́м	трудо́рой	родно́й	трудо́рым	родны́м
	трудо́ром	родно́м	трудо́рой	родно́й	трудо́ром	родно́м	
		pluralis					
N G D A I L				трудо́ные	родны́е		
				трудо́ных	родны́х		
				трудо́ным	родны́м		
				= N/G	= N/G		
				трудо́ными	родны́ми		
			трудо́ных	родны́х			

1.2. Stam eindigt op -к, -г, -х

		singularis					
		M.		F.		N.	
N G D A I L		лёгкий	плохо́й	лёгкая	плоха́я	лёгкое	плохо́е
		лёгкого	плохо́го	лёгкой	плохо́й	лёгкого	плохо́го
		лёгкому	плохо́му	лёгкой	плохо́й	лёгкому	плохо́му
		= N/G	= N/G	лёгкую	плоху́ю	лёгкое	плохо́е
		лёгким	плохи́м	лёгкой	плохо́й	лёгким	плохи́м
	лёгком	плохо́м	лёгкой	плохо́й	лёгком	плохо́м	
		pluralis					
N G D A I L				лёгкие	плохи́е		
				лёгких	плохи́х		
				лёгким	плохи́м		
				= N/G	= N/G		
				лёгкими	плохи́ми		
			лёгких	плохи́х			

1.3 Stam eindigt op -ч, -щ, -ж, -ш

		singularis					
		M.		F.		N.	
N G D A I L		хорóший	большóй	хорóшая	большáя	хорóшее	большóе
		хорóшего	большóго	хорóшей	большóй	хорóшего	большóго
		хорóшему	большóму	хорóшей	большóй	хорóшему	большóму
		= N/G	= N/G	хорóшую	большóую	хорóшее	большóе
		хорóшим	большóим	хорóшей	большóй	хорóшим	большóим
	хорóшем	большóм	хорóшей	большóй	хорóшем	большóм	
		pluralis					
N G D A I L			хорóшие	большóие			
			хорóших	большóих			
			хорóшим	большóим			
			= N/G	= N/G			
			хорóшими	большóими			
			хорóших	большóих			

1.4 Stam eindigt op zachte consonant (uitsluitend -н')

		singularis			pluralis
		M.	F.	N.	
N G D A I L		последний	последняя	последнее	последние
		последнего	последней	последнего	последних
		последнему	последней	последнему	последним
		= N/G	последнюю	последнее	= N/G
		последним	последней	последним	последними
	последнем	последней	последнем	последних	

1.5 Adjectieven met stam op -[j]

		singularis			pluralis
		M.	F.	N.	
N G D A I L		ры́бий	ры́бья	ры́бье	ры́бьи
		ры́бьего	ры́бьей	ры́бьего	ры́бьих
		ры́бьему	ры́бьей	ры́бьему	ры́бьим
		= N/G	ры́бью	ры́бье	= N/G
		ры́бьим	ры́бьей	ры́бьим	ры́бьими
	ры́бьем	ры́бьей	ры́бьем	ры́бьих	

1.6 Adjectieven op -ин, -ын

	singularis			pluralis
	M.	F.	N.	
N	па́пин	па́пина	па́пино	па́пины
G	па́пиного	па́пиной	па́пиного	па́пиных
D	па́пиному	па́пиной	па́пиному	па́пиным
A	= N/G	па́пину	па́пино	= N/G
I	па́пиным	па́пиной	па́пиным	па́пиными
L	па́пином	па́пиной	па́пином	па́пиных

2. De korte vorm

M.	F.	N.	Pl.
/-∅/	/-a/	/-o/	/-y/

Voorbeelden

но́вый	нов	но́ва	но́во	но́вы
молодо́й	молод	молода́	молодо	молоды
ти́хий	тих	тиха́	тихо	тихи́
сухо́й	сух	суха́	сухо	сухи́
горя́чий	горяч	горяча́	горячо́	горячи́
си́ний	синь	синя́	си́не	си́ни

PRONOMINA

1. Persoonlijke voornaamwoorden

N	я	ты	он	она́	оно́	мы	вы	они́
G	меня́	тебя́	его́	её́	его́	нас	вас	их
D	мне	тебе́	ему́	ей	ему́	нам	вам	им
A	меня́	тебя́	его́	её́	его́	нас	вас	их
I	мно́й	тобо́й	им	ей	его́	на́ми	ва́ми	и́ми
L	мне	тебе́	не́м	ней	им	нас	вас	них

2. Wederkerig en wederkerend voornaamwoord

N	-	-
G	друг дру́га	себя́
D	друг дру́гу	себе́
A	друг дру́га	себя́
I	друг дру́гом	собо́й
L	друг (о) дру́ге	себе́

3. De vragende voornaamwoorden кто en что, de ontkennde voornaamwoorden никто́ en ничто́

N G D A I L	кто	что	никто́	ничто́
	кого́	чего́	никого́	ничего́
	кому́	чему́	никому́	ничему́
	кого́	что	никого́	ничто́
	кем (о) ком	чем (о) чём	никём ни (о) ко́м	ничём ни (о) чём

4. Bezittelijke voornaamwoorden

	singularis						pluralis	
	M.		F.		N.			
N G D A I L	мой	наш	моя́	на́ша	моё	на́ше	мои́	на́ши
	моего́	на́шего	моёй	на́шей	моего́	на́шего	мои́х	на́ших
	моему́	на́шему	моёй	на́шей	моему́	на́шему	мои́м	на́шим
	= N/G	= N/G	мою́	на́шу	моё	на́ше	= N/G	= N/G
	мои́м	на́шим	моёй	на́шей	мои́м	на́шим	мои́ми	на́шими
	моём	на́шем	моёй	на́шей	моём	на́шем	мои́х	на́ших

5. Het vragende bezittelijk voornaamwoord чей

	singularis			pluralis
	M.	F.	N.	
N G D A I L	чей	чья́	чье́	чьи́
	чьего́	чьей	чьего́	чьих
	чьему́	чьей	чьему́	чьим
	= N/G	чью́	чье́	= N/G
	чьим	чьей	чьим	чьи́ми
	чьём	чьей	чьём	чьих

6. Aanwijzende voornaamwoorden

	singularis						pluralis	
	M.		F.		N.			
N	э́тот	то́т	э́та	та	э́то	то	э́ти	те
G	э́того	тогó	э́той	той	э́того	тогó	э́тих	тех
D	э́тому	тому́	э́той	той	э́тому	тому́	э́тим	тем
A	= N/G	= N/G	э́ту	ту	э́то	то	= N/G	= N/G
I	э́тим	тем	э́той	той	э́тим	тем	э́тими	те́ми
L	э́том	том	э́той	той	э́том	том	э́тих	тех

7. Het bepalende voornaamwoord весь

	singularis			pluralis
	M.	F.	N.	
N	весь	вся	всё	все
G	всего́	всей	всего́	всех
D	всему́	всей	всему́	всем
A	= N/G	всю	всё	= N/G
I	всем	всей	всем	все́ми
L	всём	всей	всём	всех

8. Het voornaamwoord сам

	singularis			pluralis
	M.	F.	N.	
N	сам	сама́	само́	са́ми
G	самого́	самой	самого́	самих
D	самому́	самой	самому́	самим
A	= N/G	саму́	само́	= N/G
I	самим	самой	самим	самими
L	самом	самой	самом	самих

TELWOORDEN

1. Overzicht

0	ноль of нуль	21	два́дцать оди́н
1	оди́н, одна́, одно́, одни́	22	два́дцать два/две
2	два, две	30	три́дцать
3	три	40	соро́к
4	четы́ре	50	пятьдеся́т
5	пять	60	шестьдеся́т
6	шесть	70	се́мьдеся́т
7	семь	80	во́семьдеся́т
8	во́семь	90	девяно́сто
9	де́вять	100	сто
10	де́сять	120	сто два́дцать
11	оди́ннадцать	145	сто соро́к пять
12	двена́дцать	200	двести́
13	трина́дцать	300	триста́
14	четы́рнадцать	400	четы́реста
15	пятна́дцать	500	пятьсо́т
16	шестна́дцать	600	шестьсо́т
17	семна́дцать	700	семьсо́т
18	восемна́дцать	800	восемьсо́т
19	девятна́дцать	900	девятьсо́т
20	два́дцать	1000	ты́сяча

2. Verbuiging van оди́н

	М.	Ф.	Н.	Pl.
N	оди́н	одна́	одно́	одни́
G	одногó	одно́й	одногó	одни́х
D	одному́	одно́й	одному́	одни́м
A	= N/G	одно́у	одно́	= N/G
I	одни́м	одно́й	одни́м	одни́ми
L	одно́м	одно́й	одно́м	одни́х

Verbuiging van два/две, три, четы́ре

N	два/две	три	четы́ре
G	двух	трёх	четырёх
D	двум	трём	четырёх
A	= N/G	= N/G	= N/G
I	двумя́	тремя́	четырьмя́
L	двух	трёх	четырёх

Verbuiging van со́рок, девяно́сто en сто

N	со́рок	девяно́сто	сто
G	сорока́	девяно́ста	ста
D	сорока́	девяно́ста	ста
A	со́рок	девяно́сто	сто
I	сорока́	девяно́ста	ста
L	сорока́	девяно́ста	ста

Verbuiging van telwoorden waarvan de 1e naamval eindigt op -ть of -мь

N	пять	во́семь	пятна́дцать	пятьдеся́т
G	пяти́	восьми́	пятна́дцати	пяти́десяти
D	пяти́	восьми́	пятна́дцати	пяти́десяти
A	пять	во́семь	пятна́дцать	пятьдеся́т
I	пятью́	восьмью́	пятна́дцатью	пятью́десятью
L	пяти́	восьми́	пятна́дцати	пяти́десяти

Verbuiging van honderdtallen

N	двэ́сти	три́ста	четы́реста	пятьсо́т
G	двухсо́т	трёхсо́т	четырёхсо́т	пятисо́т
D	двумста́м	трёмста́м	четырёхста́м	пятиста́м
A	двэ́сти	три́ста	четы́реста	пятьсо́т
I	двумяста́ми	тремяста́ми	четырьмяста́ми	пятьюста́ми
L	двухста́х	трёхста́х	четырёхста́х	пятиста́х

INHOUD

INLEIDING (UNIT 0)

A.	De plaats van het Russisch ten opzichte van andere Europese talen	5
B.	Het Russische klanksysteem	6
1.	Betekenisonderscheidende klank	6
2.	Fonemen van het Russisch	6
2.1	Vocaalreductie	6
2.2	Classificatie van consonanten	6
2.3	Assimilatie	7
C.	De Cyrillische letters	8
1.	Overzicht van het Cyrillische alfabet	8
2.	t/m 34. De Cyrillische letters	9
13.	Weergave van het foneem [j]	11
14.	Weergave van zachte consonanten	12
30.	Weergave van verbindingen consonant + j + vocaal	21
31.	Het harde teken	
34.	Samenvatting	22
35.	Spellingconventies	23
36.	Klankregels	23
37.	Transliteratie	25
D.	Grammatica	26
1.	Het Russische woord	26
1.1	Woordsoorten	26
1.2	Flexie	26
2.	Grammaticale categorie	26
2.1	Grammaticale categorieën van het substantief. Functies van de naamvallen	26
2.2	Grammaticale categorieën van het adjectief	27
2.3	Grammaticale categorieën van het werkwoord. Aspect	27

UNIT 1

A.	Substantief	31
1.	Het grammaticale geslacht	31
2.	Declinatieklassen	32
3.	Eerste declinatie	32
3.1	Uitgangen van mannelijke substantieven van de eerste declinatie	32
3.2	Uitgangen van onzijdige substantieven van de eerste declinatie	34
B.	Adjectief	35
1.	Attributief en predikatief gebruik	35

1.1	Uitgangen in de nominatief	35
1.2	Voorbeelden	36
C.	Pronomina	36
1.	Nom., gen. en acc. van persoonlijke voornaamwoorden van de 3e persoon.....	36
2.	Nominatief van bezittelijke voornaamwoorden	36
3.	Nominatief van de vragende voornaamwoorden кто, что en какóй	37
4.	Betrekkelijke voornaamwoorden	38
5.	Nominatief van éтот en тот	38
D.	Numeralia	39
1.	Vormen van hoofd- en rangtelwoorden	39
2.	Verbindingen van hoofdtelwoorden (in de nom.) en substantieven	39
E.	Adverbium	39
F.	Verbum	40
1.	Opbouw van de Russische werkwoordsvormen	40
2.	Infinitief	40
3.	Aspect	40
3.1	De formele kant van het aspect	40
3.2	Regels voor de keuze imperfectief-perfectief	42
4.	Preteritum (de verleden tijd)	42
4.1	Vorming van het preteritum	42
4.2	Accent in het preteritum	43
G.	Prepositie	43
2.	Preposities in plaatsbepalingen	43
3.	Preposities in tijdsbepalingen	45
4.	Overige preposities	46
5.	Diverse verbindingen met preposities	46
H.	Syntaxis	46
1.	Het presens van 'zijn'	46
2.	Lijdend voorwerp in ontkennende zinnen	46
3.	Vraagzinnen	47
3.1	Vraagzinnen met vraagwoord	47
3.2	Vraagzinnen zonder vraagwoord	47
4.	Onpersoonlijke zinnen van het type трудно	47
5.	De vertaling van 'het'	47

UNIT 2

A.	Substantief	49
1.	Tweede declinatie	49
1.1	Uitgangen van de tweede declinatie	49
1.2	Voorbeelden	50
2.	Derde declinatie	50

2.1	Uitgangen van de derde declinatie	50
3.	Uitgangen in de pluralis	50
3.1	Genitief pl. bij M. substantieven van de eerste declinatie	51
3.2	Genitief pl. bij N. substantieven van de eerste declinatie. Vluchtige consonanten	51
3.3	Genitief pl. bij substantieven van de tweede declinatie. Vluchtige consonanten	52
3.4	Voorbeelden verbuiging in de pluralis	53
4.	Accentpatronen bij substantieven	53
B.	Pronomina	55
1.	Verbuiging van persoonlijke voornaamwoorden	55
2.	Nominatief en genitief van НИЧТО́ en НИКТО́	56
3.	Wederkerig voornaamwoord	56
C.	Numeralia	57
1.	Hoofd- en rangtelwoorden van 1 t/m 10	57
2.	Verbindingen van hoofdtelwoorden (in de nom. en acc.) en substantieven	57
D.	Verbum	57
1.	Presensvormen	57
1.1	e/i-vervoeging	58
1.2	Uitgangen van het presens	58
1.3	Presensstam; consonantwisseling; relatie infinitief-presensstam bij diverse typen werkwoorden; onregelmatige werkwoorden	59
2.	Imperfectief futurum	63
3.	Aspectkeuze bij het futurum	63
4.	Relatie aspect-tijd	64
5.	Reflexieve werkwoorden	64
E.	Preposities	65
1.	Preposities in plaatsbepalingen	65
2.	Overige preposities	66
3.	Diverse verbindingen met preposities	67
F.	Syntaxis	67
1.	Het werkwoord БЫТЬ	67
1.1	БЫТЬ als koppelwerkwoord	67
1.2	БЫТЬ als hulpwerkwoord	68
1.3	БЫТЬ als werkwoord om uit te drukken waar iets/iemand zich bevindt of waar iets plaatsvindt	68
1.4	er is-zinnen: есть, нет, не́ было, не́ будет	68
2.	Ontkenning: не, нет	70
3.	Onpersoonlijke zinnen: typen ему́ плохо, можно, нельзя́	70
4.	Indirecte rede	71

UNIT 3

A.	Substantief	73
1.	Bijzonderheden 1e declinatie	73
1.1	Locatief sg. op -y/-ю	73
1.2	Nominatief pl. op -a/-я	73
1.3	Verschillende stammen in sg. en pl.: pluralisstam op [j]; substantieven op -ин; pl. van ребёнок en человек	73
2.	Bijzonderheden 3e declinatie: verbuiging van мать en дочь; instrumentalis pl. op -ми; accent bij дети en люди	76
B.	Adjectief	76
1.	Uitgangen singularis	76
2.	Voorbeelden verbuiging	77
C.	Pronomina	78
1.	De verbuiging van мы, вы, они	78
2.	Het wederkerend voornaamwoord себя	78
3.	Verbuiging van het bezittelijk voornaamwoord	79
3.1	Het gebruik van свой	79
4.	Verbuiging van кто, что, никто en ничто	80
5.	Het betrekkelijk voornaamwoord	81
6.	Verbuiging van этот en тот	82
7.	Verbuiging van весь	82
D.	Numeralia	83
1.	Hoofdtelwoorden	83
1.1	Overzicht van de hoofdtelwoorden	83
1.2	Verbuiging van de hoofdtelwoorden 1, 2, 3, 4, 40, 90 en 100	83
1.3	Verbindingen van hoofdtelwoorden en substantieven	84
1.4	Congruentie van hoofdtelwoord en predikaat	85
2.	Rangtelwoorden	86
E.	Verbum	86
1.	De imperatief	86
1.1	Vorming van de imperatief	86
1.2	Aspect in de imperatief	87
2.	Preteritum	89
2.1	De verleden tijd van verba op consonant + -ть, -ти, verba op -чь	89
2.2	Verba op -ереть	89
F.	Prepositie	89
1.	Preposities in tijdsbepalingen	89
2.	Preposities in plaatsbepalingen	90
G.	Syntaxis	91
1.	Predikatieve instrumentalis	91
2.	Это en het koppelwerkwoord	91

3.	Leeftijdaanduiding	92
4.	Datum- en jaaraanduiding	92
4.1	Datumaanduiding	92
4.2	Jaaraanduiding	92
4.3	Maand/datum - jaar	93
4.4	Afkorting van data	93
UNIT 4		
A.	Substantief	95
1.	Verbuiging van substantieven op -мя	95
2.	Verbuiging van eigennamen op -ов, -ев, -ёв, -ин, -ын	95
3.	Vorming van vadersnamen	96
B.	Adjectief	97
1.	Pluralisuitgangen	97
2.	Verbuiging van possessieve adjectieven op -ин, -ын	97
3.	Trappen van vergelijking	97
3.1	Comparatief	97
3.2	Superlatief	98
4.	Comparatief en superlatief van adverbia	99
C.	Pronomina	100
1.	Pluralisuitgangen van possessieve pronomina, ётот, тот, весь	100
2.	Сам - verbuiging, gebruik	101
3.	Самый - verbuiging, gebruik	101
4.	Никакой	101
5.	Verbuiging van некого, нечего	102
D.	Numeralia	102
1.	Verbindingen van telwoorden - adjectieven - substantieven	102
2.	Verbuiging van оба/обе	103
E.	Verbum	104
1.	Werkwoorden van beweging	104
2.	Vervoeging werkwoorden van beweging	106
3.	Prefigering werkwoorden van beweging	107
3.1	Prefigering direct leidend tot een aspectpaar (type написать)	107
3.2	Prefigering leidend tot "modificering" van de betekenis (type пописать)	107
3.3	Prefigering waarbij nieuwe (parige) werkwoorden worden gevormd	110
	(type переписать)	
4.	Samenvatting prefigering	113
5.	Imperatief van de 1e persoon	114
6.	Imperatief van de 3e persoon	114

F. Prepositie	115
про, около, среди	115
G. Conjunctie	115
чтобы, хотя, как только	115
H. Syntaxis	117
Ontkennende pronomina en adverbia met prefix -не	117

UNIT 5

A. Substantief	119
1. Genitivus partitivus	119
2. Bijzonderheden 1e declinatie	119
2.1 Genitief op -у/-ю	119
2.2 Pluralis van небо, чудо	121
3. Bijzonderheden 3e declinatie	121
3.1 Accent	121
3.2 Verbuiging van путь	121
B. Adjectief	122
1. Kwalitatieve en relationele adjectieven	122
2. Korte vorm	122
2.1 Uitgangen in de korte vorm	122
2.2 Bijzondere vormen	122
2.3 Vluchtige klinker in de korte vorm	122
2.4 Accent in de korte vorm	124
2.5 Adjectieven zonder korte vorm	125
2.7 Het gebruik van de korte en lange vorm	126
3. Synthetische comparatief	128
3.1 Vormen	128
3.3 Synthetische comparatief op -ший	130
3.4 Bijzonderheden i.v.m. de comparatief	130
C. Pronomen en adverbium	131
Pronomina en adverbia op -то, -нибудь	131
D. Numeralia	133
1. Hoofdtelwoorden	133
1.1 Verbuiging van hoofdtelwoorden op -ъ	133
1.2 De tientallen 50-80	133
1.3 Samengestelde hoofdtelwoorden	134
2. Половина	134
2.2 Пол	134
3. Aantallen bij benadering	135
4. Год, человек na hoofdtelwoorden	135
5. Onbepaalde telwoorden	136

E. Verba	136
1. Type уметь	136
2. Type -нять	137
3. Type мыть	137
4. Type надеяться	137
5. Type пить	138
6. Het werkwoord петъ	138
F. Prepositie	138
Под, над, при	138

UNIT 6

A. Substantief	141
Verbuiging van сосёд en чёрт	141
B. Numeralia	141
1. Verbuiging van honderdtallen	141
2. Rangtelwoorden van honderdtallen	141
C. Verbum	142
1. Modus	142
1.2 Coniunctief	142
2. Preteritum bij verba op -нуть	144
3. Verba op -ереть (type умереть)	145
4. Verba op -чь (type печь).....	145
D. Prepositie	147
вокруг, мимо	147
E. Coniunctie	147
пока́ - пока́ не	147
F. Syntaxis	149
“Moeten”	149

UNIT 7

A. Adiectief	151
Adiectieven met stam op [j]	151
B. Pronomen	152
Verbuiging en gebruik van чей	152
C. Verbum	153
1. Participia	153
1.1 Tegenwoordig actief deelwoord	153
1.2 Verleden actief deelwoord	154
1.3 Tegenwoordig passief deelwoord	156
1.4 Verleden passief deelwoord	157

1.5	Opmerkingen bij de participia	161
1.5.5	Tijd (tempus) bij participia	163
1.5.6	Voorbeelden gebruik van participia	164
1.6	Ontwikkeling van nieuwe betekenissen bij participia	166
2.	Het passief	167
2.1	Het passief van perfectieve verba	167
2.2	Het passief van imperfectieve verba	167
D.	Prepositie	168
	из-за, из-под, вместо, по + 4, между	168
E.	Conjunctie	169
	прежде чем, едва ..., как ..., вместо того, чтобы	169

UNIT 8

A.	Substantief	171
1.	M. substantieven zonder uitgang in de gen. pl.	171
2.	Substantieven op -онок/-ёнок	171
3.	Pluralis van веко, колéно, óко, плéчó, úхо	171
B.	Adjectief	172
1.	Synthetische superlatief op -ейший/-айший	172
1.1.	Vormen	172
1.2.	Gebruik	173
2.	Versterking van comparatief en superlatief m.b.v. наи-	173
C.	Pronomen	173
	Pronomina met кое-	173
D.	Numerale	174
	Verzameltelwoorden	174
E.	Verbum	176
1.	Gerundium	176
1.1	Imperfectief gerundium	176
1.2	Perfectief gerundium	177
2.	Afleidingen van gerundia	179
F.	Prepositie	180
	вóзле, сквóзь, по + 3/4	180
AANHANGSEL		181